

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Diplomová práce

**Analýza efektivity boje se zbraněmi
v rámci rozvojové pomoci v oblasti Rohu
Afriky**

Bc. Petr Dvořák

Plzeň 2014

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra blízkovýchodních studií

Studijní program Mezinárodní teritoriální studia

Studijní obor Blízkovýchodní studia

Diplomová práce

**Analýza efektivity boje se zbraněmi
v rámci rozvojové pomoci v oblasti Rohu
Afriky**

Bc. Petr Dvořák

Vedoucí práce:

PhDr. Jan Záhořík, Ph. D.

Katedra antropologických a historických věd

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2014

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literatury.

Plzeň, červenec 2014

.....

Na tomto místě bych chtěl poděkovat vedoucímu své diplomové práce doc. Janu Záhoříkovi, PhD. za jeho odborné a trpělivé vedení, cenné rady a připomínky. Současně i mé rodině za jejich podporu, která mi byla po celou dobu oporou.

Obsah

1	ÚVOD.....	1
1.1	Periodizace a geografické vymezení práce	3
1.2	Metodologický rámec a struktura práce	5
2	DEFINOVÁNÍ ROZVOJE A ROZVOJOVÉ POMOCI.....	7
2.1	Propojení rozvoje a bezpečnosti v historické i současné perspektivě	11
3	AKTÉŘI PODÍLEJÍCÍ SE NA BOJI SE ZBRANĚMI V RÁMCI ROZVOJE V REGIONU ROHU AFRIKY	17
3.1	Státy a rozvojové agentury – Zahraniční a regionální spolupráce	18
3.1.1	Státy poskytující rozvojovou pomoc (Donoři)	19
3.1.2	Státy přijímající rozvojovou pomoc (Recipienti).....	21
3.2	Soukromé společnosti.....	23
3.3	NGOs a nevládní neziskové organizace	24
3.4	Mezinárodní a mezivládní organizace – OSN, EU a Africká unie	25
3.1	Finanční a měnové instituce	30
4	ROZVOJOVÉ CÍLE V SOUVISLOSTI S PROBLEMATIKOU ZBRANÍ V REGIONU ROHU AFRIKY	32
4.1	Proces odzbrojení, demobilizace a reintegrace (DDR).....	34
4.3	Miny a minová pole	36
4.4	Civilní obyvatelstvo a tradice nošení zbraně.....	37
4.5	Obchod se zbraněmi.....	39
4.5.1	Obecné rozdělení obchodu se zbraněmi	40
4.5.2	Obchod se zbraněmi a organizovaný zločin	41
5	FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ EFEKTIVITU ROZVOJOVÉ POMOCI.....	43
6.1	Míra stability cílové oblasti	43
4.2	Zákonný rámec a politická vůle.....	44
5.3	Financování a korupce.....	49
5.3.1	Financování v rukou státu	50

5.4	Lidské zdroje a state-building	51
6	PŘÍPADOVÉ STUDIE – POST-KONFLIKTNÍ REKONSTRUKCIVE V OBLASTI SOMÁLSKA.....	54
7	ZÁVĚR	58
8	POUŽITÁ LITERATURA.....	61
9.1	Dokumenty.....	61
9.2	Monografie.....	62
9.3	Příspěvek ve sborníku	65
9.4	Příspěvek v odborném periodiku	65
9.5	Internetové zdroje	67
9.6	Working papers.....	68
9.7	Příspěvek z konference	69
9.8	Akademická práce	69
9.9	Webové stránky	70
9.10	Statistické údaje.....	77
9.11	Rozhovor	79
9	RESUME	80
10	REFERENČNÍ SEZNAM ZKRATEK.....	81
11	PŘÍLOHY.....	97

1 ÚVOD

Téma související se zbraněmi s jeho následným zasazením do kontextu rozvojové pomoci odehrávající se na pozadí především současných událostí v oblasti Rohu Afriky jsem si zvolil hned z několika důvodů. Jedním z nich byl prvotní zájem už během psaní mé bakalářské práce, která byla úzce specifikovaná na deskripci samotného obchodu se zbraněmi v téže oblasti s přístupy mezinárodního společenství, ale i regionálních aktérů. Mnohé paralely se objevují i v této práci, jsou však více zaměřeny na téma rozvojové pomoci, procházející už delší dobou debatou o náplni její agendy, nástroji a vůbec o celkové efektivitě jednotlivých složek s ní související. Právě to byl další důvod, proč jsem si toto téma zvolil. Nejenom rozšířit úhly pohledu na problematiku zbraní, ale zároveň ji logicky spojit s činností, která se podílí na praktické realizaci toho, čemu říkáme odzbrojení, trvale udržitelný rozvoj, socio-ekonomický rozvoj apod. Motivací pro započítí této práce byla i snaha přispět k současně probíhající debatě o podobě rozvojové pomoci, která je v České republice, na rozdíl od zahraničí, spojena zejména s konzultací a projektovým řízením projektů zaměřených na rozvoj skrze vzdělávací, zemědělské aj. projekty. Koncept nepočítá s hrozbami, které představují zbraně samotné a není jim věnována dostatečná pozornost např. v podobě specializovaných projektů zaměřených výhradně na jejich zneškodnění nebo snížení jejich počtu.

V kontextu rozvojové pomoci je však hned na úvod důležité říci, že zbraně v tomto ohledu nelze chápat jako prostředek k dosažení rozvojových priorit, ale jako onen cíl, který má být ve společenském prostředí eliminován. A to jak v podobě přímé fyzické hrozby, tak i v jeho sekundárních projevech jako je sexuální násilí, zvýšená kriminalita, obchod s ilegálním zbožím, korupce apod. Široké spektrum těchto problémů je v různé intenzitě v oblasti Rohu Afriky bezesporu přítomné a ve vybraných regionech bohužel přímo ohrožuje jednotlivé rozvojové projekty. V případě jejich realizace ze strany NGOs, tato zprvu skrytá přítomnost zbraní, zejména při neočekávaných událostech, zaskočí v některých případech značně nepřipravené. Jejich připravenost přitom vždy záleží na důkladné bezpečnostní analýze a konkrétní připravenosti projektu z hlediska bezpečnosti, která je součástí jejich agendy, ale částečně závisí i na komunikaci s vládou, jež by měla v ideálním případě podat dostatečné informace o možných rizicích. Bohužel, už samotný charakter současných i minulých událostí v oblasti Rohu Afriky ve smyslu politických, hospodářských nebo bezpečnostních, v řadě případů stěžuje zdejší rozvojovou činnost. Dalšími elementy, které celkový proces nepříznivě ovlivňují, jsou politická rozhodnutí místních vlád, díky kterým se už počáteční logistická část projektů utápí v místní korupci mnohem dříve, než se k potencionálnímu cíli projektu vůbec dostane. V tomto ohledu se jedná zejména o oficiální rozvojovou pomoc, která není dlouhodobě monitorována. Zdejší obtížné podmínky navíc umocňuje celá řada dalších faktorů jako je například chudoba či negramotnost místního obyvatelstva.

Problematika zbraní se v takto spleťtém politickém, ale i kulturním prostředí pohybuje napříč společnostmi a přímo i nepřímo spojuje všechny zainteresované aktéry, což by neměla rozvojová pomoc v některých ohledech rozhodně podceňovat.

Pozornost tak bude věnována nejprve samotnému diskursu a nastavení rozvojové pomoci v současném světě. To je následně spojené s otázkami efektivity připravenosti jednotlivých etap pomoci, financování a samozřejmě finální realizací konkrétních projektů, které budou v této práci rovněž zmíněny a podrobeny kritické analýze z hlediska jejich efektivity. Do struktury práce budou rovněž zahrnuty subjekty podílející se přímo na aktivitách spojené s bojem se zbraněmi, rozvojovou pomocí nebo v ideálním případě obojím. Opomenuty nebudou i ty činnosti, které tento proces nepřímo podporují z hlediska finanční, materiální nebo politické podpory. Nejčastěji se tak práce zabývá velkými nadnárodními subjekty v podobě organizací, jako je *Organizace spojených národů (OSN)*, *Evropská Unie (EU)* nebo *Africká Unie (AU)*, v jejichž struktuře jsou dále jednotlivé regionální úřady. Díky tomu je relativně blízké i téma regionalismu, které je konkrétně v Africe často klíčovým tématem na mnoha konferencích a jednáních o regionální spolupráci (Piknerová 2013). V našem případě, můžeme jmenovat například regionální mezivládní iniciativu IGAD. Nutno však dodat, že tento koncept je nutné brát s jistou rezervou, jelikož v současném globalizovaném světě je v rámci boje se zbraněmi třeba usilovat o takovou Afriku, která se jako homogenní útvar snaží čelit přílivu zbraní společně. I přesto, že ne vždy tomu tak v praxi skutečně je, tak je nutné za tento určitý ideál bojovat a podporovat cestu, která k němu vede. Na nevládní úrovni jsou to poté rozvojové nevládní organizace (dále jen NGOs) nebo samotné komunity sdružené do spolků podporované např. ze strany mikrofinančních projektů. Dále v práci budou uvedeny konkrétní cíle rozvojové pomoci v souvislosti s bojem se zbraněmi, následované shrnutím některých z faktorů, které mají zásadní dopad na celkovou efektivitu velkých nebo malých rozvojových projektů v oblasti Rohu Afriky. Poslední část práce bude uzavřena částečnou komparací menších rozvojových projektů s velkými post-konfliktními misemi OSN v oblasti dnešního Somálska. Možná doporučení vztahující se ke zlepšení efektivity rozvojové pomoci nejen v oblasti Afrického Rohu, ale i globálně je v podobě finálního shrnutí obsaženo v závěru práce. Ten rovněž obsahuje to, jaké mají tyto typy intervencí dopady a zda jsou v této podobě udržitelné i v budoucnu.

Hlavní cíle této práce byly již částečně naznačeny výše. Nicméně pro jejich upřesnění je vhodné je jasně definovat a vyjmenovat. Kromě analýzy efektivity, se tato práce snaží popsat i to, jakým způsobem vůbec celý proces rozvojové činnosti a programů s ní spojených se zaměřením na zbraně probíhá. Cílem je tak nejprve uvést čtenáře do problematiky rozvoje a bezpečnosti. Následně popsat činnosti a cíle jednotlivých aktérů, kteří jsou do tohoto procesu zapojeni a až poté provést analýzu

efektivity rozvojové pomoci v oblasti Rohu Afriky.¹ Zároveň s tím, také poukázat na možnosti rozšíření samotného konceptu rozvojové pomoci, dlouhodobější spolupráce a celkové činnosti rozvoje v souvislosti s bojem se zbraněmi nejen v této části Afriky. Součástí této analýzy je tak zhodnocení relevantnosti a naplnění cílů samotné rozvojové intervence. Tj. zda jsou finanční, materiální či lidské zdroje využívány hospodárně a efektivně. Díky tomu tak práce obsahuje kritické zhodnocení v podobě pozitivních i negativních komentářů autora ohledně možností provedení takovéto analýzy efektivity.

Výzkumná otázka a pravděpodobné korelující ukazatele v rámci rozvoje a bezpečnosti se vztahují hned k několika problémům:

- Je vůbec možné provést takovouto analýzu? Pokud ano, tak v jakém rozsahu?
- *Má počet zbraní² v regionu přímý dopad na efektivitu rozvoje a bezpečnost?*
- *Zvyšuje počet zbraní v regionu konfliktní potenciál vybrané země či regionu?*
- *Jakým způsobem ovlivňuje přítomnost NGOs v regionu Rohu Afriky rozvoj tohoto regionu?*
- *Má vymezení větších finančních prostředků na rozvojový projekt zaměřený na zbraně přímo úměrný vliv na jeho vyšší efektivitu?*

Zapojení boje s proliferací zbraní do širšího rámce rozvojových programů může poukázat i na nové možnosti, který tento široký a roztříštěný pojem jako je rozvoj, bezesporu představuje. V českém prostředí je mu věnováno bohužel jen málo pozornosti. Na rozdíl od jiných zemí, které mají s rozvojovými programy, zahrnující i bezpečnostní problematiku tohoto typu již letité zkušenosti.

1.1 Periodizace a geografické vymezení práce

Z hlediska geografického vymezení, se práce zaměřuje na již zmíněný region Rohu Afriky, částečně však v jeho širším vymezení – tzv. *Velkém regionu Rohu Afriky*. Základní vymezení regionu složené ze zemí jako Etiopie, Somálsko, Džibutsko a Eritrea, bylo pro jednotlivé účely práce rozšířeno o Jižní Súdán, Súdán a Keňu (Příloha č. 1). Jak je však zřejmé z tématu práce, nelze se v kontextu problematiky zbraní a rozvojové pomoci udržet pouze v takto přesně vymezené oblasti. K tomu vede hned několik důvodů, jakými jsou například časté migrační vlny obyvatelstva, podmíněné zhoršující se bezpečnostní situací nebo náhlou změnou zdejších klimatických podmínek v tomto regionu. S tím tak souvisejí i náhlé humanitární krize, ozbrojené střety a konflikty, odehrávající se převážně na hranicích

¹ V souladu s definováním samotného pojmu analýza, tj. jako ucelený rozbor, hodnocení jevu či komplexu jevů podle jednotlivých dílčích součástí. Vzhledem k omezenému rozsahu, tato práce neobsahuje kapitolu, která by byla věnována primárně a jen samotné analýze, popř. její metodologii. Analýza probíhá v rámci jednotlivých kapitol nebo v rámci jejich podkapitol.

² V tomto případě myšleny jak konvenční zbraně, tak zbraně SALW.

uvnitř i vně Rohu Afriky. V souvislosti s tím lze přesněji označit i nejvíce problematické oblasti (provincie), jakými jsou *Jubaland* a *Severovýchodní provincie* (NFD) na hranicích Somálska a Keni, dále *Ogaden* (Etiopie), *Jonglei* (Jižní Súdán), *Karamoja* (Uganda-Keňa), *Abyei* (Súdán-Jižní Súdán), *Jižní Kordofán* (Súdán), region *Modrého Nilu* (Súdán-Jižní Súdán) a *Dárfúr* (Súdán). Dalším důvodem, který nutí autora přesáhnout hranice tohoto regionu, je samotný transfer zbraní, které jsou importovány ze zahraničí a v rámci organizovaného zločinu se pohybují prakticky bez omezení skrze hranice jednotlivých států nebo i z jiných regionů Afriky, ba dokonce prostřednictvím námořní či letecké dopravy z jiných kontinentů.

V rámci Afriky bývají nejčastější příčinou rozšíření okruhu tohoto regionu, politicky a bezpečnostně nestabilní státy v jeho okolí jako například Čad nebo Středoafriická republika (CAR), odkud se zbraně nejsnadněji dostávají do oblasti Rohu.³ Výjimkou potvrzující pravidlo jsou v tomto směru rozvinuté a relativně stabilní země jako Jihoafrická republika (JAR), popř. Nigérie⁴, které jsou největšími producenty zbraní v Africe a odkud se směle dodávají i do Rohu Afriky (SIPRI 2011).⁵ Problematickým regionem je mimo území sub-saharské Afriky i její arabská severní část Maghrebu, kde se jedná zejména o Libyi (SANA 2014).

V globálním měřítku se v rámci analýzy statistických dat, týkajících se buď exportu zbraní do Rohu Afriky, anebo oficiální rozvojové pomoci, pohybujeme mezi vyspělými zeměmi s vysokým podílem zbrojního průmyslu na HDP. Těmi jsou tradičně USA, Rusko, Čína, ale také evropské státy jako Německo, Švýcarsko anebo z oblasti Blízkého východu také již dlouhodobě Izrael (Friedman 1987).

Přesné geografické vymezení oblasti Rohu Afriky, determinuje tuto práci spíše v oblasti zákonných nařízení jednotlivých států a rozvojové pomoci samotné, která je vázána podmínkami, které jsou dohodnuty s vládou daného státu, na jejímž území má probíhat předem určená rozvojová činnost.

Časové vymezení práce sleduje zejména aktuální situaci v oblasti Rohu Afriky, které je pro vyhodnocení efektivity rozvojové pomoci a možnosti přispění k aktuální problematice nejpodstatnější. Nicméně, pro jiné účely jako je například zjištění příčin vysokého počtu zbraní v oblasti nebo správné provedení analýzy efektivity procesu odzbrojení, demobilizace a reintegrace ozbrojených skupin (DDR), jsou klíčové momenty často ukryty v událostech minulých. Ty pak zásadně ovlivňují přítomnost,

³ Z geografického pohledu, je v těsné blízkosti Afriky především i Asie, přesněji její jihozápadní okraj v podobě Arabského poloostrova, na kterém se nachází pouhých pár desítek kilometrů přes Adenský záliv Jemen. Ten se z hlediska odhadovaného počtu zbraní *per capita*, nachází hned za USA ze všech zemí světa. V případě Středoafriické republiky je nutné zmínit, že současné občanské nepokoje

⁴ Aktuální bezpečnostní situace v Nigérii prozatím nijak neovlivňuje její exportní možnosti v rámci výroby zbraní.

⁵ Ačkoliv má zbrojní průmysl v JAR dlouhodobější tradici a pevné postavení s podporou vlády, podíl exportu zbraní směřujících do zemí sub-saharské Afriky (v roce 2011 to bylo 14 zemí), netvoří nikterak významnější část z celkového objemu exportu.

ve které se realizuje rozvojová pomoc. Navíc, pro úspěšné a efektivní provedení rozvojového projektu je často důležité v oblasti setrvat i několik let a provádět průběžná měření, na jejichž základě lze vyvodit relevantnější závěry, tj. sestavené z dostatečného vzorku dat.

Pro statistické účely této práce, je tak sběr dat prováděn z údajů v období let 2000-2014. V několika případech, které jsou nutné pro lepší pochopení určitého kontextu, jsou v práci krátce zmíněny historické události z období studené války a přelomu let 80. a 90., kdy podobně jako v jiných částech světa, došlo i v Africe v důsledku rozpadu bipolárního systému k zásadnímu nárůstu počtu konfliktů, které destabilizovaly velké části kontinentu. S následky těchto konfliktů se bohužel potýkáme dodnes právě i v podobě velkého množství zbraní cirkulující mezi současnými státy.

1.2 Metodologický rámec a struktura práce

Práce je založena na primárních pramenech v podobě oficiálních dokumentů organizací, jako je Organizace spojených národů (OSN), Evropská Unie (EU), Africká Unie (AU) a regionálních mezivládních organizací jako IGAD a RECSA. Další typy dokumentů, které vzešly z dohody na multilaterální úrovni mimo oficiální půdu těchto organizací, jsou v práci rovněž uvedeny. Vzhledem k absenci terénního výzkumu, jsou ve velké míře využity i internetové zdroje, příspěvky v odborných periodících a v neposlední řadě také monografie, vztahující se k problematice rozvoje, rozvojové pomoci, bezpečnosti a odzbrojení. Konkrétněji, se jedná např. o knihy W. Easterlyho a P. Colliera, které slouží k ucelení globálního pohledu na „reorganizaci“ rozvojové pomoci. Při tvorbě definic a teoretického vymezení pojmů souvisejících s rozvojem, je také často citována *Encyklopedie rozvojových studií* (Dušková et al.) z Univerzity Palackého v Olomouci.⁶

Pro účely pochopení a analýzy jednotlivých prvků rozvojové pomoci a rozvoje související s problematikou zbraní v regionu Rohu Afriky byly využity manuály jednotlivých rozvojových vládních i nevládních organizací, jejich závěrečné zprávy a dostupné statistické údaje, na základě kterých bylo učiněno vyhodnocení činnosti daných projektů. Ty byly doplněny o evaluační materiály a veřejně přístupné statistické údaje předních výzkumných ústavů a zainteresovaných úřadů mezinárodních organizací jako regionální a specializované úřady OSN. Jedním z předních dokumentů této organizace je např. závěrečná zpráva provedená monitorovací skupinou OSN v oblasti dodržování zbrojního embarga uvaleného na Eritreu a Somálsko v roce 1992, 2008 a dále upravené roku 2012 a 2013. Tato několika set stránková práce obsahuje soupis veškerých nedostatků a adekvátních

⁶ Ne všechny zdroje, uvedené v seznamu literatury, jsou v textu uvedeny nebo citovány. Nicméně, autor vycházel z některých informací, v nich uvedených.

doporučení, které lze aplikovat prakticky na celý region Rohu Afriky. Nevěnuje se však pouze dodržování mezinárodních dohod jako jsou embargo, ale také komplexně postihuje přidružená témata jako je analýza extremistických tendencí v Rohu Afriky, jejich činnosti anebo zevrubný popis zbraní, se kterými je možné se především v Somálsku setkat. Díky tomu byla tato práce užitečným zdrojem informací a vzorem pro jednotlivá řešení v oblasti boje se zbraněmi.

Oporou rovněž byly jednotlivá statistická data velkých organizací jako OECD nebo i menších nevládních organizací jako *Danish Demining Group* (DDG), zveřejňující svá data na svých internetových stránkách v podobě výročních zpráv, pracovních dokumentů nebo po předchozí písemné dohodě. Nelze také opomenout přínos, jakým jsou mezinárodní neziskové organizace *The Geneva Declaration a Small Arms Survey* (SAS), sdružující zástupce ministerstev zahraničí členských zemí, NGOs, odborníky na problematiku odzbrojení a vedoucí zainteresovaných úřadů OSN jako je *Úřad OSN pro otázky odzbrojení* (UNODA) nebo *Úřad OSN pro drogy a kriminalitu* (UNODC). Z oblasti mezinárodních expertů na problematiku odzbrojení je možné zmínit například Roberta Muggaha z Ženevského institutu mezinárodních vztahů a rozvojových studií (GIG).

V práci jsou využity metody analytické a deskriptivní analýzy, podložené vyhodnocením statistických dat, která jsou popř. zahrnuta v poznámkovém aparátu nebo v přílohách. Poznámky jsou psány ve stylu odkazování po vzoru harvardského systému odkazování v textu do závorek, kde je umístěno jméno autora, rok vydání díla a popř. stránkování. Poznámkový aparát pod čarou slouží v tomto případě k doplnění či upřesnění daného textu nebo samostatně umístěného termínu. Jednotlivé cizí názvy jsou v práci psány pokud možno v české verzi, která je doplněná o anglickou zkrácenou verzi umístěnou v závorce tak, aby se nepletla s odkazováním na literaturu autora. Pro celkové zpřehlednění a porozumění cizím termínům a zkratkám slouží referenční seznam zkratk, který je stejně jako seznam literatury řazen abecedně. Cílem autora bylo sestavit tento seznam tak, aby mohl sloužit i jako terminologický zdroj při vyhledávání informací v rámci dalšího studia nebo pro další analýzy sjednocující rozvojovou a bezpečnostní problematiku nejen v oblasti Rohu Afriky.⁷ Tyto zkratky jsou s ohledem na drtivou převahu anglických zdrojů v angličtině. Pokud je jejich přesně znějící český ekvivalent k dispozici, tak je umístěn vždy za pomlčkou. V opačném případě je přeložen podle autorova uvážení.

Samotné kapitoly jsou logicky členěny tak, aby co nejvíce reflektovaly jednotlivé dílčí aspekty práce a v co nejširším měřítku postihly dané konkrétně vymezené téma. I přesto, že se některé termíny zdají téměř totožné, opak je

⁷ Referenční seznam zkratk se snaží reflektovat současné termíny, spojené s problematikou rozvojové pomoci, odzbrojením, mezinárodními vztahy, bezpečnostními studii a kriminologií. Snahou je dodržet termíny a zkratky, které odpovídají mezinárodním standardům. Obsah tohoto seznamu je nad rámec této práce, díky čemuž nejsou všechny v něm uvedené termíny obsažené v samotném textu.

pravdou. Díky tomu se vždy v úvodu jednotlivých kapitol autor snaží o definování termínů spojených s danou problematikou, a tím tak jasně vymezit rozsah a význam pojmu. Nicméně, ne vždy je možné zaměřit se pouze na konkrétní skupinu problémů v rámci vybrané kapitoly. Díky tomu, v některých případech dochází k určitému přesahu či rekapitulaci problémů, které jsou velmi úzce s tou či onou kapitolou spojené. Bez nich by totiž nebylo možné porozumět celkovému kontextu.

2 DEFINOVÁNÍ ROZVOJE A ROZVOJOVÉ POMOCI

Abychom vůbec mohly začít analyzovat jednotlivé konkrétní body rozvojové pomoci a rozvoje ve vztahu k problémům soudobé společnosti, je nutné nejprve dát těmto pojmům pro další teoretické i praktické využití rámcový obsah.

Tím nejzákladnějším pojmem je v tomto ohledu bezesporu *rozvoj*, který v době silícího vlivu globalizace dostává stále širší rozměr. Díky stále většímu propojení trhu a odpovědnosti světové společnosti se tento pojem stává stále více otázkou vnějších aktérů, kteří ne vždy plně chápou dopady svých rozhodnutí, mající dlouhodobější dopad na místní společnost.⁸ Právě a především v kontextu místní společnosti by měl být rozvoj chápán. Jinými slovy, měly bychom nejprve důkladně poznat skutečné potřeby a podmínky místní společnosti, které jsou od těch našich často velmi rozdílné. Pojem rozvoj se tak mnohdy stává velmi subjektivním a relativním v čase i prostoru⁹, díky čemuž je nanejvýš obtížné jej přesně definovat. V tom nejjobecnějším pojetí se nicméně jedná o proces pozitivní změny společnosti buď v konkrétním regionu, anebo na mezinárodní úrovni, kterou lze chápat prostřednictvím *Rozvojových cílů tisíciletí* (MDGs), usilující o celosvětový boj s chudobou (Tožička a Chmelař 2005).

Pokud však chceme zachovat objektivitu a hodnotu analýzy efektivity rozvoje, která je cílem této práce, nelze zůstat u tak vágní a obecné definice. Rozvoj, coby zamýšlenou činnost směřující k méně rozvinutým zemím, je tedy třeba zúžit na co nejlépe měřitelné oblasti lidského rozvoje jako je svoboda jedince¹⁰ a přístup

⁸ Rozvoj je tak v současnosti vnímán jako zamýšlená (intencionální) činnost, v protikladu k vnitřní či samovolné (imanentní) rozvojové činnosti.

⁹ Zde je myšleno chápání konceptu rozvoje ze strany států či rozvojových studií, které prošly od svého vzniku, v závislosti na změnách mezinárodního prostředí, v 60. letech 20. století vývojem, jenž odpovídal i jiným sociálním vědám.

¹⁰ Podle Zoubka, vycházející z mezinárodních listin o lidských právech, jsou svobody jednotlivce spojeny s ustanoveními, ve kterých se jednotlivcům něco zaručuje nebo garantuje jako nedotknutelné

k základním lidským právům¹¹, spojená s úrovní kvality lidského života. Lidská práva byla v univerzalistickém měřítku formulována už v roce 1948 ve *Všeobecné deklaraci lidských práv* na půdě OSN nebo v regionálních listinách lidských práv a svobod v Evropě nebo Africe (Zoubek 2008). Základními lidskými právy a svobodami jednotlivce jsou podle *Všeobecné deklarace* (Čl. 3): právo na život, svobodu a osobní bezpečnost. Dále například podle Čl. 5 nesmí být nikdo mučen nebo podrobován krutému, nelidskému nebo ponižujícímu zacházení. Dalšími aspekty lidských svobod a práv, ustanovené nejen na půdě OSN, ale také v deklaracích organizací jako Africká Unie (AU), jsou svoboda pohybu a nedotknutelnosti majetku, svoboda projevu náboženství a víry. Další dílčí aspekty občanských práv¹² jsou již spojené s institucionální funkcí státu a lze je rozdělit v mnoha případech na: 1. politická práva a svobody, 2. hospodářská, sociální a kulturní práva, 3. práva národnostních a etnických menšin a cizinců, 4. právní povinnosti občanů a 5. právo na soudní a jinou právní ochranu. Stát v tomto ohledu hraje důležitou roli při tomto institucionálním zabezpečení a měl by být ručitelem výše zmíněných práv a svobod. Na druhé straně, by neměl zasahovat do soukromé sféry svých občanů nad rámec toho co je tzv. nevyhnutelným zasahováním státní moci k udržování veřejného pořádku (FoRS 2011: 6).

V konkrétním pojetí se pak jedná o určitou formu „pozitivních“ povinností ze strany státu směrem k uspokojování základních potřeb svých občanů, ale i cizinců. Tyto potřeby jsou různé sociální služby jako zajištění přístupu ke vzdělání, základní zdravotní péči, ale také zajištění bezpečnosti jednotlivce i jeho majetku v souladu s právní ochranou daného státu i mezinárodních principů, které tento stát přijal či nikoliv.

V praxi to však ne vždy takto platí. Pouze v ideálně stabilním, plnohodnotně se vyvíjejícím (právním) prostředí, postaveném buď na demokratických principech, anebo na principech, které drtivá část společnosti přijímá, a nikterak ji neomezují.¹³ V případě potlačování nebo zamezování v přístupu k těmto občansko-právním hodnotám, jejichž udržování je bezesporu součástí rozvoje, by mělo být v zájmu vnějších i vnitřních aktérů rozvoje tyto práva podporovat a snažit se navázat efektivní spolupráci, jejímž cílem je posilování těchto aspektů rozvoje.

Spolupráci a koordinaci v zájmu takto definovaného rozvoje, se dostáváme k samotné rozvojové pomoci. Za tu je v širším obecném pojetí označen vnější zásah do rozvojových zemí za účelem pozitivní společenské změny, která má mnoho rozměrů a každý ji může chápat jinak (Dušková et al. 2011). Pro naše účely jsou

¹¹ Podle Zoubka, vycházející z mezinárodních listin o lidských právech, jsou lidská práva spojena s možností jednání a uplatňování nároků vůči státní moci (tzv. *status activus a status positivus*).

¹² Ty jsou označovány jako práva druhé generace.

¹³ V tomto případě autor naráží na fakt, že ne vždy je lpění na demokratických principech pro vybranou společnost prospěšné. V oblasti Rohu Afriky existuje mnoho komunit, jejich společenská struktura funguje na zcela jiném uspořádání a hodnoty demokracie by zde tak byly spíše na škodu. Jedná se však o vybrané specifické regiony například na území Somálska či Etiopie.

touto změnou myšleny zejména principy výše zmíněné, tj. pevně spjaté se základními lidskými právy, svobodami a dalšími aspekty týkající se kvality lidského života.

Je ale nutné dodat, že slovní spojení *rozvojová pomoc*, je v současnosti z důvodu politické korektnosti, nahrazován termínem *rozvojová spolupráce*. Poskytování *pomoci* se tak poměrně logicky pojí spíše s bezprostřední humanitární akcí. Více prosazovaný termín *rozvojová spolupráce* je lépe uchopitelný nejen pro politiky a zástupce rozvojových organizací, ale umožňuje i více příležitostí pro rozvoj samotný (Dušková et al. 2011: 266-268). Téma zaměření této práce, tj. problematika zbraní, umožňuje autorovi operovat jak s oblastí rozvojové pomoci, tak rozvojové spolupráce.¹⁴

V případě rozvojové spolupráce je možné ji rozdělit na základě způsobu jejího poskytování. A to na projektovou spolupráci, která se vztahuje ke konkrétnímu *ad hoc* plánu rozvojové činnosti ze strany dárcovské země, kterou může být v našem případě výstavba nových vzdělávacích zařízení nebo prostor, sloužících k bezpečnému skladování munice jako jsou sklady. Také se ale může jednat o výstavbu zdravotnických zařízení v oblastech s nedostatkem potřebné zdravotní péče.¹⁵ Tato forma pomoci, označovaná jako *vázaná pomoc*, je ale téměř vždy podmíněna ekonomickými zájmy dárcovské země, které ji zaručují okamžitý ekonomický prospěch (Dušková et al. 2011).

Dalším způsobem distribuce rozvojové pomoci, je realizace dlouhodobější *programové spolupráce*, která má v širším pojetí za cíl snižování chudoby v návaznosti na definované *Rozvojové cíle tisíciletí* (MDGs). Vedle toho je přímá finanční podpora, založená na převodu finančních prostředků přímo na účet partnerské vlády, přičemž dárcovská vláda „pouze“ dohlíží na správné využití těchto prostředků, v souladu se strategií snižování chudoby (Dušková et al. 2011). Částečně skrytou a taktéž debatovanou formou rozvojové pomoci ve vztahu k finančním tokům, je například snížení dovozových sazeb na vybrané zboží (Adamcová, Němečková et al. 2009). Tento princip, v součinnosti s bojem proti negativním dopadům zbraní v rozvojových zemích, se snažila v praxi propojit například EU v rámci svého programu *Všechno kromě zbraní* (EBA).¹⁶

V souvislosti s přímou finanční pomocí, nelze opomenout také *oficiální rozvojovou pomoc* (dále jen ODA), jakožto užší pojetí rozvojové spolupráce. Ta sice zahrnuje i humanitární pomoc ve formě vyslání technické nebo materiální pomoci, jejím hlavním rysem je ale finanční pomoc. Poskytována je ze strany oficiálních

¹⁴ Na základě již realizovaných nebo v budoucnu plánovaných rozvojových projektů a činnostech, které mají povahu akutní humanitární pomoci, ale také dlouhodobých rozvojových projektů jako jsou DDR projekty.

¹⁵ Ne však výdaje spojené přímo s uprchlíky, které by neměly být zahrnuty do rozvojové spolupráce, ale být součástí humanitární pomoci.

¹⁶ Viz. kapitola 3.4.

vládních agentur¹⁷, jako je například *Norská agentura rozvojové spolupráce* (NORAD), která je v oblasti Rohu Afriky častým poskytovatelem této formy pomoci, (NORAD 2014). Cílem je podpořit místní ekonomický rozvoj a blahobyt – buď přímou finanční částkou přijímajícímu státu, anebo skrze multilaterální instituce, které je přerozdělí podle svého uvážení v rámci svých rozvojových programů. Tato oficiální pomoc však může být směřována pouze do zemí, které jsou na *seznamu příjemců ODA*. Ten je sestavován *Výborem pro rozvojovou spolupráci OECD* (OECD – DAC) se zaměřením na rozvojové země v kategorii zemí, buď s vyššími středními příjmy, anebo zařazené v nižších kategoriích (OECD DAC Glossary 2014).¹⁸ Co je však velmi důležité pro tuto práci, jsou podmínky, za kterých lze ODA poskytovat. Za ODA nelze považovat náklady na *peacekeeping* nebo přímou vojenskou pomoc, zatímco výdaje na výcvik policejních jednotek sem lze zahrnout. To samé platí o sociálních a kulturních programech nebo o pomoci uprchlíkům v rámci výše zmíněné humanitární pomoci (Dušková et al. 2011).¹⁹

Poslední zde definovanou formou rozvojové spolupráce, avšak pro tuto práci velmi důležitou, je typ *sektorové spolupráce*, která je vždy soustředěna na vybraný sektor, jako je například budování infrastruktury nebo zemědělství. Pro účely rozvoje bezpečnosti regionu, která nemůže být normálně vykázána jako sektor rozvojové spolupráce, je ale nepřímo důležitý sektor administrativy a služeb. Ty jsou součástí *budování státu (state-building)*, na které vykazuje například Světová banka nemalé částky, které ve statistikách nalézt nejčastěji pod *Rozvojem centrální/místní vlády/samosprávy (Central/Local Governance Development Sector)* (WB Projects & Operations in Africa 2014).

Z geografického rozložení distribuce rozvojové pomoci, směřuje nejvíce do oblasti subsaharské Afriky, ze které jsou země regionu Rohu Afriky hned na předních místech z hlediska plynoucí pomoci ODA, rozdělená měřením podle ukazatele *programovatelné rozvojové pomoci (CPA)*²⁰ i bez ní, a také údaji ukazatele *oficiálních rozvojových financí* (ODF).

Jako určitou formu shrnutí v rámci výše zmíněných snah definovat rozvojovou pomoc či přesněji spolupráci, je možné říci, že se obecně jedná o poskytnutí určitého druhu kapitálu (materiální i nemateriální), který je poskytován ze strany dárce přímo či nepřímo, směrem k příjemci bez primárního záměru komerčního prospěchu a nelegálního obohacení se na úkor stran, pro které byl tento kapitál přičleněn. Výše

¹⁷ Může se však jednat také o národní nebo místní orgány státní správy.

¹⁸ Podle směrnic OECD DAC nemohou být do seznamu zařazeny také země, které jsou členy skupiny zemí G8, členské země EU, včetně zemí v přístupovém procesu do EU.

¹⁹ Myšlena je však pomoc na území donora po dobu prvních 12 měsíců od vypuknutí humanitární krize.

²⁰ Koncept měření oficiální rozvojové pomoci (ODA), který byl zaveden ze strany DAC v roce 2007 pod tlakem kritiky ze strany NGOs, které nepovažovaly za správné zahrnovat do této formy pomoci některé z položek jako je oddlužení nebo rozvojovou pomoc uprchlíkům na území donora. To totiž vede k výraznému zkreslení skutečné výše a efektivity ODA.

zmíněným donorem přitom může být stát, uskupení států v rámci mezivládní organizace, nevládní organizace²¹, mezinárodní (multilaterální) organizace nebo soukromý sektor. V rámci této pomoci se rozvinuté státy snaží pomáhat státům rozvojovým v boji proti chudobě, právní nebo generové nerovnosti, ale také za zachování všeobecného udržitelného rozvoje na venkově nebo ve městech, společně s podporou dobrého vládnutí (*good governance*) na úrovni centrální vlády a místních samospráv. To vše s cílem podpory lidských práv, definovaných výše.

V krizových nebo rizikových oblastech je však neméně důležitý rozvoj v oblasti lidské bezpečnosti. Propojením oblasti rozvojové pomoci a bezpečnosti se směřuje nejen k posilování lidských práv, ale vytváří se prostor i pro podporu oblastí hospodářské a kulturní oblasti, která by například v rámci investic ze strany soukromého sektoru nebyla v rizikových oblastech možná.²² Cestou k dosažení těchto cílů, je zavedení řádných právních principů, řízení migrace, udržitelný rozvoj a post-konfliktní rekonstrukce (Horký 2010: 62).

2.1 Propojení rozvoje a bezpečnosti v historické i současné perspektivě

Pokud se chceme zaměřit na současnou rozvojovou činnost a přiřadit ji určité souvislosti s přímým či nepřímým bojem se zbraněmi, musíme vedle výše provedené definice rozvoje a rozvojové pomoci, také stanovit rámcové vymezení pojmu bezpečnost a dát mu náležitý význam z pohledu rozvoje. Částečně je ale také nutné připomenout historické souvislosti, které měly nejen v Africe a regionu Rohu Afriky zásadní vliv jak na koncept bezpečnosti, tak na rozvoj a rozvojovou pomoc.

Pojetí a koncept bezpečnosti se tudíž vyvíjely jak v čase, tak v prostoru. Pozornost mu věnovaly především orgány státní moci – jak civilní, tak i vojenské – bezpečnostní složky, tajné služby, armáda, civilní úřady pro kontrolu osob, imigrační úřady, policie apod. Akademická sféra v tomto smyslu nezůstala pozadu a v období po ukončení Druhé světové války se začala úspěšně prosazovat bezpečnostní studia, jejichž význam zůstává neméně významný i v současné době. To ve zjednodušené formě znamená, že propojení rozvoje a bezpečnosti není vůbec nic nového, liší pouze uchopení a zacházení s oběma koncepty, které jak si ukážeme níže, bylo v období studené války velmi odlišné od toho současného pojetí a snah oba koncepty udržet v přirozené rovnováze a souladu (McNeish 2010).

²¹ Ziskové i neziskové.

²² Tento názor je nutné zmínit vzhledem ke kritice toho, že bezpečnostní, sociální a právní oblasti rozvoje se řadí mezi neproduktivní. V oblastech s vysokou mírou kriminality nebo jinými faktory, mající vliv na lidskou bezpečnost, je však podpora těchto oblastí rozvoje předpokladem pro vytvoření prostředí, které je vhodné pro tzv. produktivní oblasti rozvoje.

V období studené války však měla tzv. rozvojová pomoc naprosto odlišný charakter, než ji známe dnes. Byla podmíněna politickou orientací a spoluprací s jednou z dřívějších velmocí – USA nebo SSSR. Navzdory jejich obdobné povaze, zahrnující loajalitu jednomu z „táborů moci“, za kterou byla rozvojovým zemím poskytována vojenská, finanční nebo humanitární pomoc, se přístup afrických států k nim lišil. Důvodem byl zejména přístup ke kolonialismu, díky čemuž byla sovětské přítomnosti Afrika poněkud otevřenější, než té ze Západu.²³

Dekolonizace tak byla pro rozvoj a bezpečnost v Africe zásadním bodem zlomu, jelikož donutila přehodnotit donory své strategie při poskytování ODA. Navzdory prvotní snaze afrických států vzdorovat, v rámci Hnutí nezúčastněných, zapojení se do studenoválečného soupeření, to bylo právě toto hnutí, které hrálo významnou roli v akceptaci sovětské nebo americké rozvojové pomoci (Leichtová, Piknerová 2013: 52-66).

Africký Roh byl v tomto ohledu ukázkovým příkladem, kde se odehrával boj mezi vědeckým socialismem somálského diktátora Siada Barrého a Západem. Ještě před jeho nástupem k moci v roce 1969 však panovala značně kuriózní situace v tom smyslu, že do země putovala finanční rozvojová pomoc jak ze Západu, tak ze Sovětského svazu.²⁴ Na jedné straně Spojené státy podporovaly finančně i materiálně výcvik bezpečnostních složek státu jako policie, zatímco Sovětský svaz podporoval výcvik armády, která později roku 1977 pod Barrého vedením intervenovala v rámci myšlenky *pansomalismu* do sousední Etiopie. Zdrojem pro tak náročnou ozbrojenou operaci byla poskytnutá masivní vojenská pomoc, směřující do přístavu Berbera a somálských letišť – na základě oboustranného podepsání bilaterální *Smlouvy o přátelství a pomoci*²⁵ z roku 1974. Somálská vojenská intervence však paradoxně ztroskotala na témže důvodu, který ji umožnil získat moc. Tím byla nová sovětská vojenská podpora etiopské vojenské juntě, která se pro SSSR ukázala jako přijatelnější partner.²⁶ Od roku 1977 se tak Somálsko začalo orientovat na podporu ze strany USA, které svým pragmatickým přístupem podpořily i režim, který byl pro ně ideologicky nepřijatelný. Od roku 1982 se Somálsko stalo třetím největším příjemcem americké pomoci v Africe. Jedinou podmínkou přitom bylo, aby Somálsko provedlo liberalizaci trhu, avšak bez ohledu na demokratizaci a práva společnosti, která byla v rámci vnitropolitických záležitostí ponechána osudu, což mělo fatální následky pro somálskou společnost a záhy během humanitárně-

²³ Vliv USA byl často spojován s představou dřívějšího vlivu západních kolonizátorů, jako byla Francie nebo Velká Británie. Sovětský svaz byl naopak vnímán jako obhájce antikolonialismu a práv na sebeurčení, podporující národně-osvobozenecké tendence.

²⁴ Podle Piknerové byla v letech 1953-73 nejvýznamnějším donorem Itálie (190 milionů USD), následovaná Sovětským svazem (152 milionů USD), Čínou (133 milionů USD), USA (75 milionů USD) a zbytkem západního světa, jenž v té době poskytoval pomoc ve výši 64 milionů USD.

²⁵ Na základě této smlouvy se do Somálska dostalo okolo 30 tisíc sovětských vojáků, kolem tisíce expertů a na sovětské půdě bylo přivítáno 2400 somálských odborníků.

²⁶ V zájmu obrany etiopského státu se navíc dostalo i zhruba 15 tisíc kubánských vojáků. Do země také proudily například československé pušky, které mají v Etiopii pověst dodnes a stále je možné je zde v hojném počtu spatřit.

stabilizační mise UNITAF počátkem 90. let i pro samotné Spojené státy (Leichtová, Piknerová 2013: 52-66).

Vedle těchto amerických a sovětských aktivit, se od 70. let začala v Africe angažovat také Čína, jejíž rozvojové aktivity měly konkurovat USA a SSSR (Makinda 1992).

Období studené války se, nejen ze strany USA, neslo ve znamení ignorace lidských práv na úkor strategického a vojenského plánování. Beze skvrny nezůstaly ani západní rozvojové agentury, které svoji činnost omezily na pomoc uprchlíkům migrujícím ze Somálka do sousedních zemí a na samotné Somálce se díky respektování geopolitických zájmů klíčových donorů nehledělo (Leichtová, Piknerová 2013: 52-66).

Díky tomuto přístupu a formě rádoby rozvojové pomoci ze strany donorských států, se do oblasti Rohu Afriky dostalo obrovské množství zbraní, jež zde zůstávají dodnes a představují vážný problém pro místní obyvatelstvo na jedné straně, zatímco na straně druhé umožňuje jejich velký počet v této oblasti snadné vypuknutí násilí ve vysoké intenzitě. Tento přístup studenové války rozvojové pomoci kritizuje i W. Easterly ve své knize *Břímě bílého muže*. V té kriticky připomíná, že právě během studené války docházelo v rámci samozvané rozvojové pomoci k transformaci méně rozvinutého světa poskytováním nejen materiální pomoci, ale také prostřednictvím poskytování poradenských služeb na bázi diplomatických vztahů, se kterými byla pevně spjata vojenská mise – v podobě vojenských poradců nebo samotného vojenského materiálu. Ten byl do problematických oblastí dopravován za účelem zastavit tu či onu stranu konfliktu, sympatizující s komunistickým nebo pro-západním režimem, jak bylo již uvedeno výše (Easterly 2010: 35).

Této zkušenosti je nutné se v budoucnu vyvarovat a pochopit samotný princip rozvojové pomoci, do které v žádném případě zbraně nepatří. Zároveň nám to odhaluje povahu samotného konceptu bezpečnosti, který by neměl nikdy inklinovat pouze směrem ke státoprávní dimenzi bezpečnosti. Dokonce ani prosazování mělkého globálního rozměru není správnou cestou. V první řadě, by vždy měla být cílem bezpečnosti jednotlivce i s jeho základními práva.

Navzdory tomuto chmurnému zjištění se i v době studené války zjevovaly snahy o řešení sporu. A to pro nás důležitou formou – propojení rozvoje a bezpečnosti. Bohužel se však jednalo o iniciativy značně neúčinné, jako tomu bylo u *Komise osmnácti národů pro odzbrojení* (ENCD) z roku 1961 nebo *Konference v Lomé* roku 1985. Na této konferenci byla snaha teoreticky i prakticky vymezit vzájemnou souvislost mezi bezpečností a rozvojem. Jednalo je především o prosazování cesty odzbrojení rozvojových (afrických) států prostřednictvím snížení výdajů na zbrojení. Nigerijský ministr zahraničí Oluyemi Adenji, zde apeloval na snahu o posilování mezinárodních kapacit ke společné akci, která by africkým státům

pomohla v boji se zbraněmi hromadného ničení²⁷, ale také s následky konvenčních zbraní (UN DDA 1986). On sám však kriticky hodnotí pokrok, který (ne)byl dosažen v rámci bezpečnosti a odzbrojení:

„The movement from a partial approach to a comprehensive approach and vice versa, which has characterized disarmament efforts, has not led to any appreciable progress. The reasons for this situation are many, but few can be clearly identified“ (Adenji 1986).

Několika málo hodnotí pokrok v oblasti odzbrojení a bezpečnosti za velmi nízký a zároveň v další části své prezentace uvádí tři jasné důvody, které jsou tohoto stavu v Africe příčinou. Jako první z nich uvádí závody ve zbrojení a jadernou hrozbu; druhý spojuje s politickým přístupem obou mocností a s prostředím studené války, ve kterém nepanuje žádná shoda v rámci kontrol zbraní, ani snaha je jakkoliv eliminovat; třetím bod je velmi úzce spojený s oběma předchozími – globální míra odzbrojení a jeho dopad na regionální politiku a nechuť k jakékoliv efektivní iniciativě (UN DDA 1986: 30-35). Závěrem k etapě studené války lze dodat, že veškeré bezpečnostní snahy a jejich rozvoj souvisely primárně se státem a mocenských soupeřením, ve kterém měly rozhodující slovy téměř vždy USA nebo SSSR a hrozba zbraní hromadného ničení. Rozvoj v oblasti boje se zbraněmi tak měl v této době jen minimální šanci úspěch a jeho efektivita byla téměř nulová.

Po ukončení bipolárního soupeření o co nejsilnější celosvětovou nadvládu a moc, jež byla určujícím prvkem bezpečnosti, také související s všudypřítomnou jadernou hrozbou, došlo na počátku 90. let k radikální proměně mezinárodního prostředí. V tom už nehrály roli obrovské armády, ale nestátní ozbrojení aktéři (ANSAs) a namísto válek mezi státy, se objevovaly vnitrostátní konflikty, do kterých popř. různými způsoby intervenovaly dřívější mocnosti, které nechtěly zpřetrhat dřívější ekonomické vazby. Změnily se tak zdroje hrozeb a vzorce (ne)přátelských vztahů (Waisová 2005).

Nejobecnější pojetí bezpečnosti lze shrnout přibližně takto:

Bezpečnost představuje stav, ve kterém jsou na nejnižší možnou míru eliminovány hrozby pro daný subjekt a jeho zájmy. Tímto subjektem (tzv. referenční subjekt bezpečnosti) může být mezinárodní organizace nebo systém, stát, ale i sociální skupina, kam patří národ, národnostní menšina a genderově rovnoprávní jednotlivci.

Z teoretického hlediska, vycházející ze současného přístupu mezinárodních vztahů a právních norem, je možné tyto oblasti bezpečnosti definovat takto:

²⁷ Spojení Afriky se zbraněmi hromadného ničení uvedl zejména v kontextu stále trvající studené války, ale také díky francouzským záměrům provést jaderné testy v Sahaře, což se naštěstí neuskutečnilo.

- I) Mezinárodní bezpečnost – Snaha o udržování demokratických hodnot a světového míru, prostřednictvím podpory ekonomického rozvoje, sociální spravedlnosti, respektu vůči lidským právům, dobrých způsobů správy a vládnutí (OSN 2014).
- II) Bezpečnost státu / národní bezpečnost – Bezpečnost státu je relativní stav, odvozovaný od vztahu ke konkrétní situaci a hrozbám, ať už vojenské nebo nevojenské povahy; přičemž bezpečnost samotná má dvě charakteristiky. Buď objektivní, která se odvíjí od reálně existujících hrozeb, anebo subjektivní, která vyplívá z toho, jak ten který stát vnímá dané hrozby, jaký význam jim přisuzuje a jak na ně reaguje (Zoubek 2008).
- III) Lidská bezpečnost a bezpečnost jedince²⁸ – Na základě *Zprávy UNDP o lidském rozvoji z roku 1994 OSN*, ji lze definovat jako nárok jedince na základní lidská práva a důstojnost, přičemž v sobě zahrnuje jednotlivé dimenze jako je:
- (a) Ekonomická bezpečnost – Nezaměstnanost a všeobecná chudoba, deprivace ze ztráty zaměstnání
 - (b) Potravinová bezpečnost – Přístup k základním potravinám²⁹
 - (c) Bezpečnost zdraví – HIV/AIDS a epidemie
 - (d) Environmentální bezpečnost – Kvalita vodních zdrojů, půdy a ovzduší
 - (e) Osobní bezpečnost – Sexuální násilí, kriminalita, ozbrojený konflikt
 - (f) Bezpečnost společenství – Etnické a kulturní konflikty
 - (g) Politická bezpečnost – Porušování lidských práv

(Human Development Report 1994: 24-25).

Dále je na základě této zprávy patrná tendence uvádět vzájemnou závislost mezi lidskou bezpečností a úrovní rozvoje. Diskuze na toto téma, byla posílena zřízením *Komise pro lidskou bezpečnost* (CHC) v roce 2001, která ve své závěrečné zprávě z roku 2003 upozorňuje na fakt, že nastává situace, ve které řada států, jakožto garanti alespoň těch nejzákladnějších lidských práv, nedokážou plnit své

²⁸ Podle Arnolda Wolfera, je bezpečnost jednotlivce, podobně jako u státu, subjektivním pojmem a každý jej může vnímat zcela rozdílně.

²⁹ Vyjádřený kvantitativně i kvalitativně.

funkce.³⁰ Komise proto doporučuje, aby v těchto případech převzalo iniciativu v rámci ochrany lidského jedince i jeho práv mezinárodní společenství, disponující dostatečnou autoritou a kapacitami tyto ochranné funkce zastat. A to způsobem, který by byl opřen o podporu rozvoje, celosvětový respekt lidských práv a podporu dobrého vládnutí (*good governance*) (Final Report of CHC 2003).

Bezpečnost v moderním pojetí, která je pro boj se zbraněmi v rámci rozvojové spolupráce zcela zásadní, lze opět shrnout skrze její tři základní dimenze:

- I) Mezinárodní bezpečnost – Mezinárodní kontroly a úmluvy o zákazu jednotlivých typů zbraní a munice (nášlapné miny, kazetová munice), embarga na dovoz zbraní, export a import, boj s mezinárodním organizovaným zločinem
- II) Bezpečnost státu / národní bezpečnost – Reforma bezpečnostního sektoru (SSR), výcvik policie, podpora boje s kriminalitou, DDR, *state-building* a *capacity building*
- III) Lidská bezpečnost a bezpečnost jedince – Gender a sexuální násilí, snižování počtu zbraní SALW, udržitelný rozvoj měst a venkova

Termínem či oblastí lidské společnosti, kterou by bylo tuto kapitolu možno uzavřít jako velmi vhodný instrument, spojují bezpečnost a rozvoj hned z několika pohledů, je problematika rovnosti pohlaví a obecného přístupu genderu v rámci rozvojové politiky.

Ten souvisí se samotným prosazováním intervencionalistické politiky rozvojové pomoci či spolupráce do jiných zemí. Jak uvádí McNeish, zapojení antropologických či genderových studií do rozvojového procesu nám odkrývá možnosti a skutečné principy toho, jak daná „rozvojová“ společnost – námi nazývaná chudá – vůbec funguje a neuplatňovat bezhlavou politiku bezpečnosti. Umožňuje nám to dělat správná rozhodnutí v přístupu k místním politikám, technologiím a způsobu vzdělání.

V konkrétních případech se pak jedná o rovnost pohlaví v samotné rozvojové pomoci, tj. zapojení více žen do realizačních týmů jednotlivých programů, týkající se práce s místními ženami.³¹ A na straně druhé jde o podporu a rozšiřování práv žen v zemích, kam je směřována pomoc nebo kde je zamýšlena dlouhodobá rozvojová spolupráce. Tato strategie je zahrnuta i v rámci MDGs (UNWomen 2014). Pro otázky lidské bezpečnosti a zbraněmi lze tento koncept uplatnit například u žen, které trpí

³⁰ Nejčastěji se jedná o tzv. rozpadlé státy (*failed states*), jako je Somálsko a částečně i Súdán.

³¹ Ne vždy však strategie „žena rozumí jiné ženě lépe“ funguje. Pro tyto případy tak platí předchozí odstavec o podpoře genderových studií a jejich efektivnější synchronizace s rozvojovými projekty.

tzv. *post-traumatickým syndromem*, kde je přítomnost muže nepřijatelná.³² Jednou ze zemí Rohu Afriky, kde je násilí na ženách na vysoké úrovni je například Súdán.

Ať je však v rámci rozvoje a bezpečnosti mnoho vedlejších faktorů a možností jak je prosazovat, vedoucí k částečnému zavalení „skutečné povahy věcí“, snahou všech odlišných přístupů k rozvoji a bezpečnosti, by mělo být zachování nebo rozvíjení svobod jednotlivce a společnosti.

3 AKTÉŘI PODÍLEJÍCÍ SE NA BOJI SE ZBRANĚMI V RÁMCI ROZVOJE V REGIONU ROHU AFRIKY

Tato kapitola se zaměřuje jak na roli v rámci rozvojové pomoci jednotlivých států či mezinárodního společenství, tak na regionální či sub-regionální organizace, které jsou zapojeny do rozvojové činnosti v oblasti Rohu Afriky a mají možnost podílet se i na boji s obchodem se zbraněmi. Pozornost je věnována zejména státům, nevládním organizacím nebo nadnárodním organizacím s patřičně ustanovenými dokumenty podporující jejich snažení.

Zdůrazněné jsou tak i jednotlivé mezinárodní nebo regionální smlouvy, které mají dopad na tento region. Kontext je zaměřen výhradně na oblast Rohu Afriky. Opomenuta je problematika šíření jaderných nebo chemických zbraní, které pro tuto oblast nejsou v současnosti určujícím faktorem. Naopak, je dán prostor problematice spojené s konvenčními a malými lehkými palnými zbraněmi SALW, tvořící převážnou část obchodu se zbraněmi a představující největší problém v této oblasti.

Mezi velkými poskytovateli rozvojové pomoci s dlouhodobou tradicí jako je OSN, členské země OECD, Světová banka či EU, panuje určitá shoda v názoru o jejím způsobu provádění, který by měl spočívat v doplňující úloze vedle samotného vnitřního rozvoje jednotlivých rozvojových států. Nemělo by tak docházet k závislosti na vnějších finančních zdrojích (*development aid*).

Bezpečnost musí stát na prvním místě, proto je přirozené, že převážná většina západních donorů požaduje pro poskytování pomoci splnění základních podmínek pro její poskytnutí. Těmi je především dodržování lidských práv a demokratické principy vládnutí.

Rozšíření agendy rozvojové pomoci a spolupráce o širší oblasti bezpečnosti se tak v tomto ohledu nejeví jako něco nereálného. Lidsko-právní přístup a podpora rozvoje „zdola“, mohou společně s důkladnou výměnou informací přinést vyšší

³² Rovnost pohlaví v obou případech samozřejmě počítá i se zapojením mužů. Logika rovnosti je tak samozřejmě myšlena oboustranně.

efektivitu. Zapojení různých aktérů rozvoje do procesu zvyšování efektivity celý koncept jenom podpoří. Musí však být zajištěna „kompatibilita“ mezi všemi zúčastněnými stranami, tzn. mezinárodní úroveň, úroveň státu a regionální úroveň mezi sebou musí spolupracovat a navzájem se doplňovat (Glopolis 2009).

3.1 Státy a rozvojové agentury – Zahraniční a regionální spolupráce

V rámci poskytování rozvojové pomoci na bázi oficiální bilaterální (oboustranné) spolupráce, odehrávající se mezi dvěma státy, je hned na úvod důležité rozlišovat mezi státy, kteří pomoc poskytují (donoři), a těmi, kteří ji přijímají (recipienti). Pravidla pro poskytování této formy pomoci, spadající do kategorie oficiální rozvojové pomoci (ODA), stanovuje Výbor pro rozvojovou pomoc OECD, jenž sdružuje nejvýznamnější bilaterální donory.³³ Každý dvorský stát má navíc stanovené tzv. prioritní země, pro které je vyhrazená vyšší finanční částka a pozornost.

Obsahová forma bilaterální pomoci může mít mnoho podob. Pomoc může směřovat například do oblasti zemědělství, infrastruktury nebo služeb. Pro bezpečnostní účely se však mohou vykázat i výdaje směřované na výcvik policejních jednotek, úředníků v administrativě nebo pracovníků ve specializovaných zdravotnických zařízeních jako jsou pracoviště pro obyvatele postižené post-traumatickým syndromem, který je spojen především se zranitelnými jedinci jako děti, ženy a indisponovaní.

Asistence by se tak měla týkat nejen otázek ekonomické či politické spolupráce, ale i otázek administrativně-technického rázu, kterým je například asistence při vytváření registru zbraní exportovaných či importovaných do problematických oblastí (*marking and registry capacities*). Sdílení těchto informací zefektivňuje sledování a pohyb zbraní či jejich pozdější identifikaci ve světě v případě, pokud dojde k jejich transferu do jiné země nebo nepovoláných rukou. Jak dárce, tak donory na bilaterální i multilaterální úrovni, spojuje snaha o implementaci tzv. *Akčního programu proti ručním a lehkým palným zbraním*, iniciovaného Organizací spojených národů (OSN) v rámci svého komplexního mechanismu CASA. Zde se však objevuje paradoxní fenomén, o kterém se státy nerady baví na jakékoli konferenci či jednání. Tím je vývoz zbraní do země, do které zároveň prostřednictvím ODA dodávají finanční, poradenskou nebo technickou pomoc, související s jejich eliminací nebo nepřímo skrze podporu DDR programů. Díky tomu jsou předmětem ostré kritiky ze strany řady NGOs, které s řadou jinak významných donorů odmítají spolupracovat.

³³ Na tomto základě se dále odvíjí forma této pomoci, kterou lze označit za rozvojovou a stanovují se země, do kterých může tato pomoc proudit.

3.1.1 Státy poskytující rozvojovou pomoc (Donoři)

Donorské státy pro správy a administrativní úkony v rámci poskytované rozvojové pomoci zřizují rozvojové agentury. Ty se v jednotlivých státech rozlišují podle svého institucionálního začlenění v rámci státní správy. Například v České republice, Švédsku, Norsku nebo Německu se jedná o implementační agenturu a ministerstvo zahraničí stanovující širší rozvojovou politiku (Dušková et al. 2011).³⁴ V oblasti Rohu Afriky působí už dlouhodobě *Norská agentura rozvojové spolupráce* (NORAD), *Ministerstvo rozvojové spolupráce Velké Británie* (DFID) a *Agentura Spojených států pro mezinárodní rozvoj* (USAID) (NORAD 2014; DFID 2014; USAID 2014). Například právě Spojené státy, se prostřednictvím své rozvojové agentury a speciálně vytvořeného *Úřadu Spojených států pro odstraňování a redukování počtu zbraní* (WRA), spadajícího pod americké ministerstvo zahraničí, angažují v DDR programech v Jižním Súdánu, výcviku bezpečnostních složek v Etiopii nebo zabezpečení stability a pomoci uprchlíkům v problematických oblastech Súdánu (U.S. Department of State 2014).

Pro efektivitu rozvojové spolupráce je existence rozvojových agentur pozitivním faktorem v tom smyslu, že přispívá k vyšší transparentnosti, která je vyžadována v rámci *Pařížské deklarace o účinnosti pomoci* z roku 2005. Tato iniciativa je vůbec jednou z nejdůležitějších oficiálních deklarací pro zavázání se k co největší míře efektivity při poskytování rozvojové pomoci. Nejenže se k ní zavázalo více jak 100 států, ale podepsaly ji i významné multilaterální mezinárodní rozvojové organizace, následující hodnoty a postupy UNDP. V této deklaraci, smluvně propojující dárce i příjemce rozvojové pomoci, je pro účely prosazování bezpečnosti důležitá zejména kapitola č. 37 (*Delivering effective aid in fragile states*) a č. 38, ve kterých je definována spolupráce mezi donory a tzv. *křehkými státy*, kterými je v našem případě bezpochyby Somálsko a Jižní Súdán. Kapitoly hovoří takto:

„Dlouhodobá vizí je mezinárodní účast v křehkých státech za účelem budování legitimních, efektivních a odolných státních aj. správních institucí v zemi. Pro zachování principů efektivní pomoci, je nutné tuto pomoc užívat adekvátně ve vztahu ke křehkým státům, tzn. přizpůsobit ji co nejrychleji zdejšímu prostředí, které zahrnuje slabá vlastnická práva a kapacity.“ (Paris Declaration on Aid Effectiveness 2005).

Kapitola č. 38 naopak popisuje povinnosti partnerské země:

³⁴ Legislativa dané země rovněž stanovuje kompetence těchto agentur v rámci tzv. projektového cyklu.

„Partnerské země se zavazují k provedení takových kroků, které povedou k vybudování institucí a vládních struktur, jež budou efektivně vládnout, chránit své občany, budovat bezpečnost a zajistí svým obyvatelům přístup k základním sociálním službám.“ (Paris Declaration on Aid Effectiveness 2005).

Při důkladné revizi této deklaráce v oblasti seznamu participujících států však zjistíme, že zatímco na straně významných donorů rozvojové pomoci v oblasti Rohu Afriky ji přijali de facto všichni z nich. Na straně recipientů pomoci figuruje pouze Keňa a Etiopie, které rozhodně tzv. *fragile states* nejsou.

Tento rozpor se však objevuje i u jiných typů mezinárodních smluv – a to i zrcadlově obráceným způsobem, kdy důležité úmluvy o zbrojení či zákazu ratifikovali³⁵ naopak příjemci pomoci jako Somálsko a velcí donoři ji ani nepodepsali. Ukázkovým příkladem je v tomto smyslu *Úmluva o zákazu používání kazetové munice* z roku 2007 (CCM, Convention on Cluster Munition). Je to zároveň krásná ukázka propojení bezpečnosti, rozvoje, rozvojové pomoci a její (ne)efektivity, ke které vedou v globálním i regionálním měřítku často protichůdné přístupy a rozhodnutí.

Rozpor v rámci rozvojové pomoci se nalézají i na úrovni jednotlivých politik dárcovských států. Z terminologického hlediska se jedná o tzv. *koherenci politik*, kterou zavedl výbor pro rozvojovou spolupráci OECD DAC v roce 1992. Po konci studené, která jak jsme si ukázali výše, zatížila rozvojovou pomoc ideologickým a politickým balastem té doby, došlo v rozvojových zemích k posílení důrazu na snižování chudoby. Koherence politik, znamenající harmonizaci jednotlivých rozvojových politik za přítomnosti společného cíle, je pro efektivitu samotnou velmi důležitá, ba dokonce klíčová a obě pojmová vymezení tak spolu velmi úzce souvisejí. Implementována však musí být nejen na úrovni států, ale také na regionální úrovni v rámci vnitřních politik partnerských států, které se zavážou přijmout rozvojovou pomoc. Jinými slovy, rozhodnutí na nejvyšší úrovni nejsou dostatečné, pokud nedochází k efektivní implementaci na úrovni nejnižší. Tyto společné koncepce rozvojových politik, které žene kupředu jeden společný rozvojový cíl, nám také usnadňuje chápat různorodé aktéry jako jeden celek (Horký 2010: 107-111).

Kromě tradičních dvorských zemí se globálně již delší dobu objevují na scéně tzv. noví donoři, pocházející buď ze skupiny zemí se středním příjmem (*middle income countries, MIC*) a zároveň nejsou členy významné organizace OECD. V našem případě, se také v rámci oblasti Rohu Afriky významně podílí na bilaterální rozvojové pomoci se zdejšími zeměmi. Snad nejvýznamnější z nich je Čína, realizující svoji rozvojovou pomoc téměř ve všech zemích Rohu skrze *Čínsko-afriický fond* (CADFund 2014). Následovaná je Brazílií, Jihoafrickou republikou (JAR) a Indií, které se snaží o společnou hospodářskou politiku v rámci uskupení BRICS (BRICS

³⁵ Nebo alespoň podepsali.

2014).³⁶ Tyto země však trpí hned několika nedostatky v oblasti transparentnosti svých výdajů a jejich sektorové zaměření rozvojové pomoci je směřováno více do infrastruktury a průmyslu, který se podílí na kontroverzním exportu surovin z místních zemí. V případě Číny jde navíc prokazatelně o poskytování dodávek zbraní zemím jako je Súdán nebo Eritrea, na které byla několikrát uvalena zbrojní embarga, což kontrastuje s principy podmíněné pomoci například ze strany členských států Evropské unie.

3.1.2 Státy přijímající rozvojovou pomoc (Recipients)

V rámci teoretického vymezení vybraných států oblasti Rohu Afriky, přijímající jakožto rozvojové státy rozvojovou pomoc nebo navazující dlouhodobější rozvojovou spolupráci³⁷, je na místě stanovit nebo resp. definovat tzv. *rozvojový stát*. Pro upřesnění je také důležité podotknout, že jsou tyto státy v případě navázání rozvojové spolupráce nazývány jako státy partnerské. Definování rozvojové země můžeme podle *Odboru OSN pro ekonomické a sociální záležitosti* (UN-DESA) spojit s tou zemí, která má:

- I. Velmi nízký hrubý domácí produkt *per capita* (GNI)
- II. Nízkou úroveň gramotnosti svých obyvatel
- III. Nízký podíl středoškolského vzdělávacího systému
- IV. Nestabilní zemědělskou produkci a nestabilní exportní sektor služeb a zboží, vytvářející závislost na dovozu
- V. Velkou míru dětské úmrtnosti³⁸
- VI. Vysoký počet obětí, způsobených přírodními katastrofami (UN DESA 2013).³⁹

Kromě těchto kritérií, lze některé země Rohu Afriky v kontextu efektivity rozvojové pomoci, klasifikovat také jako tzv. *vnitrozemské rozvojové země* (LLDCs), které nemají přístup k moři a jsou v případě humanitární katastrofy nebo z hlediska logistiky v horší pozici, nežli země s mořským pobřežím a přístavy. V tomto případě se jedná o Etiopii a Jižní Súdán. Téměř všechny státy se rovněž nacházejí ve

³⁶ Kromě států, lze do skupiny tzv. nových donorů zařadit i soukromé společnosti a filantropické nadace (viz kapitola 3.2).

³⁷ Jedná se především o Somálsko, Jižní Súdán a Súdán.

³⁸ V době mezi narozením a pátým rokem života.

³⁹ I když tato klasifikace rozvojové země přímo nezahrnuje jakékoliv indikátory v rámci lidské bezpečnosti, tak je stav ekonomické nestability jedním z předpokladů například pro rizikovitost výskytu korupce, *klientelismu* a tzv. *bad governance*, která s problematikou lidské bezpečnosti tematicky souvisí (př. Eritrea).

skupině Zemí Afriky, Karibiku a Tichomoří (ACP).⁴⁰ Účast v tomto uskupení, které vzniklo v roce 1975 na základě *Smlouvy z Georgetownu*, znamená pro tyto státy možnost realizovat koherenci svých politik prostřednictvím vyjednávání jednotlivých rozvojových podpor jakožto jeden homogenní útvar.

Zahraniční pomoc směrem k těmto státům, je ze strany západních donorů většinou spojena s podmíněností (vázaností), buď ekonomickou (tedy vázání pomoci na implementaci určitých hospodářských politik) či politickou (spojena s implementací programů a reforem v oblasti vládnutí). Takovéto podmiňování dodržování určitých zásad a hodnot, například demokratizace, *good governance* či podporou lidských práv, však neplatí u donorských států jako je Čína.

V zájmu dosažení shody vnější politiky, se skupina zemí Rohu sdružuje do regionálních uskupení, které je jedním ze způsobů, jak podpořit ekonomický rozvoj Afriky coby celku, ale také jednotlivých regionů, jakým je i Roh Afriky. Spojováním do větších celků zajišťuje zainteresovaným státům zvýšení atraktivity svých trhů pro přímé zahraniční investice zvenčí, ale i mezi sousedními státy v okolí tohoto regionu. Toho si uvědomují i velcí západní donoři jako jsou členské země OECD nebo EU⁴¹, kteří se tento proces snaží v co největší míře podporovat. Těmto snahám, v oblasti Rohu obzvláště, však stojí v cestě řada překážek v podobě lokálních konfliktů, neshoda ve společné politice v klíčových hospodářských a bezpečnostních otázkách, kapitál jednotlivých států, nerozvinutá infrastruktura nebo negativní historické okolnosti, díky kterým se státy brání navázat spolupráci, i přesto, že by pro ně přinesla řadu pozitivních možností vlastního rozvoje. V oblasti Rohu Afriky se také jedná o specifický přístup budování vnitřní stability státu, které jsou ochromeny natolik, že nejsou schopny efektivně fungovat a permanentně figurují na nejhorších příčkách seznamu *Failed state indexu*. Výjimku v tomto směru představuje Somaliland, jehož podpora je klíčová v rámci boje s terorismem a pirátskými útoky v oblasti Adenského zálivu. Za relativně úspěšnou snahu tento region stabilizovat prostřednictvím regionální institucionální spolupráce, lze považovat Mezivládní úřad pro rozvoj (IGAD), který se od poloviny 90. let snaží podporovat aktivity vedoucí k míru, stabilitě a ekonomické integraci. Buď formou mediace mezi znepřátelenými stranami jako v případě konfliktu mezi Súdánem a jižním Súdánem nebo mezi Somálskem a Keňou. Jeho význam v průběhu jeho existence postupně zesiluje, což dokazuje například převzetí iniciativy v budování Východoafrické pohotovostní brigády (EASBRIG), která je součástí celoafrické Pohotovostní brigády AU (Piknerová 2013: 76-79).

Cílem nejen této organizace, ale i jiných (mikro)regionálních iniciativ, do kterých jsou místní státy zapojeny, je posilování ekonomického rozvoje, nestátního

⁴⁰ Zatím bez nově vzniklé republiky Jižní Súdán.

⁴¹ EU se snaží podporovat tento proces skrze podporu vnitřní stability státu a budováním jeho kapacit, jako je tomu například u Somálska, kterému EU značně pomohla v procesu přijetí a schválení nové Ústavy státu Somálska.

sektoru a kooperace v zajištění regionální bezpečnosti. Cílem je tudíž vytvořit takové prostředí, ve kterém jsou státy v pozici garanta stabilní bezpečnostní situace pro své občany a zároveň umožňovat efektivní nakládání s rozvojovou pomocí pro tyto účely.

Další obdobné regionální organizace v oblasti Rohu Afriky, zapojené do posilování bezpečnosti a spojené i s procesem odzbrojení či bojem s kriminalitou jsou: CCPAC, CEEAC, CEMAC, CEPGL, COI, COMESA, EAC, EAPCCO, ICGLR, IGAD, RECSA. Ty dále spolupracují i s jinými africkými organizacemi, mající podobné cíle – jak v procesu výměny informací, tak vyjednávání na půdě Africké unie – ECOWAS, SADC, SARPCCO, UMA, WAPCCO. Bohužel snaha těchto organizací, například při prosazování dobrého vládnutí (*good governance*) se stále nedaří efektivně naplňovat.

Nutná je proto i kooperace s *občanskými sdruženími* (CSOs), které ač nejsou v této práci na pomyslném seznamu aktérů v rámci rozvojové pomoci, jsou neméně významné při komunikaci a zefektivnění rozvojových programů. Z hlediska jejich realizace je nutná pravidelná výměna informací mezi představiteli státních institucí o průběhu jednotlivých aktivit.

3.2 Soukromé společnosti

Z hlediska participace v procesu rozvojové spolupráce jejich podíl v rámci výše finančních toků mezi Severem a Jihem roste. To má dopad na účinky a efektivitu rozvojové spolupráce, díky čemuž jsou již v rámci oficiálních dokumentů jako je *Dohoda z Akry* z roku 2008, uznáni za plnohodnotné donory v rámci rozvojové pomoci (Accra Agenda for Action 2008). S jejich zapojením souvisí jak otázka tzv. *nových donorů*, tak otázka při vytváření *přímých zahraničních investic* (FDI), které jsou často kritizovány pro vytváření korupčního prostředí v rozvojových státech (Dušková et al. 2011).

Soukromé společnosti ze sektoru služeb či výroby, jsou součástí tzv. *vázané pomoci*, která je podmíněna dodávkou zboží nebo služeb ze strany firem dárcovské země, které tak mají z této formy pomoci okamžitý ekonomický užitek.

Nestátní firmy zabývající se bezpečností, vytvářejí podle názoru některých rozvojových pracovníků pro ně samotné spíše riziko útoku ze strany ozbrojených skupin. Bezpečnostní agentury a ozbrojené doprovody jsou tak v rizikových oblastech spíše přítěží. V tomto bodě se však mnoho projekt manažerů a vedoucích koordinátorů rozvojových misí dostává do onoho bodu, ve kterém se často pod tlakem musí rozhodnout, zda do oblasti se zvyšujícím se rizikem vyslat své pracovníky s ozbrojeným doprovodem nebo ne. Jak bude zmíněno v další kapitole, nejlepší strategií ze strany vedení misí NGOs je včasná bezpečnostní analýza dané

oblasti, která zabrání se do takovýchto situací vůbec dostat. Pokud k těmto okolnostem i přesto dojde, mnoho rozvojových organizací své pracovníky do krizových situací vůbec neposílá.

3.3 NGOs a nevládní neziskové organizace

Nevládní organizace (dále jen NGOs) a nevládní neziskové organizace (NNO) představují oblast aktivit, kterými se snaží nahradit neexistující či nedostatečné fungující služby zajišťované státem. NGOs se dále snaží angažovat v oblastech rozvoje a rozvojové pomoci takovým způsobem, který napomáhá místním komunitám k dosažení chybějících potřeb, které místní správa nedokáže zajistit. Jejich aktivity však ukazují na těsné propojení se státem, od kterého získávají grantové položky, tvořící velkou část jejich rozpočtové politiky. Příkladem může *Dánské Ministerstvo zahraničí* (Danish Ministry of Foreign Affairs), které štědře přispívá na činnost organizací, zabývajících se humanitární pomocí v Súdánu nebo odminováním v oblasti jeho jižního souseda (DANIDA 2014). NGOs se tak ocitly v roli depolitizovaných, ale na vládě finančně závislých subjektů (Hynek 2009). Mezi jejich další donory však patří kromě vlády i různé filantropické nadace a mezinárodní programy jako UNICEF, UNDP, UNESCO, UN Women apod.

Jejich aktivitou je i vyvíjení tlaku na vlády v rámci přijetí a finální ratifikace Mezinárodní smlouvy o obchodu se zbraněmi. Jsou tak i nedílnou součástí odzbrojovacího procesu společně s mezinárodními organizacemi jako OSN, Africká unie a Evropská unie.

V oblasti vzdělávání široké veřejnosti mají nezastupitelnou roli nevládní organizace, které působí jak ve větších městech, tak na venkově. Jedná se tak o nejméně nákladné preventivní opatření, zaměřené na osvětu o negativních dopadech zbraní na celé spektrum lidských práv. Jak můžeme vidět např. na činnosti NGO *Danish Demining Group* působící v oblasti somálského Mogadiša nebo na zprávě NGO *Safer World* v Jižním Súdánu, vzdělávací programy často souvisí i se sběrem a fyzickou likvidací zbraní, ohrožující místní komunity.

Objevují se však i názory, že z obecného hlediska způsobuje velké množství NGOs, podílejících se v určitém regionu na rozvojové činnosti to, že je jejich činnost neefektivní (Easterly 2010). Tento problém se dá omezit tím, že jsou aktivity jednotlivých NGOs koordinovány v rámci zaštiťujících mezinárodních organizací a společných platform jako CONCORD, které se snaží o správnou distribuci rozvojové pomoci pro zefektivnění celkového procesu rozvoje (UK Aid Network 2014). Tento koncept je obsažen v tzv. *Globálním partnerství občanských organizací pro efektivitu rozvoje* (CPDE, Global CSO Partnership for Development Effectiveness).

Je však také nutné rozdělit NGOs na místní nevládní organizace, jakou je například *Horn of Africa Development initiative* a zahraniční jako je například mezinárodní NGO *CARE International*, britská *Saferworld* aj., zapojující se do rozvojové pomoci v regionu Rohu Afriky.

Dalším rozměrem jejich pomoci v boji za snižování počtu zbraní jsou informativní a aktivistické kampaně, namířené proti samotným exportérům a vládám. Tyto aktivity však nespádají do kategorie rozvojové pomoci a týká se v drtivé míře spíše mezinárodních NGOs, bojujících za lidská práva jako je tomu například u *Amnesty International* (Amnesty International – ČR 2014).

K jejich úloze také patří problémy s HIV/AIDS, související se sexuálním násilím během konfliktu, ale také se znásilněnými osobami v problematických částech městských aglomerací.

Tyto organizace souvislost mezi lidskými právy a rozvojem vnímají a v určité míře ve své praxi aplikují principy lidsko-právního přístupu k rozvoji, avšak většinou implicitně a ne programově. Mnohé NGOs tak řeší problém, jak postupovat v případě, kdy je partnerský stát nedemokratický, ale nabízí možnost spolupráce v oblasti rozvoje svých socio-ekonomických kapacit (FoRS 2011). Problematickým bodem však i nadále zůstává zapojení cílových skupin do rozhodovacího nebo realizačního procesu rozvojového projektu.

3.4 Mezinárodní a mezivládní organizace – OSN, EU a Africká unie

Organizace spojených národů

Kategoricky nejpřínosnějším prvkem v nestabilních oblastech Rohu Afriky jsou mírové mise OSN, kterými jsou např. UNMIS (2005), UNAMID (2007), na které se podílí i Africká Unie.

Současné problémy v otázce šíření zbraní, se kterými se v současnosti musí mezinárodní společenství potýkat, se dají rozdělit do dvou skupin. První skupinu tvoří omezení zbrojení a odzbrojení a jejich provádění ve vztazích mezi státy. Druhým problémem je vzrůstající tendence opatřovat si zbraně nestátními aktéry, zejména teroristy, a otázka nelegálního obchodu se zbraněmi. V této souvislosti je tak nezbytná spolupráce mezi státy a efektivní vnitrostátní realizace převzatých závazků, právně závazných, ale i těch nemajících právní charakter. Zásadní problém rovněž tvoří i neustálé odsouvání podpisu či ratifikace významných mezinárodních smluv o nešíření zbraní ze strany nejdůležitějších světových exportérů zbraní jako USA, Rusko, Čína, Indie, Írán nebo Izrael (Ondřej 2008: 242).

Nejvýznamnější mezinárodní organizací v procesu odzbrojení a boje proti šíření zbraní je bezesporu OSN. Její rozhodnutí a operace spojené s vynucením či sankcemi proti státům, jednotlivým entitám nebo skupinám, spojených s ilegálním obchodem se zbraněmi, probíhají prostřednictvím jednotlivých rezolucí Rady bezpečnosti anebo Valného shromáždění, jehož rezoluce jsou však pouze doporučením, díky čemuž nemají na politiku jednotlivých států adekvátní efekt.

Základním pilířem, upravující zbrojení a odzbrojení, je Charta OSN, ve které jsou tyto termíny obsaženy v čl. 11 odst. 1, který dále upravuje pravomoci Valného shromáždění. To má v rámci úpravy odzbrojení spíše obecné pravomoci, nicméně stále zůstává hlavním orgánem OSN, kde jsou projednávány otázky omezení zbrojení a odzbrojení. Konkrétní sankční kroky na úpravu zbrojení nebo odzbrojení vypracovává až Rada bezpečnosti, a to na základě čl. 26. Důležitou úlohu představují také tzv. *pomocné orgány*, ze kterých je nejvýznamnější *Konference o odzbrojení*, kterou v současnosti tvoří 66 států, scházejících se každoročně v Ženevě, kde jsou sepsány konkrétní zprávy o odzbrojení pro Valné shromáždění. Z jiných orgánů v rámci Sekretariátu OSN je významné *Oddělení pro odzbrojovací záležitosti*, provádějící rozhodnutí Valného shromáždění v otázkách omezení zbrojení a odzbrojení, včetně vedení registru konvenčních zbraní nebo výměnu informací, požadované různými odzbrojovacími smlouvami (Ondřej 2008: 242).

V kompetenci Valného shromáždění je rovněž svolání konference, na které se zástupci jednotlivých členských států zabývají specifickým tématem. V oblasti problematiky šíření konvenčních zbraní a malých lehkých palných zbraní SALW tak došlo hned k několika takovým konferencím. Jednou z nich je konference z roku 1979, na které byla schválena *Úmluva o zákazu nebo omezení použití některých konvenčních zbraní, které mohou způsobit nadměrná zranění nebo mít nerozlišující účinky*, která vstoupila v platnost roku 1980. Její součástí jsou postupně schválené dodatkové Protokoly, z nichž je pro oblast Afrického rohu nejdůležitější *Protokol II o zákazu nebo omezení použití min, nástrah a jiných prostředků*, schválený ještě v témže roce 1980, a *Protokol V o výbušných zbytcích války* z roku 2003. V souvislosti se zbraněmi SALW je nejdůležitějším dokumentem tzv. *Akční program k prevenci, potírání a vymýcení nezákonného obchodu s ručními a lehkými zbraněmi ve všech jeho aspektech* (International Assistance for Implementing the UN Programme of Action on the Illicit Trade in Small Arms and Light Weapons in All Its Aspects), schválený na konferenci v roce 2001, které se zúčastnilo 169 států. Právě tento dokument se stal základním mezinárodním ustanovením, upozorňující na vzestupnou tendenci nelegálního obchodu s malými a lehkými zbraněmi, jehož součástí jsou i drogy, vzácné minerály, terorismus a organizovaný zločin (Ondřej 2008). Nevýhodou tohoto Programu však stále zůstává jeho právně nezávazná forma a neshoda zúčastněných států v otázce dodávání zbraní SALW pouze státům a v otázce zákazu neomezeného obchodu a soukromého vlastnictví zbraní SALW, určených speciálně pro vojenské účely (Dvořák 2012).

Mezi konkrétní restriktivní opatření OSN, která jsou zaměřená na vývoz konvenčních zbraní, patří *zbrojní embarga*, přijímaná Radou bezpečnosti nejčastěji v souvislosti s vnitrostátními ozbrojenými konflikty nebo lokálními mezinárodními konflikty. Důležité jsou především právně závazné zákazy na vývoz zbraní, zejména rezoluce Rady bezpečnosti OSN přijímané podle kap. VII Charty OSN zavazující všechny státy, tj. nejenom členské státy OSN.

Dále na Eritreu podle rezoluce č. 1907/2009, a to především ve spojitosti se sousedním Somálskem, na které se vztahuje už od počátku 90. let rezoluce č. 733/1992. Právně závazné zbrojní embargo se rovněž vztahuje na poměrně stabilní Etiopii, a to na základě rezoluce č. 1298/2000 ovlivněnou etiopsko-eritrejskou válkou v letech 1998 – 2000. Podle mnoha nevládních organizací jsou však všechna výše zmíněná embarga na dovoz zbraní neustále porušována.

Velmi důležitým prvkem v otázce šíření zbraní je tak transparentnost obchodu se zbraněmi. V této otázce je významná Rezoluce OSN č. 46/36 L z roku 1991 o transparentnosti ve zbrojení, jejíž součástí bylo i založení univerzálního a nediskriminačního *rejstříku OSN*, vztahující se na mezinárodní převody zbraní. V rámci tohoto rejstříku jsou členské státy žádány o dobrovolné poskytnutí údajů o osmi kategoriích zbraní, které jsou na jejich území importovány nebo naopak z jejich území exportovány.

Mezinárodní společenství se snaží řešit i stále větší podíl nestátních aktérů na obchodu se zbraněmi, který tvoří značnou část mezinárodní zločinecké sítě s úzkými vazbami na jednotlivé regiony, včetně Afrického rohu. V roce 2000 tak byla Valným shromážděním OSN schválena tzv. *Úmluva OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu* (United Nations Convention Against Transnational Organized Crime), jejíž součástí se v roce 2001 stal revidovaný *III. Protokol o nedovolené výrobě a obchodování se střelnými zbraněmi*, který přispěl k účinnější spolupráci v oblasti při odhalování a postihu nadnárodní organizované kriminality, spojené s pašováním nelegálních zbraní napříč státními hranicemi.

Do boje proti obchodu se zbraněmi však zasahují i významné regionální či sub-regionální organizace, se kterými se OSN podílí na řadě klíčových odzbrojovacích projektů. Jejich vzájemná spolupráce byla zdůrazněna v rezoluci RB č. 1809 z 16.04 2008, která mimo jiné vyzdvihuje i umožnění transformace z mise AU na OSN, konkrétně mírové mise AMIS v Dárfúru na hybridní misi OSN a AU UNAMID.

Klíčovými institucemi OSN, propojujícími oblast rozvoje a boje se zbraněmi je *Rozvojový program OSN* (UNDP), Úřad OSN pro otázky odzbrojení (UNODA) a Úřad pro drogy a kriminalitu (UNODC), pod které dále spadají jejich regionální úřady ROEA a UNREC, spravující problematiku zbraní a odzbrojení v oblasti východní Afriky. UNDP každoročně vydává tzv. *Zprávu o lidském rozvoji (HDR, Human Development Report)*, která analyzuje klíčové rozvojové problémy a snaží se odhadnout budoucí vývoj v oblastech rozvoje (Dušková et al. 2011: 283). Spolupráci

mezi OSN a NGOs zajišťuje *Odbor OSN pro ekonomické a sociální záležitosti* (UN-DESA). Ten iniciuje i vytvoření tzv. *Více-donorských fondů* MDTFs (Multi-donor Trust Funds), kam mohou NGOs nebo státy přispívat přímo na účely odzbrojení.

V rámci analýzy efektivity těchto programů a činností směřující k posilování lidských práv, rovnosti pohlaví jsou vytvářeny indexů, které měří jednotlivé aspekty rozvoje v závislosti na vybraném regionu nebo konkrétní zemi. Sem patří například:

- HDI (Human Development Index)
- GDI (Gender-related Development Index)
- GEM (Gender Empowerment Measure)
- GII (Gender Inequality Index)
- MPI (Multidimensional Poverty Index)

Například roku 2009 proběhlo v Džibuti za podpory UNDP-BCPR přijetí tzv. *Národního akčního plánu* (NAP), který se orientuje na zefektivnění kontrolních mechanismů v rámci boje se zbraněmi (RECSA Statement from BMS4 2010: 3). V tomto případě by se možná mohlo zdát, že jde relativně o marginální krok v tak malé zemi, jakou je Džibutsko, ale navzdory tomu je právě tato země z Rohu Afriky velmi důležitým strategickým bodem. Nejenom, že se zde nachází jeden z klíčových uzlů námořní dopravy, ale tato země je významná i pro své sousedy, zejména pak Etiopii, která nemá přístup k moři a svůj export a import provádí vesměs skrze terminál v džibutském hlavním městě.

Evropská unie

Členské státy Evropské unie jsou hned po USA druhým největším světovým vývozcem zbraní. Zahraniční politika exportu vojenského materiálu a vojenských technologií do třetích zemí z jednotlivých členských států EU se od roku 2008 řídí společnou legislativou.

EU tak představuje významnou mezinárodní instituci, zapojenou do boje proti obchodu se zbraněmi, které je svěřena důležitá pravomoc při zajišťování mezinárodní bezpečnosti ve smyslu kapitoly VII Charty OSN, což v praxi můžeme vidět např. na misi ATALANTA evropských námořních sil (EUNAVFOR), bojující s piráctvím a obchodem se zbraněmi v Adenském zálivu. V kompetenci EU je rovněž uvalení zbrojních embarg.

Stěžejním dokumentem o zbraních SALW, spojený rovněž s vývozem zbraní do Afriky, se pro řadu členských států EU na mezinárodní úrovni OSN stal tzv. *Akční program k prevenci, potírání a vymýcení nezákonného obchodu s ručními a lehkými*

zbraněmi ve všech jeho aspektech (International Assistance for Implementing the UN Programme of Action on the Illicit Trade in Small Arms and Light Weapons in All Its Aspects), který byl schválen v roce 2001. Ten definuje konkrétní závazky a mechanismy, jak účinně kontrolovat šíření zbraní SALW a postupovat proti jejich nezákonné výrobě a pašování. Prozatím Akční program ratifikovalo jen 13 členských zemí EU, mezi které patří Belgie, Bulharsko, Estonsko, Itálie, Kypr, Litva, Lotyšsko, Nizozemí, Polsko, Slovinsko, Slovensko a Španělsko.

5 členských států EU zatím Program ani neratifikovalo, ani nepodepsalo, a to Česká republika, Francie, Irsko, Maďarsko a Malta. Nicméně v roce 2010 byl Evropským parlamentem podán návrh na nařízení o rozšíření společných pravidel pro vývoz zbraní, čímž by mělo být dosaženo společného konsenzu o exportu zbraní v rámci Evropské unie, a poté i na půdě OSN.

Africká unie

Africká unie je pravděpodobně nejdůležitějším integračním orgánem afrického kontinentu, snažící se navázat na pan-africké ideje svého předchůdce, tj. *Organizace africké jednoty* (OAU), která byla roku 2002 transformována právě do Africké unie.

Její snahou je získat si v rámci rozvojové pomoci důvěru mezinárodních donorů, zejména těch strategicky významných jako je Evropská unie. Díky tomu přijala za dobu své existence řadu významných dokumentů, týkajících se lidských práv, společné hospodářské politiky členských zemí nebo politické spolupráce v regionu – se zaměřením na demokracii, průběh voleb⁴², boje s korupcí a bezpečnostní problematice.

V praxi se však ukazuje tato politika značně neefektivní, jelikož ji řada států bez jakýchkoliv problémů porušuje. Příkladem může být už samotná Charta AU, v rámci které je intervence do členských států AU striktně zakázána. To však bylo porušeno v oblasti Rohu Afriky hned několikrát. Příkladem může být etiopská nebo keňská intervence do Somálska. Dalším problémem je samotná ratifikace jednotlivých dokumentů. Opět vhodným příkladem může být Protokol africké charty lidských práv a práv žen (APRRW, African Protocol on People's Rights and the Rights of Women), který s výjimkou Džibutska v oblasti Rohu Afriky téměř žádný jiný stát neratifikoval, ba dokonce ani nepodepsal. Tento region je tak v rámci schvalovacího procesu tohoto významného dokumentu vůbec nejhorší z celého afrického kontinentu.

⁴² Viz spolupráce na průběhu voleb v Keni v roce 2013.

Multilaterální iniciativa pro kontrolu zbraní

Poslední „skupinu“ v rámci boje se zbraněmi tvoří tzv. nesmluvní (politická) ujednání, jejichž význam spočívá v koordinaci kontrolních vývozních režimů, zaměřující se na kontrolu dohodnutého okruhu položek. Zejména určitého druhu materiálů, zařízení a technologií, které by mohly být potencionálně zneužity pro nezákonné vojenské účely, tzv. *materiály dvojího užití*.⁴³ Mezi nejvýznamnější nesmluvní ujednání v oblasti konvenčních zbraní patří *Wassenaarské ujednání*, kterému 42 členských států poskytuje informace o převodu zbraní na dobrovolném základě.

3.1 Finanční a měnové instituce

Hlavními aktéry v mezinárodním finančním prostředí jsou Mezinárodní měnový fond (IMF), Skupina Světové banky (WB) a Světová obchodní organizace (WTO). Souhrně se nazývají organizacemi, podporující rozvoj (DFIs). Každá z těchto organizací koordinuje specifickou oblast globální ekonomiky tak, jak je stanoveno v jejich rozvojových strategiích. Podle vzoru Světové banky vzniklo od 60. let ve světě několik regionálních bank, které se orientují na rozvojovou problematiku. Tyto banky spolu Světovou bankou jsou v současnosti podrobeny silné kritice a revizi (Rozvojovka 2014). Jejich další nedílnou součástí je podpora mikrofinančních půjček, jenž je však v současnosti podrobována revizi z hlediska jejich dopadů na místní komunitu, které se kvůli nim dostávají do dluhových obtíží.

Skupina světové banky (World Bank Group) v sobě zahrnuje tyto měnové instituce:

- Mezinárodní banka pro obnovu a rozvoj (IBRD, International Bank for Reconstruction and Development).
- Mezinárodní asociace pro rozvoj (IDA, International Development Association).
- Mezinárodní finanční korporace (IFC, International Finance Corporation).
 - Zabývá se financováním projektů v rozvojových zemích, ale na rozdíl od IBRD a IDA se jedná o projekty soukromého sektoru, financované za tržních podmínek (Dušková et al. 2011: 290).
- Multilaterální agentura pro garanci investic (MIGA, Multilateral Investment Guarantee Agency)

⁴³ Ondřej, J.: Odzbrojení. Prostředek zajištění mezinárodní bezpečnosti. 2. rozšířené vydání, vydavatelství Aleš Čeněk, Plzeň 2008, str. 298-299.

- Její aktivity podporují realizaci přímých zahraničních investic a pobídek do rozvojových zemí prostřednictvím poskytování pojištění proti politickým rizikům, jako je např. znárodnění majetku investora (Dušková et al. 2011: 290).
- Mezinárodní centrum pro řešení investičních sporů (ICSID, International Centre for the Settlement of Investment Disputes)
 - Snaží se vytvořit zázemí pro řešení investičních sporů mezi členskými zeměmi a jednotlivými investory

Světová banka zahrnuje tyto instituce:

- IBRD
 - země, kde byly realizovány některé rozvojové projekty: Eritrea, Somálsko, Súdán, Jižní Súdán, Etiopie (sektory podpory: zemědělství, mikrofinanční projekty, domácí a zahraniční obchod)
 - projekt z roku 2008 zaměřený na post-konfliktní aktivity a navrácení uprchlíků
- IDA
 - Obě instituce poskytují půjčky rozvojovým zemím za nižší než tržní úrokové sazby
- Sektory podpory ze strany WB související se zbraněmi jsou například administrativa a projekty zaměřené na budování státních kapacit.

Její cílem je i podpora dobrého vládnutí vně afrických států. Podle její definice se obecně jedná o tradice a instituce, kterými je v dané zemi vykonávána moc (World Bank 2009).

Mezi nejvýznamnější regionální rozvojové banky patří v Africe zejména Africká rozvojová banka (AfDB).

4 ROZVOJOVÉ CÍLE V SOUVISLOSTI S PROBLEMATIKOU ZBRANÍ V REGIONU ROHU AFRIKY

V rámci stanovení cílů rozvojové pomoci a spolupráce v oblasti boje se zbraněmi, je nutné mít na paměti, že pro každou zemi v tomto regionu platí jiná kritéria z hlediska problematiky zbraní. Jinými slovy, každá země se potýká s odlišným typem proliferace zbraní a specifickými problémy s ní spojenými. Díky tomu je nutné ke každému státu či dokonce regionu přistupovat individuálně:

Definovat problémy, kterými trpí jednotlivé země v souvislosti se zbraněmi lze takto:

1) Súdán

Je země, potýkající se s dlouhodobými konflikty na svém území, v rámci kterých se v zemi pohybuje velké množství nestátních ozbrojených skupin. S tím souvisí i řada realizovaných projektů zaměřených na odzbrojení, demobilizaci a reintegraci (DDR). Rovněž jsou v zemi spouštěny projekty se zaměřením na sexuální násilí (SV) a problematiku post-traumatických syndromů, spojených s dětskými vojáky. Nejkritičtějšími oblastmi je Dárfúr, kde ještě před nedávnem operovaly provládní ozbrojené jednotky *Janjaweed*, napadající uprchlické tábory při hranicích s Čadem a nově vzniklým Jižním Súdánem. Jedním z projektů je například DDPD 2013. Při jižních hranicích, se rovněž místní obyvatelstvo v důsledky působení (jihosúdánských) jednotek SPLM/A, potýká s nástrahami v podobě minových polí.

2) Jižní Súdán

Realizace podpory strukturální reformy místních samospráv, které nejsou schopné zajistit bezpečnost a základní služby v místě své působnosti. Rovněž jsou v zemi spouštěny programy DDR, jako je například Národní iniciativa výzkumného střediska BICC za pomoci SSDDRC (BICC 2014).

3) Somálsko

Zde je snaha ze strany mezinárodního společenství o podporu centrální vlády v Mogadišu, jako bylo v roce 2011 schválení nové ústavy, ale také výcvik policejních jednotek za podpory OSN. Problémem, který je v současnosti částečně na ústupu, je pirátství. Nicméně stále představuje hrozbu v jemenských vodách a při východním pobřeží Somálska.⁴⁴ Fragmentace státní moci na několik zcela rozdílně funkčních celků znesnadňuje komplexní přístup a vyžaduje zcela individuální jednání ze strany NGOs a zahraničních donorů. Nejstabilnější oblastí je především *Somaliland*, zatímco na jihu se nachází obrovské množství uprchlíků, nestabilizující region na

⁴⁴ Svůj vrchol zažilo pirátství v roce 2008.

hranicích s Keňou – jmenovitě se jedná o *Jubaland* a *Severní provincie* na území Keni.

4) Keňa

Na tuto zemi jsou zaměřeny především protikorupční programy UNODC. Zejména ve spojení s vysokou mírou kriminality v městských aglomeracích. Vláda se rovněž potýká s problémy migrujících pastevců a sporů o půdu, jehož důsledkem jsou například zábory půdy (*land grabbing*), přírodní katastrofy apod. Uprchlícké tábory při hranicích se Somálskem již byly, jako jeden z destabilizačních faktorů zmíněny výše (FIC 2014).

5) Etiopie

Zde je rozvojové pomoc soustřeďována do oblastí vzdělávání, problematiky rovnosti pohlaví a dodržování lidských práv. Problém představují také uprchlické tábory v provincii *Ogaden* na jihovýchodě země a provincie *Gambella* na severozápadě země. Celkově je však Etiopie vnímána ze strany zahraničních donorů rozvojové pomoci jako nejstabilnější země v celém regionu. Tyto prognózy se vyjadřují obdobně i v budoucím horizontu několika let. Pomyslným otazníkem zůstávají pouze budoucí volby v roce 2015, které mohou tento stav ovlivnit.

6) Džibutsko

Tato země je podporována z hlediska implementace bezpečnostních reforem (SSR). Především díky výši výdajů na armádu, která je v poměru k počtu obyvatel jednou z největších na světě (SIPRI 2014).

7) Eritrea

Jednou z hlavních oblastí rozvojových programů v otázkách bezpečnosti a problematice zbraní je problematika velkého množství uprchlíků, kteří migrují při hranicích s Etiopií a Súdánem. Z hlediska dodržování lidských práv se tato země podle Amnesty International umísťuje na posledních příčkách (Amnesty International 2014). Jedná se zejména o cenzuru tisku a politické vězně. Na zemi je rovněž uvaleno zbrojní embargo, které je však podle důkazů monitorovací skupiny OSN často porušováno – například ze strany Íránu (UN Monitoring Group 2008). Programy DDR zde probíhaly už v 90. letech v souvislosti s reintegrací tzv. bojovníků za svobodu (GDI 1995).

Všechny výše vyjmenované problematické oblasti v rámci jednotlivých zemí jsou spojeny i s počtem zbraní v regionu. Z hlediska zdroje těchto zbraní lze specifikovat pět hlavních zdrojů (CSIS, Countryman et al. 2014):

1. Zbraně pozůstalé z předešlých konfliktů (zbraně SALW, miny, nevybuchlá munice).
2. Zbraně přicházejí ze sousedních zemí (obchodování napříč frontové linie), kde probíhal nebo stále probíhá určitý konflikt (válka se pro mnohé skupiny stala podnikáním).
3. Zbraně prodávané zkorumpovanými bezpečnostními složkami jako je armáda nebo policie.
4. Zbraně dodané ze strany sousedních vlád oficiální či neoficiální cestou.
5. Zbraně importované ze zahraničí.

Tyto zdroje zbraní, coby nestabilizujícího prvku v regionu Rohu Afriky, přímo určují povahu rozvojových projektů, které jsou zaměřené na jejich odstranění.

4.1 Proces odzbrojení, demobilizace a reintegrace (DDR)

Procesem odzbrojení je v našem případě je myšlen třífázový proces, složený z odzbrojení, demobilizace a reintegrace (DDR). Ten je zaměřen především na příslušníky armád nejen formou samotné eliminace nebezpečí v podobě zbraní, ale také se snaží zapojit vojáky zpět do normálního života. Speciálním případem jsou programy, spojené s dětskými vojáky, jako je tomu v případě Dárfúru nebo Somálska.

Díky tomu jsou s touto formou rozvoje v souvislosti se zbraněmi i doprovodné sociální programy a podpora zaměstnanosti s cílem vytvářet pracovní možnosti pro bývalé členy ozbrojených skupin nebo členy stálých armád.

Důležitá je také otázka, zda se můžeme inspirovat a poučit z jiných regionů Afriky, které mají podobnou zkušenost se zbraněmi či nikoliv. Podle autorova názoru, je bezesporu možné do jisté míry převzít a uplatnit obdobné mechanismy například při správě a fyzickém zacházení se zbraněmi (RAMP).⁴⁵ Mnoho Toto tvrzení už ale neplatí při jednotlivých fázích procesu odzbrojení, demobilizace a reintegrace ozbrojených skupin, které mají v jednotlivých zemích rozdílné cíle a jsou ochotny vzdát se svých „těžko nabytých zbraní“ jen za určitých podmínek nebo prakticky vůbec. Díky tomu tak jako i při jiném rozvojovém projektu, musíme ke každé oblasti, zasažené konfliktem, zvýšenou kriminalitou, násilím apod. přistupovat individuálně a vypracovat DDR plán přímo padnoucí na míru vybrané oblasti.

⁴⁵ Z technického hlediska se totiž na území mnoha konfliktem zasažených států, nachází obdobné typy zbraní. Snad jedním z nejpřesvědčivějších příkladů je puška AK-47, která se etablovala snad v každé africké zemi. Díky tomu můžeme uplatnit tytéž postupy například při jejich likvidaci nebo tzv. stockpile managementu.

Je zřejmé, že proces odzbrojení vede k posilování bezpečnosti vybraného regionu, kde je projekt realizován. Je však nutné vyvíjet maximální úsilí v tom směru, aby se do země nedostávaly zbraně z okolních oblastí. To je však v podmínkách zhroucených států a naprosté nefunkčnosti kontrolních mechanismů velmi obtížné a v dlouhodobém horizontu tak často dochází ke znehodnocení celého projektu.

Ozbrojené skupiny, operující v oblasti Rohu Afriky, lze rozdělit na základě jejich cílů a politického či náboženského přesvědčení. První skupinu tvoří ty, které jsou součástí opozičních hnutí, v jejichž rámci tvoří militantní ozbrojené křídlo, které existuje už od samotného vzniku daného politického nebo náboženského hnutí nebo se v průběhu jeho existence od jádra jeho členské základny postupně vyděluje a postupně radikalizuje.

Za druhou skupinu lze označit teroristické skupiny, které nemusí být vázány na místní socio-ekonomické či politické podmínky a operují značně nezávisle na okolí. Rovněž jejich finanční i materiální zdroje mnohdy pocházejí ze zahraničí. Hned na úvod lze říci, že sklady určené k uskladňování zbraní jsou jen velmi málo zabezpečeny.

Z technického hlediska lze jako druhý krok označit vytváření a soupis inventáře zbraní, které už armáda vlastní nebo je teprve má dostat v rámci mezistátních zakázek.

Asistence ze strany západních států při jejich zničení či správném managementu. Od roku 2001, kdy začal program na podporu likvidace zbraní ze strany USA, bylo v Africe do současné doby zničeno zhruba 250 000 zbraní a dalších 350 000 bylo označeno unikátním sériovým číslem. A to včetně zemí Afrického Rohu jako je např. Somálsko (Countryman et al. 2014).

Právě zbrojní a muniční sklady a s nimi spojená problematika správného skladování zbraní, tzv. *stockpile management*, jsou další samostatnou kapitolou, která je obrovským problémem všech států v oblasti Adenského zálivu. V převážné většině se jedná o armádní sklady s minimálním zabezpečením, kde se nachází často nebezpečná zastaralá munice a zbraně, které nejsou nikterak registrovány. V případě vypuknutí jakéhokoliv konfliktu tak představují hlavní cíl ozbrojených skupin, díky kterým se zbraně opět volně šíří po celé konfliktem zasažené oblasti. V rámci ochrany obyvatel a boje s nelegálním obchodem se zbraněmi je tak proto velmi důležité tyto areály důkladně zmapovat, zabezpečit a nebezpečné zbraně zanést do celonárodního registru zbraní. Právě nefunkčnost státních registrů zbraní představuje i nadále značný problém.

Projekty DDR jsou také součástí samotných mírových smluv. Tak tomu bylo například u Dárfúrské mírové smlouvy z roku 2006 (Abuja Agreement). Ta

obsahovala kromě mírového ujednání mezi vládou v Chartúmu a jednotkami SLM/A, také dodatek o demilitarizování oblasti od jednotek Janjaweed a jiných ozbrojených skupin. Požadovala také integraci jednotek SLM/A a JEM do Súdánských ozbrojených sil a policie. Dále zajištění referenda o samostatnosti oblasti dnešního Jižního Súdánu a zajištění přístupu humanitárních pracovníků do krizových oblastí, s cílem dopravit pomoc místními obyvatelstvem.

V případě DDR projektů tak může být cílem pravidelná armáda, tak ozbrojená skupina. Podle toho k nim musíme i přistupovat. Nejedná se totiž o „stacionární cíle“ jako je tomu u armády, která má veškeré vybavení na určených pozicích, kterými jsou vojenské základny a improvizovaná obranná postavení přímo v místě ozbrojených střetů.

Projekty DDR se však zabývají i následky, spojenými se sexuálním násilím a jeho dopady v podobě šíření nebezpečných nemocí jako je HIV/AIDS.

4.3 Miny a minová pole

Stěžejním dokumentem je Úmluva o zákazu použití, uskladňování, výroby a transferu protipěchotních min a o jejich likvidaci z roku 1997, známá též jako Ottawská úmluva.

Většina organizací jako je např. HALO Trust nebo UNICEF se snaží propojit jak oblast fyzického odstraňování min, tak zlepšení informovanosti o rizicích nášlapných min a nevybuchlé munice (UXO). Podle externích studií, provedených v místních nemocnicích se však ukazuje, že vyšší efektivita v podobě zachráněných životů nelze nikdy dosáhnout bez intenzivní likvidace nášlapných min přímo v terénu. Studie v tomto ohledu dokázaly, že celých 95% pacientů ve zdejších zdravotnických zařízeních tvoří pacienti, kteří prošli osvětovým programem (MRE) od těchto dvou organizací, které místní obyvatelstvo seznámily se všemi riziky spojenými s nášlapnými minami. Dalším poznatkem však byl fakt, že tyto nešťastné statistiky platí pouze pro regiony, kde je vysoká poptávka po půdě nebo tam, kde se nenachází adekvátní alternativa pro pastevectví, zemědělské činnosti nebo dopravu potravin a využívání místní půdy je tak otázkou přežití. Naopak v místech, kde je možné se bez využívání rizikových oblastí obejít, je MRE účinnější a počet obětí min a nevybuchlé munice (UXO) mnohem nižší (HALO Trust 2014 – MRE).

Smutným paradoxem je v tomto ohledu fakt, že pro donory a realizaci financování (*funding*) pro odminování krizových oblastí se úměrně se snížením počtu obětí a rizikovosti, stává financování těchto aktivit neatraktivní a svoji pozornost začínají upírat jiným směrem. Přitom prevence je v tomto směru neméně důležitá, jelikož umožňuje nejenom zachraňovat lidské životy v budoucnu, ale také otevírá nové cesty k novým úrodným oblastem, kde se např. nacházejí tolik potřebné zdroje

vody. V dlouhodobějším měřítku umožňují tyto aktivity budování farem a infrastruktury, které podporují potravinovou bezpečnost regionu, samostatnost a nová pracovní místa.

Příčinou rozšíření min v této oblasti je vysoká míra konfliktů se zapojením nestátních aktérů, kteří využívají nášlapné miny jako efektivní obranu v tom smyslu, že má velmi vysoký psychologický dopad na nepřítele.

Pro mapování minových polí jsou využívány moderní technologie z jiných odvětví, sloužící například k mapování půdní eroze v souvislosti s přírodními katastrofami a globálním oteplováním. V tomto směru se jedná například o projekt mapování území G-SEXTANT, jehož partneři jsou například UNODC nebo jednotlivé NGOs, pracující v terénu. Těm jsou tyto informace poskytovány na základě partnerských smluv mezi Evropskou unií a Africkou unií, do které jsou přizváni i jiné skupiny, zaměřené na boj s nášlapnými minami a jejich lokalizací.

Následkem min jsou především tělesně postižení lidé (PWD), kteří pro místní minimální zdravotnické zázemí představují prakticky neřešitelný problém. I v případě, že daný stát disponuje patřičnými kapacitami v rámci zdravotnictví, což je v oblasti Rohu Afriky spíše výjimečně, jedná se i tak o poměrně velké finanční zatížení v dlouhodobém horizontu.

Podle statistik jsou nejničivějšími minami ty, které neobsahují detekovatelný materiál. V oblasti Rohu Afriky se jedná zejména o typ o R2M2s (HaloTrust 2014).

4.4 Civilní obyvatelstvo a tradice nošení zbraně

Cílem této části je poukázat na tři typy hrozeb spojených s civilním obyvatelstvem a přítomností zbraní v jejich okolí. V první řadě se jedná se o oblasti rozvíjejících se měst a urbanizačních zástaveb, které nejsou schopné absorbovat nově příchozí obyvatelstvo nejen v rámci své infrastruktury, bytové a jiné výstavby, ale i zajištění bezpečnosti a základních municipálních prvků. To vede k obrovské míře kriminality ve slumových čtvrtích, které jsou ideálním zdrojem pro obchod s drogami, prostituci a samozřejmě ilegálním obchodem se zbraněmi.

Přítomnost zbraní v mezi místními komunitami navíc narušuje obyčejové zvyklosti, fungování tradičních lokálních autorit, mezi-etnické vztahy a celkový systém regionálního uspořádání společnosti.

Jedním ze současných prvků africké společnosti mimo urbanizační sféru měst, je pastevectví. To je tradičně rozšířeno v severních částech Keni, na jihu Etiopie a dále na sever napříč Somálskem k pobřeží.

Třetím a snad i nejvíce sledovaným fenoménem v rámci rozvojové pomoci a snahy omezit dopad zbraní mezi civilním obyvatelstvem, je problematika ozbrojených skupin či jednotlivců, kteří jsou nezletilí. V případě ozbrojeného konfliktu, se hovoří o tzv. dětských vojácích, kteří jsou zneužíváni k brutálním násilným činům pod vlivem návykových látek. Problematikou ozbrojené mládeže se zabývá celá řada organizací.

Vzhledem k rozsahu této podkapitoly je mým cílem zaměřit se především na vybranou sociální problematiku, která je v tomto regionu nejzávažnějším problémem a je do velké míry spojena s problematikou transferu zbraní. Obchodování se zbraněmi souvisí s celou řadou sociálních problémů, které jsou zbraněmi dále prohlubovány. Charakter těchto společenských problémů v součinnosti se zbraněmi je přítom pro všechny státy kolem Rohu Afriky téměř shodný. Ve zdejších podmínkách s etnickou i náboženskou rozmanitostí, kde se podle procentuálních statistik, nachází většina obyvatelstva pod hranicí chudoby, působí zbraně jako „časovaná bomba“. Napětí nejčastěji vzniká v chudších a odlehlejších oblastech s minimální vládní kontrolou, odkud se šíří dále. Samotnou míru chudoby a úroveň rozvoje, lze v jednotlivých regionech vysledovat již ze samotného počtu mezinárodních i regionálních organizací, které v této oblasti působí. A to bez ohledu na to, zda jsou to organizace vládní nebo nevládní (NGOs). Většinu z nich spojuje jejich společný cíl, a to boj s chudobou, založený na udržitelném rozvoji.

Sociální napětí je tedy důsledkem zejména obrovské míry chudoby, která je pro všechny země tohoto regionu, podle tzv. HDI, společným jmenovatelem. Podle jednotlivých údajů organizace UNOCHA bylo v roce 2011 zapotřebí v rámci rozvojové pomoci a boje proti chudobě vydat částku 1,5 bilionu dolarů, mezinárodním společenstvím však byla poslána pouze polovina. Účinné správě a přerozdělování financí, které jsou do těchto zemí posílány, však stále brání lokální konflikty, neproniknutelná státní byrokracie a s ní spojená korupce. Na chudobu však nelze nahlížet pouze skrze ekonomické faktory. Neméně důležitou roli zde hrají i faktory geopolitické, demografické či environmentální. Komplexnost tohoto tvrzení lze objektivně definovat na řadě konkrétních příkladů a událostí z posledních let.

Jedním z nich je současný hladomor v Somálsku, který v této zemi propukl v roce 2010 po nebývalé suchém období, označené organizací FAO jako jedno z největších za posledních 60 let. Podle odhadů OSN se v oblasti Rohu Afriky nachází 12,4 milionu lidí v zoufalé situaci, bez přístupu k pitné vodě a základním potravinám.

Situace je úzce spjata s probíhajícím ozbrojeným konfliktem, ve kterém ozbrojené skupiny organizace al-Šabáb blokují efektivní distribuci humanitární pomoci. Ta je z bezpečnostních důvodů dopravována zejména do keňského přístavu Mombasa, odkud je dopravována, pokud to aktuální bezpečnostní situace dovolí, do oblastí ve vnitrozemí na území Somálska a do uprchlických táborů v Keni, kde se v současnosti nachází největší uprchlický tábor na světě – uprchlický tábor *Dadaab*.

Nový uprchlický tábor *Bur Amino*, na svém území zřídila i Etiopie, která má opět od roku 2011 kolem svých východních hranic se Somálskem rozmístěné své vojenské jednotky, zejména kolem města *Baido* v jihovýchodním Somálsku. V mnoha případech se však stává, že se i přes vojenskou pomoc humanitární pomoc nedostane k těm, kteří ji skutečně potřebují. Zejména kvůli častému přepadávání vesnic menšími ozbrojenými skupinami, které podnikají loupežná přepadení s cílem získat cennou humanitární pomoc, určenou lidem zasaženým hladomorem či nemocemi, pro své jednotky. Do konfliktu jsou rovněž zapojeni i jednotliví kmenoví vůdci z tradičních pasteveckých klanů a bojovníci al-Kajdy, přicházející z různých koutů světa podpořit radikální islámská hnutí, především hnutí al-Šabáb.

Mladí lidé, bohužel také často děti, se stávají oběťmi zde velmi častých ozbrojených konfliktů, ve kterých je hrůzy války poznamenají na celý zbytek života, a to bez ohledu na *gender*. Jedná se především o znásilnění či jiné formy násilí. Následné zařazení těchto lidí do zbytku společnosti je díky mnoha mýtům a předsudkům velmi obtížné. Zpráva organizace IRIN dokonce hovoří o nově vznikající „ztracené generaci“, poznamenané válečnými konflikty, násilnostmi, ztrátou vlastní identity a nadějí na lepší budoucnost.

Zbraně jsou tohoto procesu nedílnou součástí. V rámci lidské migrace do příměstských částí jsou spojeny s ilegálním obchodem a drobnou kriminalitou, které mají v těchto problematických oblastech ideální podmínky. Na černém trhu lze především malé palné zbraně pořídit za zcela směšné částky, jež jsou důsledkem obrovského množství zbraní, které se v celé oblasti nacházejí. Nicméně zbraně mají svoji roli i na venkově v odlehlých vnitrozemských oblastech, charakteristické tradiční pastorální společností. Jedná se zejména o silně zakořeněnou rivalitu v kmenové společnosti, kde zbraně tradičně slouží jako obranný prostředek a ochrana majetku. Tradiční zbraně jsou často nahrazeny moderními palnými poloautomatickými puškami nebo samopaly. Jako příklad může sloužit tzv. *Ilemijský trojúhelník* nebo kmen *Dassena*, kterému byly etiopskou vládou v 90. letech dodávány kulometry typu Kalašnikov na obranu před keňskými a súdánskými pasteveckými kmeny.

Jak můžeme sledovat na těchto příkladech, sociální problémy mají mnoho podob. Většinu z nich však bohužel spojuje přítomnost zbraní. Je proto zapotřebí zapojit nejen organizace zabývající se proliferací zbraní, ale i ty spojené s environmentálními problémy, vzděláváním, *genderovými* problémy nebo organizace spojené s humanitární a zdravotnickou pomocí.

4.5 Obchod se zbraněmi

Obecně lze říci, že obchod se zbraněmi spočívá v jejich dovozu nebo vývozu a je často spojený s určitým druhem konfliktu v podobě společenského napětí nebo

ozbrojených střetů. Současný transfer zbraní zahrnuje zejména nejrozšířenější konvenční zbraně, které jsou definovány jako zbraně nemající povahu hromadné ničení, ani nejsou biologického nebo chemického charakteru. Do skupiny konvenčních zbraní tak patří zejména *malé palné a lehké zbraně (SALW)*, raketové systémy, miny, výbušniny ne-nukleární povahy, ale i široké spektrum pozemních, vzdušných i na vodu uzpůsobených zbraní zahrnující tanky, bojové stíhací letouny a válečné lodě. Pro snadnější kontrolu a monitoring zbrojních transferů tak byly konvenční zbraně rozděleny do osmi kategorií, které jsou registrovány OSN.

Značně velké počty zbraní v oblasti ovlivňují i jejich cenu, která je velmi nízká (uvést konkrétní cenu). Pokud se však postupně podaří omezit nelegální příliv nových zbraní do oblasti, společně spojit s likvidací zastaralých zbraní z předchozích konfliktů, můžeme cenu ovlivnit natolik, že nebudou tak snadno dostupné například pro menší organizované skupiny, pohybující se v městském prostředí nebo v případě pastevců na venkově. Druhou otázkou však stále zůstávají opět legální sklady, kde je stále zbraní přebytek. Ty se stávají příčinou úplatků vyšších armádních důstojníků, kteří snadno podlehnou a zbraně, které projdou všemi předchozími kontrolními mechanismy a jsou v zemi legálně, se tak dostávají opět do nepovolaných rukou, popř. na černý trh. Ten v případě vyšších cen zbraní bude z této situace těžit, jelikož se zbraně stanou lukrativním zbožím. Jak tedy z tohoto kruhu ven?

Vlády jsou v této záležitosti zainteresovány i nepřímým způsobem, který zpočívá například ve vypsání výběrového řízení pro odkoupení nepotřebných nebo přebytečných zbraní do soukromých rukou. Pokud se zbraně dostanou do nepovolaných rukou i navzdory transparentním podmínkám při realizaci prodeje materiálu, tak mohou značně poškodit pověst daného státu v zahraničí. Tak se tomu stalo i v případě České republiky, jejíž Ministerstvo obrany a Ministerstvo vnitra v roce 2000 prodalo, prostřednictvím výběrového řízení, několik set kulometů, raketometů a protitankových střel RPG 7 do rukou firmy *Arms Moravia*. Ta je poté navzdory embargu dodala povstaleckým skupinám v Kongu (Kedroň 2005).

4.5.1 Obecné rozdělení obchodu se zbraněmi

Pokud bychom nahlíželi na obchod se zbraněmi v jeho velmi zjednodušené formě, dal by se rozdělit mezi dodavatele zbraní a jejich příjemce, jejichž vztah je založený na vzájemné dohodě o poskytnutí vojenského materiálu. Nicméně součástí tohoto komplexního řetězce, začínající samotnou výrobou zbraně a končící jejím dodáním do rukou uživatele, je i celá řada jiných vlivných aspektů, díky kterým můžeme obchod se zbraněmi mnohem více specifikovat.

Základním faktorem, podle kterého lze hodnotit mezinárodní obchod se zbraněmi, je míra zákonnosti v jaké tento obchod probíhá. Exporty vojenského

materiálu, ze strany většiny státem legalizovaných výrobců zbraní a certifikovaných prodejců, se řadí do sféry *legálního obchodu se zbraněmi*. Často se také jedná o dodávky zbraní mezi vládami jednotlivých států, které souvisí např. s modernizací armády, policejních složek nebo specifikovanými bezpečnostními opatřeními. Druhou skupinou je tzv. *šedý trh*, tvořený jak státy s nedostatečnými právními normami omezující nadměrný nebo nelegální vývoz zbraní, tak soukromými subjekty, které jsou obtížně kontrolovatelné. Služeb soukromých obchodníků se zbraněmi, tzv. *obchodníků se smrtí* však podle některých zpráv využívají i státy, jejichž vnitřní opatření na export nebo mezinárodní renomé, by jim jinak vývoz neumožnily. Hranice mezi legálním obchodem a šedým trhem jsou tak velmi tenké a je velmi nesnadné jednotlivé zbrojní transfery monitorovat. Poslední skupinu představuje tzv. *černý trh* s nelegálně pašovanými zbraněmi, jehož součástí jsou zejména nestátní aktéři.

Organizované skupiny jsou v tomto ohledu kritickou částí, se kterou často nepočítají mezinárodní smlouvy či embarga. Jsou natolik komplexním prvkem v rámci obchodu se zbraněmi, že je do těchto opatření ani nelze legislativně zahrnout. Jsou tak předmětem pro legislativní opatření a bezpečnostní složky jednotlivých států, které by v co největší míře měly spolupracovat např. s policií sousedních či mimo-afrických států. Při výměně informací, zkušeností, sběru důkazů nebo samotném dopadení hledaných pachatelů či větších organizovaných skupin.

4.5.2 Obchod se zbraněmi a organizovaný zločin

Jak už bylo naznačeno v předchozí kapitole, obchod se zbraněmi je mnohem komplexnější fenomén, jehož součástí nejsou čistě jenom zbraně, ale také směnné prostředky nepeněžního charakteru. Nejčastěji se jedná především o drogy, zneužívané osoby, diamanty, zlato, ale také padělané zboží všeho druhu. V oblasti Rohu Afriky je rovněž rozšířen obchod s alkoholem a exotickým zbožím jako např. slonovina, který zde má již dlouhotrvající tradici z před-koloniálního období, což pramení z nezměrného přírodního bohatství afrického kontinentu jako celku.

Součástí jednotlivých transferů tak nejsou pouze zbraně, ale i výše zmíněné druhy směnného zboží, mající minimálně stejně ničující účinek na celou zdejší společnost. Součástí celého řetězce organizovaného zločinu nejsou pouze pašeráci nebo ozbrojené skupiny, ale tento fenomén postihuje celou společnost, od chudého obyvatelstva s minimálním společenským postavením až po nejvyšší úroveň ve státní správě a politice. Proti všem těmto fenoménům se neustále snaží bojovat jak mezinárodní společenství v rámci OSN nebo jednotlivých mezinárodních organizací jako např. INTERPOL, které v boji s organizovaným zločinem kooperují s místními vládami a organizacemi.

Drogy a zbraně spojuje především vysoká míra chudoby a migrace obyvatel. Jak chudoba, tak migrace jsou důsledkem značné nestability, a to buď na státní úrovni v podobě ozbrojených konfliktů v jednotlivých regionech, nebo na úrovni sociální, kdy se jedná o nespokojenost a napětí v samotné společnosti. Větší skupiny i jednotlivci tak prchají za „lepšími“, zejména do velkých aglomerací, odkud často dále směřují na území jiného státu, kde se však často nesvévolně stávají oběťmi organizovaného zločinu. Ten je tvořen velmi spletitou sítí, jejíž součástí jsou malé gangy nebo lokální zájmové militantní skupiny jako somálská islámská organizace *al-Šabáb* s napojením na mezinárodní organizace jako *al-Kajda*.

Pokud se zaměříme na samotná specifika zdejšího černého trhu s drogami apod., můžeme říci, že je s obchodem se zbraněmi velmi úzce spjat, ať už se jedná o způsoby transportu či cesty, kudy je zboží přepravováno. V oblasti Adenském zálivu je nejčastěji obchodovatelným zbožím společně s malými palnými zbraněmi (SALW) podle statistik UNODC marihuana, pocházející z vnitrozemí Afriky, a dále směřující skrze Arabské moře na východ. Opačným směrem proudí do Afriky, především z oblasti tzv. *Zlatého pŕlměsíce* (Pákistán, Afghánistán, Írán), velké množství opiátů, zejména heroinu. Jeho narůstající množství má katastrofální následky. Charakter a struktura zdejšího obchodu s drogami se však v závislosti na poptávce mimoafriických trhů s drogami stále vyvíjí. Jako příklad lze uvést Keňu, která stává hlavním střediskem pašování kokainu.

Zbraně a obchod s nimi tak zdejší společnost značně rozděluje a ovlivňuje. Nejčastějším důsledkem je násilí. Ve většině případů se takové násilí v součinnosti se zbraněmi týká především mužů. Nicméně navzdory nižším statistickým číslům ovlivňuje stále ve větší míře ženy a děti. Jedná se zejména o znásilnění nebo donucení k prostituci, a to pod pohrůžkou zabití střelnou zbraní. Tyto osoby se poté stávají oběťmi domácího násilí, již zmíněné prostitute nebo obchodu s lidmi, který se stal „novodobým otroctvím“, jež je bohužel stále na vzestupu.

Roh Afriky často slouží buď jako zdroj těchto osob nebo pouze jako tranzitní bod. Ozbrojené skupiny pašují osoby společně s drogami, zbraněmi či jiným zbožím z přístavů jako je *Bossaso* v Somálsku.

Zneužívané osoby jsou také často nedobrovolně zapojeny do samotné výroby zbraní. Jedná se o nelegální výroby v příměstských čtvrtích, ve kterých dochází ke kompletování většinou menších palných zbraní nebo k odstraňování sériových čísel z originálních zbraní.

Zbytek organizovaného zločinu se zaměřuje na místní prostituci, vydírání, únosy zahraničních osob, lichvu, praní špinavých peněz a jiné patogeny společnosti, které v součinnosti se zbraněmi tvoří spletitou sítí, jež se dá jen stěží rozeznat a identifikovat. Stále aktuálním problémem, který je rovněž součástí této sítě, je problematika novodobého pirátství, zaměstnávající i navzdory rapidnímu poklesu

úspěšných pirátských útoků v oblasti afrického Rohu místní organizace i mezinárodní společnosti.

Vrchol organizovaného zločinu tvoří mezinárodní organizace nerespektující hranice na všech úrovních. Často bývají napojeny přímo na vysoké státní činitele, manažery velkých soukromých či státních firem, ale také finanční specialisté nebo právníci, kteří poskytují právní krytí, směřující co největší utajení. Díky tomu je tak extrémně obtížné tyto osoby jakkoliv trestně stíhat. Přitom právě tyto osoby mohou stát například ve vedení státních kontrolních úřadů nebo orgánů spravující finance, které by měly dohlížet nad distribucí správných

Je také nutné dodat, že zdejší kriminalita a organizovaný zločin se neustále vyvíjí v závislosti na lokálních potřebách v podobě nově vznikajících nebo naopak ustupujících ohniscích násilí či např. nových trendech ve výrobě a distribuce drog. Faktorů, které přimějí změnit chování poměrně nesourodých skupin zapojených do organizovaného zločinu je celá řada. Tyto prvky vyvolávající změnu v chování těchto skupin, však nejsou pouze lokálního charakteru, ale souběžně s ním reflektují i aktuální dění na světové scéně. Příkladem může být snížení nebo navýšení poptávky po drogách na západním trhu nebo změna v bezpečnostní politice státu, přes který směřuje nelegální obchod s pašovaným zbožím, které bylo zmíněno výše.

5 FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ EFEKTIVITU ROZVOJOVÉ POMOCI

Např. podle Pushkina jsou těmito faktory tyto: vnější podpora, úroveň angažovanosti OSN, zapojení velmoci, zapojení regionální organizace, úspěšné diplomatické úsilí, souhlas a spolupráce stran konfliktu s operací OSN, relativní vojenská síla, délka operace, typ operace, donucovací schopnosti operace, etnický charakter konfliktu.

Jednotlivé podkapitoly a jejich zhodnocení se v mnohém shoduje s indikátory WB, podle kterých jsou hodnoceny možnosti a úroveň dobrého vládnutí.

6.1 Míra stability cílové oblasti

Podle typologie konfliktů, založené na Ženevských konvencích, se v oblasti Afrického Rohu nachází poměrně široké spektrum ozbrojených konfliktů, založených na mnoha různorodých faktorech, jakožto jejich primární příčině. Konkrétně se jedná o konflikty teritoriální, mocensko-politické, ideologické, ekonomické a tzv. boje za nezávislost. Ozbrojené konflikty, nacházející se v této oblasti jsou převážně regionálního charakteru. Nicméně díky stále většímu zapojení mezinárodních

státních i nestátních aktérů dostávají mezinárodní rozměr, spojený i s obchodem se zbraněmi. Podle jednotlivých aktérů a jejich zájmů, které se snaží prosadit, lze místní konflikty zařadit do výše zmíněných skupin. Je však důležité poznamenat, že se v řadě případů zdejší ozbrojené konflikty řadí i do více typologických skupin, které se navzájem prolínají. Nelze tak konflikt vždy jednoznačně zařadit nebo definovat. Z tohoto důvodu jsem konflikty spojené s obchodem se zbraněmi navíc rozdělil do dvou hlavních kategorií, a to na mezistátní a vnitrostátní, resp. občanské.

Oblasti zasažené konflikty mají celé spektrum následků pro zdejší státy. Sociální, ekonomické, politické a bezpečnostní problémy silně ovlivňují efektivnost zdejší rozvojové pomoci.

V potaz musíme vzít samozřejmě i přítomnost nerostných zdrojů, které zásadně proměňují obraz stability v zemi. Navíc, pokud je daná země na této surovině přímo závislá a její export je ve větší míře tvořen právě z této suroviny, je riziko ještě o něco vyšší. Ze studie P. Colliera vyplývá, že v číslech je to 23%, zatímco v zemích, které nedisponují nerostným bohatstvím nebo mají natolik diverzifikovaný trh, že na nich nejsou závislé, se číslo pohybuje kolem 0,5% (Collier 2000: 23). Přírodní zdroje a s ním spojené ekonomické motivy mohou být jak důvodem vzniku konfliktu, tak i příčinou toho proč konflikt nadále trvá.

Bezpečnost je v národním zájmu všech států, jelikož vysoké riziko v podobě teroristických se negativně odráží jak v jejich vyšších výdajích na bezpečnost, tak odrazuje případné zahraniční investory, pro které se takovéto země stávají přílišným rizikem pro jejich kapitál a hledají tak jiné alternativní partnery v bezpečnějších regionech. Klíčovými dokumenty pro udržení míru v této oblasti jsou například Mírová smlouva z Doha, týkající se mírového řešení sporu v oblasti Dárfúru (DDPD, Doha Document for Peace in Darfur).

Další hrozbu představuje pro region Rohu Afriky otázka *fragile states*, které na sebe vážou obrovskou míru pozornosti ze strany mezinárodního společenství, které se snaží jejich situaci efektivně řešit, zatím se však ukazuje opačná situace a stálá neschopnost realizace podporovaných vlád.

4.2 Zákonný rámec a politická vůle

Kontrolní a zákonná opatření týkající se bezpečnosti, odzbrojení či boje s ilegálním obchodem se zbraněmi, jsou přijímána na třech základních úrovních. A to buď na národní, regionální či mezinárodní úrovni, přičemž jak se ukazuje i v rámci tzv. *Akčního plánu OSN* a praxe za poslední desetiletí, jedna úroveň přijatých opatření doplňuje a podporuje ty ostatní. Je tak nutné dbát na součinnost všech

těchto dimenzí legislativních opatření k dosažení maximální možné efektivity rozvoje a bezpečnosti.

Mezinárodní regulační opatření se zaměřují především na transparentnost a harmonizaci kontrol souvisejících s exportem či importem, výrobou a distribucí konvenčních zbraní nebo zbraní SALW mezi jednotlivými zainteresovanými státy – na základě přijatých mezinárodních úmluv.⁴⁶ Z pohledu mezinárodních smluv se však jen málokdy jedná o snahu dosáhnout specificky vymezených cílů.⁴⁷ Jejich jednotlivé kapitoly jsou koncipovány spíše na etickém apelu, s odkazováním na lidská práva, politickou vůli akceptovat důležitá legislativní usnesení a jejich dodržování v praxi. Nicméně jejich nadnárodní rámec je v době globalizace a rychlého pohybu „škodlivého materiálu“ nejen logickým, ale i nezbytným krokem na cestě k úspěchu.⁴⁸ Jejich efektivita a dodržování je však věc druhá. Tyto mezinárodní regule by nicméně měly být postaveny tak, aby poskytovaly možnost na ně legislativně navázat prostřednictvím zákonných opatření, přijatých vládami jednotlivých států. Jedním z příkladů jsou doporučení Rady bezpečnosti OSN, která kromě tradičního zákazu dovozu zbraní, nabízejí prostřednictvím ustanovení tzv. *Panelu expertů* další podpůrnou asistenci pro efektivnější naplnění daných opatření (UN Security Council Report 2013: 11-13). Globálně přijatá opatření tak lze chápat jako první frontu boje proti ilegálnímu šíření zbraní směrem k africkému kontinentu. Sama o sobě jistě nemohou zcela zabránit dalšímu přílivu zbraní. Nicméně jako jedna součást celého spektra opatření boje se zbraněmi mohou tuto nezákonnou činnost značně znepříjemnit.

Samostatnou kapitolou v rámci mezinárodních smluv je pak debata o podobě *Mezinárodní smlouvy o obchodu se zbraněmi (Arms Trade Treaty, ATT)*, která představuje jeden z nejvyšších možných globálních nástrojů určených ke kontrole zbraní. Jak se totiž ukazuje, může představovat zásadní element v rámci systematického řešení regionálních konfliktů (Mochťak 2012: 48). To platí především o regionech s vysokým konfliktním potencionálem jakým je bezesporu i Africký Roh, pro který by tato smlouva znamenala vítanou pomoc a to už z jednoho prostého principu – drtivá většina zbraní, nacházejících se v tomto regionu byla vyrobena a dovezena ze zemí mimo africký kontinent. Smlouvu zatím podepsalo 118 států, ale zatím jenom 31 z nich ji ratifikovalo. Díky tomu její možnosti zůstávají stále jenom na papíře, protože k tomu, aby vstoupila v platnost je zapotřebí ratifikační proces stvrdit ze strany minimálně 50 států. Velkým zklamáním byla jednání o této smlouvě probíhající před rokem 2013, zejména díky bojkotu ze stran několika

⁴⁶ V tomto směru je vždy nutné kontrolovat, jaká země danou smlouvu přijala (ratifikovala) neboť mezi jejím podepsáním a ratifikací bývá mnohdy ještě velmi dlouhá cesta.

⁴⁷ Struktura těchto úmluv je koncipována tak, aby byla schopna v budoucnu zajistit jistou flexibilitu, tj. přijetí dodatečných ustanovení či protokolů.

⁴⁸ V tomto smyslu jsou škodlivým materiálem myšleny zejména dodávky zbraní různého typu a velikosti, ale i přeprava směnného materiálu, určeného k předávce zbraní na místě jako jsou drogy, nerostné suroviny, drahé kovy či jiné podpůrné technologie, sekundující při nelegální činnosti.

„problematických“ států.⁴⁹ Naopak pozitivně laděné kroky byly učiněny právě v tomto roce, kdy došlo v červnu 2013 k podpisu smlouvy z řad 65 států světa. Na podzim pak rovněž americký ministr zahraničí John Kerry podepsal smlouvu za USA. Opět však musíme mít na paměti, jak velký rozdíl panuje mezi spíše symbolickým procesem podepsání a samotnou ratifikací. V rámci dané problematiky spojené s vládami jednotlivých států je rovněž přínosem ATT v tom, že upozorňuje nejen na kontrolu exportu, ale také opatření ošetřující správným způsobem nastavení importu, bez kterého je ATT neúčinná (Countryman et al. 2014). V současnosti tak probíhají jednání o právně závazné *Mezinárodní smlouvě o zbraních* (Arms Trade Treaty, ATT), navržené jak OSN, tak nevládními organizacemi, která by kontrolovala ilegální obchod se zbraněmi v globálním měřítku.

Aby mohly mezinárodní úmluvy regulující obchod se zbraněmi vstoupit v platnost, je zapotřebí legislativních úprav uvnitř jednotlivých států, jež se staly jejich signatáři. Významné jsou tak zejména právně závazná restriktivní opatření týkající se vývozu a dovozu zbraní, které v jednotlivých státech vstoupí v platnost. Ty je poté nezbytně nutné začlenit do rámce mezinárodního práva a konvencí na obchod se zbraněmi, aby tak byla státní jurisdikce harmonizována v globálním měřítku. Zahraniční politika v rámci zapojení se do boje s obchodem se zbraněmi však v jednotlivých státech přímo závisí na jejich aktuální vnitropolitické a ekonomické situaci. Zbrojařsko-průmyslový komplex totiž v řadě zemí, které se podílejí na obchodu se zbraněmi v oblasti Adenského zálivu a okolí, tvoří významnou část HDP, čímž se podílí velkou měrou i na zaměstnanosti v daném státě. I ve vyspělých státech často státní výdaje na zbrojení dokonce převyšují například výdaje na vzdělání, jako je tomu v případě Izraele, Ruska, Číny nebo Velké Británie. Díky politickým či ekonomickým důvodům je tak ignorována řada mezinárodních sankcí v podobě embarg uvalených na dovoz zbraní do problematických zemí jako Eritrea, Somálsko, Súdán nebo Jižní Súdán (Dvořák 2012).

Zákony přijaté jednotlivými vládami na národní úrovni v ideálním případě vytvářejí prostředí pro další pozitivní vývoj k regulaci zbraní. Jejich přijetím vláda ukazuje ochotu v této záležitosti jednat, politická vůle je tak novým zákonným opatřením pozitivně nakloněna. Tím se však splňuje pouze jedna ze dvou potřebných podmínek pro úspěšné započetí rozvojového projektu či vládních nařízení. Druhá podmínka se skládá z efektivní realizace vládou přijatých opatření v praxi. Pokud je zákon schválen a ratifikován, není vyloučeno, že jej např. nově zvolená vláda nezruší. V kontextu Rohu Afriky se však jedná o velmi ojedinělý případ. A to z jednoho prostého důvodu – v tomto regionu u moci často bývají nedemokratické režimy, prosazující budování tzv. *one-party-state*⁵⁰, ve kterých nemá opozice

⁴⁹ V kontextu afrického trhu se zbraněmi je míněn zejména bojkot ze strany Číny, která má nemalé zbrojní zakázky právě směrem k tomuto regionu, Roh Afriky nevyjímaje.

⁵⁰ Příkladem *one-party-state*, tj. stranický systém založený na vůdčí pozici jedné politické strany, může být Eritrea, Etiopie nebo Súdán. V těchto zemích je vládnoucí režim doprovázen přísnou opoziční cenzurou – viz přijetí proti-teroristického zákona v Etiopii, který i přes svůj název, podle organizace

dostatečný prostor k prosazení legislativních změn. Tyto režimy lze takto klasifikovat na základě několika kritérií jako míra dodržování základních principů demokratické společnosti, způsobu získání moci, přijímání platných rozhodnutí a výkonu politické odpovědnosti (Fiala 2006). Pokud se zaměříme na širší geografické vymezení Rohu Afriky (viz úvod), připadá tak v potaz častější legislativní změna zejména u Keni.

Podle statistik se porušování lidských práv, nejen v této oblasti, týká zejména malých lehkých palných zbraní SALW a munice, které jsou hlavními eskalujícími faktory napětí a válečného násilí. Je proto nezbytné soustředit legislativní a investigativní pozornost právě na tyto obecně nejrozšířenější typy zbraní. Nejvýznamnějším regionálním dokumentem, sdružující řadu státních i nestátních aktérů, je *Nairobská deklarace o problému šíření nelegálních malých a lehkých zbraní (Nairobi Declaration on the Problem of the Proliferation of the Illicit Small Arms and Light Weapons)*, podepsaná ministry zahraničí 10 států v okolí afrického Rohu v keňském hlavním městě Nairobi v květnu 2000, a poté revidována v roce 2004 jako *Nairobský Protokol*. Ta se stala stěžejním pilířem pro vznik a fungování dalších institucí kooperující na mezistátní úrovni. Jejím cílem je sladit a zároveň posilovat právní legislativu mezi jednotlivými členskými státy, aby tak bylo dosaženo co nejefektivnější spolupráce. Zlepšovat by se tak mělo vymáhání práva oblastními institucemi, jako jsou soudy a policejní složky, v jejichž struktuře by mělo dojít k řadě instrumentálních změn. Dalšími body spolupráce je sběr zbraní, munice i komponentů a jejich následná bezpečná a kontrolovaná fyzická likvidace za přítomnosti pověřených specialistů; demobilizace a reintegrace ozbrojených složek; navazování těsných vztahů mezi policejními sbory a vzájemná výměna informací; a v poslední řadě také osvěta a vzdělávání veřejnosti v problematice zbraní.

S návazností na Nairobskou konferenci postupně vzniklo nebo bylo začleněno několik detailněji zaměřených projektů, tzv. Národní akční plány (National Action Plans, NAP).⁵¹ Mezi ty nejdůležitější se řadí Regionální centrum SALW (Regional Centre on Small Arms and Light Weapons, RECSA), Východoafrický výbor policejních náčelníků (Eastern African Police Chiefs Committee, EAPCCO), Orgány národního ústředí (National Focal Points, NFP), Východoafrické společenství (East African Community, EAC) a Východoafrický akční plán na zbraně SALW (Eastern Africa Action Network on Small Arms, EAANSA).

Efektivita spojená s funkčním soudním aparátem, který by měl mít efektivní nástroje k zásahu proti ilegálnímu obchodu se zbraněmi a korupčnímu chování. Bez tohoto prvku nelze efektivně vykonávat či vymáhat jak mezinárodně přijaté smlouvy, tak regionální opatření namířené proti nelegálnímu transferu zbraní. V současnosti, zhruba více jak 60% afrických států nedisponuje zákonnými opatřeními proti boji se

Human Rights Watch negativně postihuje zejména místní opoziční média a tím i související svobodu projevu.

⁵¹ Maze, K.; Rhee, H.: International Assistance for Implementing the UN Programme of Action on the Illicit Trade in Small Arms and Light Weapons in All Its Aspects. Case Study of East Africa. UNIDIR, July 2007. [online]. Dostupný z: <<http://www.unidir.org/pdf/ouvrages/pdf-1-92-9045-007-A-en.pdf>>. [cit. 20.04.2012].

zbraněmi a pouhých 24% z nich má v legislativě zahrnuty zákony konkrétně se zabývající přepravními podmínkami, které lze aplikovat i na nelegální transfer zbraní (GRIP 2013). V některých případech nelze propadnout značnému pesimismu v otázkách zavádění některých zákonů, jelikož v některých státech díky konfliktům téměř neexistovala jakákoliv akceschopná vláda, která by přijala adekvátní opatření. V rozměrech Afrického Rohu můžeme zmínit především Somálsko, které se už více jak desetiletí drží na posledních místech tzv. *failed state indexu* (FFP 2013).

V souvislosti se zákony samotnými a jejich podobou či zněním by nemělo docházet k jasnému vymezení se státních úřadů pouze a jenom na nelegální činnost či zboží s ní spojené. Pro zvýšení efektivity ze strany jednotlivých zákonů, by se měla kontrola vztahovat i na pohyb běžného zboží a osob, mezi kterými je ve většině případů ukryt kontraband.

Politická vůle však nesouvisí pouze se státy samotnými či jejich vnitropolitickými záležitostmi, ale také s okolními státy, s nimiž by měla být podporována integrace umožňující rychlejší reakci schopnost a pružnost při řešení krizových situací. Jednou z nich je např. výměna důležitých informací vedoucí k efektivnějšímu boji se zbraněmi – v podobě přístupu k databázím podezřelých osob nebo soupisům samotných zbraní, které tak mohou být snáze a hlavně včas odhaleny. Jejich vlastníci by navíc mohli být tvrději sankcionováni při zjištění, že drží nelegálně vlastněnou zbraň ve vlastním či cizím státě.

Navzdory mnoha racionálním argumentům proti prosazování zavádění fungování evropského modelu státu do velmi odlišného afrického prostředí, se nám v tomto ohledu však prozatím nenabízí jiná forma fungující správy, vztahující se k legálně či nelegálně držným zbraním. Prozatím je však nutné mít alespoň nějaké efektivní zákony, které by pomáhaly kontrolovat jejich pohyb a definovaly práva a povinnosti kontrolních úřadů i držitelů zbraně. Až poté se zaměřit na vyladění jednotlivých problematických oblastí a mezer v zákoně.

Evropské státy ve většině případů spravují tzv. *centrální evidenci (registru) zbraní* – a to včetně České republiky, která 19. června roku 2014 přijala vyhlášku č. 115/2014 Sb., novelizující zákon o zbraních č. 119/2002 Sb. z roku 2002 (Sbírka zákonů ČR č. 115/2014). Přístup k údajům uložených v těchto evidencích mají jednotlivé kompetentní administrativní či kontrolní úřady, včetně policie. To usnadňuje administrativu

Dobré vládnutí⁵² (Good governance) vs. *kriminalizace státu*. Dobré vládnutí zahrnuje proces zvolení jednotlivých vlád do úřadu, jejich kontrolu a nahrazení, včetně kapacity vlády efektivně formulovat a uplatňovat potřebnou politiku,

⁵² Efektivní systém správy, založený na demokratických principech se zaměřením na rozvoj společnosti a ekonomiky ve všech oblastech

respektovat občany a stát (Záhořík 2012: 20). To je spojeno s kontrolními úřady jinde ve světě jako je například *Wassenarské ujednání*. Dalším bodem, který je nutné z hlediska rozvojové spolupráce podporovat, je otázka bezpečnostních reforem státu. Sem patří výcviky policejních složek a snižování výdajů na armádu – v tomto ohledu se jedná zejména o Somálsko a Džibuti.

5.3 Financování a korupce

V této podkapitole věnované financování a potažmo korupci bychom si nejprve měli rozlišit od koho a ke komu je rozvojová pomoc směřována. Rovněž by měly být rozděleny jednotlivé úrovně, skrze které finanční prostředky často proudí. Význam této kapitoly přímo koresponduje s efektivitou a distribucí rozvojové pomoci, což dokazuje řada publikací od předních ekonomů a expertů spojených s rozvojovou pomocí.

Jeden z dalších rozměrů korupce se zbraněmi přímo spojený, je nelegální rozprodávání zbraní mimo státní bezpečnostní složky jako je armáda nebo policie. Nepřímo se tak dostáváme zpět o kapitolu výše, resp. k účinným soudním instancím a orgánům, které by tyto viníky adekvátně postihovaly.

Kritika „rozvojového průmyslu“, jehož počátkem bylo pravděpodobně ustanovení mezinárodního finančního a monetárního systému na sklonku Druhé světové války v roce 1944. Ten nepřímo způsobil prostřednictvím půjček, zadlužení nově vzniklých afrických států, které je počátkem 80. let nebyly schopné řádně splácet. Mezinárodní měnový fond nabídl restrukturalizaci dluhů a vybízel vlády k restrukturalizaci ekonomiky, vedené centrálním plánem, jehož cílem byla liberalizace trhu a zavedení tržní ekonomiky. Po zbytek období studené války tak byla poskytována finanční pomoc bez ohledu na zdejší korupci a míru stability či demokracie. Během 90. let pak následovaly iniciativy pro rozvoj demokracie, která byla podmínkou pro přijetí finanční pomoci určené na rozvoj. (Moyo 2009; Petříčková 2011: 112).

Současná podoba poskytování financí v rámci rozvojové je nastavena tak, že se realizuje v drtivé většině skrze určitý projekt, který je nabídnut vládě, které je poskytnuta v rámci tohoto programu asistence při jeho realizaci. Jak však podotýká Collier ve své knize *Miliarda nejchudších*:

„Takový přístup je však těžkopádný a pro státy s rozumnou vládou se nehodí. Pravděpodobně je to ale přijatelný přístup pro země se slabou vládní mocí. Je v tom bohužel jeden háček: je známo, že projekty uskutečňované ve státech se slabou vládou a s nedostatečnými politickými opatřeními mají mnohem větší pravděpodobnost selhání.“ (Collier 2009: 138)

Špatné přerozdělování finančních prostředků např. vyšší finanční podpora státům se středním příjmem namísto státům s nízkým příjmem, což je ostatně problém i ČR (Horký 2010: 63). Zpronevěra peněz ze zahraniční pomoci, ilegální export nerostných zdrojů či kapitálu jsou bohužel stále pevně zakořeněny v africké společnosti – africké „snahy korumpovat“ lze hledat v tradiční struktuře společnosti, projevující se *nepotismem* (protěžování příbuzných) a *tribalismem* (zvýhodňování příslušníků vlastního kmene).

V rámci možných měření a provedení adekvátní analýzy je možné vycházet z údajů, jako jsou statistiky OECD – Governance and Development nebo Corruption index.

5.3.1 Financování v rukou státu

Politickou vůli k efektivním zákonným opářením ovlivňuje rovněž fakt, že samotná rozvojová pomoc tvoří část státního rozpočtu daných států, což demotivuje výkonnou moc k samostatnému jednání, odrážející se následně i na tvorbě nových zákonů (Moyo 2009). Vše navíc odehrávající se na korupčním pozadí. Takto přijímané finanční prostředky, které nejsou pečlivě kontrolovány jako např. daně, jsou zneužívané místními elitami (Petříčková 2011: 112). Lze tak říci, že „rozvojový průmysl“⁵³ podporuje korupční chování, do kterého jsou pravděpodobně zapojeny státní i nestátní subjekty, resp. donoři i příjemci. Vložená suma do rozvojové pomoci, činící přes jeden bilion dolarů a výsledná minimální efektivita toto tvrzení jen podporují.

Korupční prostředí má pak za následek další negativní dopady s ní spojené – ekonomický útlum, tzv. *braindrain*⁵⁴ a ošizené investiční projekty do bezpečnostních složek, zdravotnictví a vzdělání. Velký příjem peněz postihuje také diverzifikaci ekonomiky, která je poté vysoce závislá na proměnlivosti cen daných komodit na světových trzích nebo v případě zemědělství i na klimatických změnách.

Vzniklé trhliny v posledních třech sektorech, hrající klíčovou roli v rozvojové pomoci včetně boji se zbraněmi, musejí poté nahrazovat rozvojové agentury a celý cyklus vynakládání dalších „rozvojových finančních prostředků“ se jen upevňuje. Půjčky ze strany mezinárodních měnových institucí jsou navíc zaobaleny do nutnosti států splácet své úvěry (Moyo 2009).

⁵³ Tím jsou myšleny zejména velké rozvojové agentury (viz. kapitola 3.4 rozvojové agentury), ve kterých je zaměstnáno natolik lidí, že je velmi obtížné kontrolovat a efektivně uplatnit přidělené finanční prostředky.

⁵⁴ Odliv lidského kapitálu mimo území zasažené chudobou, nestabilitou a korupcí směrem za prací do zemí s lepšími socioekonomickými podmínkami.

Ukazatelem výše přidělených finančních prostředků do rukou státu, jsou tzv. *oficiální rozvojové finance* (ODF), které zahrnují bilaterální oficiální rozvojovou pomoc (ODA), granty a koncesionální i nekonesionální rozvojové půjčky od multilaterálních finančních institucí, a také další *oficiální finanční toky/pomoc* (OOF) pro rozvojové účely, které nemohly být zahrnuty do ODA (Dušková et al. 2011).

Paul Collier ve svém článku *Aid „Dependency“: a Critique* z roku 1999 soustřeďuje na analýzu politického prostředí, v němž oficiální zahraniční pomoc přispívá ke zvyšování růstu a dokonce platí, že, do určité výše pomoci, vyšší ODA znamená rychlejší růst. Zároveň nesouhlasí s názorem některých kritiků ODA, že pomoc má demotivující účinky a že vytlačuje soukromé investování.

5.4 Lidské zdroje a state-building

Jak přiznává i Dr. Raymond Gilpin z Afrického centra strategických studií (ACSS) – samotná Afrika prozatím nemá k dispozici patřičné kapacity a schopnosti na to, aby efektivně prováděla potřebnou agendu spojenou s efektivní kontrolou a registrací zbraní. To je velmi zásadní zejména v situaci, kdy chceme nejen po afrických státech, aby naplňovaly principy mezinárodních dohod o kontrolách a monitoringu pohybu zbraní. Díky tomu tak vyvstává otázka, kde se nachází onen pomyslný počátečný bod v procesu upevňování a posilování kapacity afrického státu, resp. čím bychom měly začít dříve (Countryman et al. 2014). Snahou o přijetí a prosazování mezinárodních smluv nebo rozvojovou pomocí s cílem postupné přípravy kapacit států pro tyto nadnárodní dohody? Nejlepším možným řešením je v tomto smyslu porozumět potřebám rozvojových států a posléze je v jednotlivých etapách přibližovat směrem k ideálnímu stavu, ve kterém budou schopné efektivně vykonávat to, co stanovují mezinárodní úmluvy – v tomto případě zaměřené na pohyb a kontrolu zbraní.

Mezinárodní smlouvy, státní legislativa i regionální rozvoj však musí být co nejvíce synchronizovány tak, aby byla dosažena patřičná efektivita v co největší možné míře, znamenající nejen rozvoj regionu, ale i výslednou hospodárnost s finančními prostředky. Díky vzájemné komunikaci mezi těmito třemi sférami rozvoje v této problematice, je tak možné zavčas řešit problémy, které nastanou v průběhu budování patřičných státních kapacit.

Pojem jako státní kapacity však musíme pro naše účely více specifikovat. Zaprvé, jsou to lidské zdroje, které jsme si definovaly v úvodu této kapitoly. Zadruhé je to samotná infrastruktura a materiální zázemí pro efektivní výkon činnosti státních úředníků a bezpečnostních složek. Ty by měly mít na starosti administrativní úkony spojené s registrací a evidencí zbraní, výdej speciálních povolení nebo zákazu

ohledně držení zbraní apod. Kromě toho je s těmito činnostmi spojena, pokud možno i patřičná činnost v terénu, aby vše nezůstalo tzv. jen na papíře.

V současnosti více jak 50% afrických států nedisponuje patřičným vybavením a personálními kapacitami, které by umožnily evidování zbraní a funkčnost registračních systémů v praxi (GRIP 2013). Dalším problémem je často z hlediska bezpečnosti to, že úloha afrických států, nejen v Rohu Afriky, slábne především v oblasti kontroly svých hranic, což pramení právě z nedostatku personálu, který stěží dostačuje na kontrolu na oficiálních hraničních *check-pointech*. Neméně důležitým důvodem jsou i rozsáhlé neobydlené oblasti s nedostatečnou infrastrukturou a nehostinnými přírodními podmínkami, jako jsou pouště či nedostupné náhorní plošiny s hustou vegetací, skýtající ideální příležitost pro ilegální pohyb osob i materiálu. Jinými slovy, i dobře připravený systém kontrol a patřičného materiálního vybavení, bude v místních podmínkách obtížně realizovatelný. Zahraničními rozvojové NGOs tento problém řeší spoluprací s místním obyvatelstvem, které se dobře orientuje v jejich domácím prostředí a napomáhá tak k úspěšnému provedení jejich rozvojového projektu. Stát takovouto výhodu

Navržením možných řešení lze shrnout do těchto bodů:

a) Školící programy

Ty mohou být částečně nahrazeny dobrovolnými programy organizované řadou NGOs jako např. MAG, které pokud je to možné využívají v co největší míře místní obyvatelstvo (MAG 2014). Účastníci těchto dobrovolných programů potom mohou předávat své zkušenosti ve státní správě a poměrně velké finanční částky vynaložené na školení státních zaměstnanců, ať už pochází ze soukromého sektoru, rozvojových programů OSN apod., mohou být ušetřeny a vynaloženy jinde.

b) Personál

Posilování důvěry pracovat pro stát a vytváření nových pracovních míst. Otázka úrovně kvalifikovaných sil, kontrastující s vysokou mírou ngramotnosti. Na druhou stranu potenciál ve vysokém počtu mladé populace.

c) Technika

Zahrnuje patřičnou infrastrukturu a technické vybavení pro efektivní provádění registrace a kontroly zbraní. Chybějící infrastruktura nebo minimální internetová síť jsou zásadními překážkami pro zvýšení efektivity v bezpečnostně-administrativní oblasti.

Aby byl legislativní rámec efektivní a vymahatelný, je zapotřebí správních orgánů, které takové právo budou řádně uplatňovat. V případě boje proti obchodu se

zbraněmi, by to po vzoru západního modelu přirozeně měly být státem řízené policejní a jiné ozbrojené složky, zasahující přímo v terénu proti různým druhům kriminální činnosti. Zde však narážíme opět na dilema, zda svěžit takovéto pravomoci v potírání nelegálního obchodu se zbraněmi, do rukou dalších ozbrojených složek.

Členské státy Nairobské deklarace se však potýkají s neustálým nedostatkem kvalifikovaných sil a velkou mírou korupce v řadách policejních sborů a státních úředníků. Tento problém se státy snaží řešit spoluprací s řadou mezinárodních organizací a specialistů z řad cizích armád, které jim mohou nabídnout cenné zkušenosti s bojem proti organizovanému zločinu. Jedná se zejména o *peacebuildingové* a odzbrojovací projekty OSN, kooperaci policejních sborů s Interpolem, vojenský výcvik s americkým velením USAFRICOM nebo spolupráci v rámci Africké unie apod. Nově se do výcviku policejních a bezpečnostních jednotek zapojují i soukromé vojenské společnosti nebo je dokonce zcela nahrazují. Značná část projektů se však týká zejména regionální organizace RECSA a výkonného orgánu EAPCCO, kooperující zejména s Interpolem.

Konkrétní akce se tak zaměřují na problematické pašerácké stezky napříč státními hranicemi a jednotlivé způsoby transportu zbraní, prostřednictvím automobilů, civilních či nákladních letadel nebo lodí. Jsou tak posilovány zejména kontroly na důležitých hraničních bodech, letištních terminálech a v okolí přístavů. Cílem jsou však také odcizená vozidla, které často převáží určitý druh kontrabandu – nejčastěji drogy, alkohol a nelegálně držené zbraně.

V současnosti se policejní proti-opatření vztahují i na pobřežní vody v Adenském zálivu a přilehlém okolí v Indickém oceánu, kde se zaměřují na nelegální přepravu zbraní, dodávající zbraně pro vnitrozemský černý trh, na který jsou napojeny pirátské organizované skupiny. Intenzivní akce zaměřené na odzbrojení a fyzickou likvidaci zbraní, probíhají také v oblasti *Jonglei* v Jižním Súdánu, kde se následkem několika občanských válek a vzrůstajícího etnického napětí nachází enormní množství zbraní. O nic lépe na tom není ani sousední Somálsko, kde se jednotkám mise AMISOM podařilo odhalit výrobu a sklad munice, nacházející se na nejznámějším černém trhu Bakara v Mogadišu.

Implementace genderové politiky (NGP) v rámci států jsou jen pozvolné, na regionální úrovni ale naráží na tradiční kmenové uspořádání, které se i v současnosti odráží na způsobu řízení komunity či zastupitelského úřadu. A to tím, že zde ženy buďto téměř nejsou anebo vůbec být nemohou.

Hodnocení lze v této oblasti provádět na základě tzv. *APRM (African Peer Review Mechanism)*.

6 PŘÍPADOVÉ STUDIE – POST-KONFLIKTNÍ REKONSTRUKCE V OBLASTI SOMÁLSKA

V rámci této podkapitoly je zhodnocena současná pozice a výsledky zcela ojedinělé post-konfliktní rekonstrukce v rámci mise OSN UNOSOM, jejíž mandát byl ustanoven 3. června 2013 na základě přijaté rezoluce RB OSN č. 2102. Mandát je určen na dobu jednoho roku, ale s okamžitou platností jej lze prodloužit, s čímž se de facto počítá. Přítomnost mírových jednotek OSN lze však datovat už mnohem dříve, do ne zrovna chvályhodného období 90. let, které znamenaly pro dnešní mise velké ponaučení. Dalšími dokumenty, na základě kterých bude provedena analýza činnosti a efektivity této mise budou samotné dokumenty mise UNOSOM a dřívější velmi obsáhlá zpráva monitorovací skupiny pod označením S/2011/433 ustanovené rezolucí RB 1906 (2010). Jejím cílem bylo sledovat a podat zprávu o efektech předchozích rezolucí RB č. 751 (1992) a 1907 (2009), týkající se uvalení embarga na dovoz zbraní do Somálska a Eritreje, kde docházelo k závažným porušováním lidských práv a k dlouhotrvajícím konfliktům. Jednou z jeho příčin byly stávající i nově dopravované zbraně – zejména zbraně SALW. Zhodnocení bude provedeno na základě nedávné rezoluce RB č. 2142 (2014).

Ještě předtím však bude věnována pozornost komplexnímu charakteru zdejšího konfliktu, který by měl být brán v potaz jak ze strany současné, tak i ze strany přicházející rozvojové pomoci.

Během konfliktů i po nich získávají úzké skupiny obyčejného obyvatelstva nebo elity, někdy označované jako *warlordi*, moc do svých rukou (Rudincová 2009: 64-74). Svoji roli zde může sehrát i úsilí společensky potlačovaných skupin o změnu svého postavení v rámci místní společnosti. Ve finále se vždy ale tyto snahy o převzetí moci transformují do podoby politické či ekonomické, která zásadně ovlivňuje nejen politické prostředí vzniklé po ukončení konfliktu, ale také pohyb zbraní nebo cenu základních komodit jako jsou paliva a potraviny. Ty tak musejí být buď dováženy anebo jsou produkovány samotnými *warlordy*, kteří prostřednictvím nich dále upevňují svoji moc.

Ti samí aktéři, kteří destabilizují zemi během ozbrojeného konfliktu, tak mají úměrně vysoký podíl i během post-konfliktního období na import či export nelegálních zbraní a navíc determinují i ceny místních tolik cenných surovin. Z této ekonomické moci těží i při svém pozdějším získávání politické moci a postupné infiltraci orgánů státu.

Pod zástěrkou služby kolektivu poté často následuje pronásledování opozice, ze které je stvořen státní nepřítel. Postupné vítězství ve volbách, pokud jsou vůbec uskutečněny, těmto skupinám přináší kromě možných státních příspěvků za vítězství především přístup k výše zmíněným financím protékající např. přes ministerstva. Do

celého procesu jsou rovněž zapojeni obchodníci se zbraněmi, kteří nechtějí přijít o své zisky z uzavřených zbrojních zakázek a v jejich zájmu je tak upevňování stávajících vazeb na vítěznou stranu, se kterou během konfliktu spolupracovali. Tato „kriminální lobby“ mohou dokonce změnit i původní cíle vůdců ozbrojených armád (Tesař 2007: 178-188).

Mezi nejčastější post-konfliktní aktivity vůdčí strany a na ní napojených kriminálních skupin patří pašování cigaret, uprchlíků a žen, fingované reexporty, praní špinavých peněz, rozdělování daňových a celních privilegií mezi klientské firmy a v neposlední řadě také zpronevěra zahraničních dotací (Tesař 2007: 187).

Dělba moci a ekonomického prostoru představuje pro klientské sítě etablované za války natolik výhodné podmínky, že namísto vytváření fungujícího státu, ekonomiky a občanské společnosti je udržováno stálé napětí a nejistota, hrající ve prospěch dané mocenské skupiny v čele státu. Pokud tuto entitu vůbec za stát považovat (Tesař 2007: 186-187).

V tomto případě, je tak velmi obtížné směřovat a účinně vykonávat rozvojovou pomoc, jejíž efektivita mnohdy závisí právě na spolupráci a zapojení státu do celého procesu. Díky tomu by tak mělo být v obecném zájmu všech zúčastněných stran, jejichž zájem je rozvoj regionu a boj s obchodem se zbraněmi tyto inklinované sítě napojené na nelegální aktivity a šedou ekonomiku rozplést a jasně se vůči nim pokud je to možné vymezit. Často jsou totiž využívány jako „legální brána“ pro zakázky, které však ve své podstatě mnohdy skrývají tunel, přes který putují jak špinavé peníze, tak i zbraně a další nezákonné zboží. Takto nastavené podmínky rovněž mohou sloužit k rozprodávání a defraudaci humanitární a rozvojové pomoci.

Po této rekapitulaci možných rizik, které se vztahují jak na velké projekty, tak na ty malé bych se nyní rád zaměřil na konkrétní kritické zhodnocení dosažených cílů v rámci těchto projektů.

K těm největším post-konfliktním rekonstrukcím v oblasti Rohu Afriky patří bezesporu např. projekt na obnovu somálského státu, který probíhá pod vedením OSN a Africké Unie (AU). Než přistoupíme k samotnému posouzení tohoto projektu, bylo by vhodné poukázat na kritéria, jakými lze úspěšnost a efektivitu tak velkých operací vůbec hodnotit. Poslední část bude věnována rekapitulaci v rámci dosažených výsledků v boji se zbraněmi.

To, zda lze chápat misi jako úspěšnou nebo ne je velmi obtížné a názory se v tomto ohledu různí. Důvodem je to, že úspěch jednotlivých bodů operace směřujících ke zlepšení situace v oblasti zasažené konfliktem, lze poměřovat pomocí různých kritérií. Jedním z nich je hodnocení toho, do jaké míry se podařilo dané misi naplnit její mandát. Dalším možným přístupem je to, jak moc se povedlo zabránit

násilí v dané oblasti⁵⁵, včetně jeho rozšíření do okolních zemí. Samozřejmě také s ohledem na to, zda se konfliktní potenciál podařilo vyřešit úplně.⁵⁶ Do spektra kritérií je možné samozřejmě zahrnout i kvantitativní kritéria v podobě počtu smrtelných obětí během období operace, počet uprchlíků a vnitřně přesídlených osob, tzv. *Internally Displaced Persons, IDPs* (Waisová 2007: 119-121), ale také podle rozsahu demobilizace a odzbrojení, který nás bude v tomto kontextu zajímat nejvíce. Naopak mezi kvalitativní, které jsou rovněž po právu zdůrazňovány, patří zmírnění lidského utrpení nebo rozvoj míru a spravedlnosti spojené s průběhem voleb nebo mírou nezávislosti soudního aparátu. V posuzování úspěšnosti mírových misí jsou dále zohledňovány faktory spojené s mírou její připravenosti nebo do jaké míry si dokázala efektivně počínat v obtížných podmínkách daného prostředí. Kritickým faktorem zůstává samotný souhlas, vůle a kapacita státu i místních obyvatel v rámci podpory takovéto mise a převzetí odpovědnosti za řešení dalších potencionálních problémů. Kromě toho je nutné celý proces průběžně podporovat na základě budování a upevňování míru, aby tak nedošlo k opětovnému vypuknutí konfliktu. Požadavky na úspěch ze strany samotných vykonavatelů, kterými jsou v tomto případě samotné členské státy OSN je tudíž také to, aby panovala shoda na půdě Rady Bezpečnosti OSN, agentur OSN a v širší humanitární komunitě (Urbanovská 2008: 72-73).

Podle Urbanovské, vycházející ze svých předchozích studií se jeví jako nejzávažnějšími faktory v rámci mise OSN podpora v Radě Bezpečnosti OSN (dále jen RB) a vůle nepřátelých stran konflikt ukončit. Právě a jenom RB má v rukou moc rozhodnout o vyslání jednotek, uvalení dalších sankcí v podobě zbrojních embarg, přidělení posil v podobě rozšíření armádního či civilního personálu. Nejednotnost a nedostatečná flexibilita RB může vést k závažným problémům nebo k ohrožení samotné mise (Urbanovská 2008: 73).

Nyní se pokusíme zaměřit na jednotlivé kroky v rámci samotné mise UNOSOM se zaměřením na zbraně, se kterými souvisí proces odzbrojení, výcvik bezpečnostních složek nebo tzv. *arms management*. Na základě závěrečné zprávy vypracované v roce 2011 monitorovací skupinou OSN v Somálsku, který představuje dalekosáhle nejpodrobnější dokument o pohybu a dopadech zbraní v této oblasti, byla ustanovena celá řada opatření, které by měly přispět ke zlepšení situace nejen v Somálsku, ale i sousedních zemí jako Keňa, Etiopie nebo Džibutsko. Jedná se např. o:

- (1) V rámci ohrožení míru a bezpečnosti by mělo dojít k okamžitému potlačení vzrůstajícího vlivu jednotek al-Shabab na území Keni, kde dochází k rekrutování nových členů.

⁵⁵ Ve smyslu managementu konfliktu, odpovídající účelu operací první generace.

⁵⁶ To odpovídá účelu operací druhé generace ve smyslu *conflict resolution*.

- (2) Bez dalšího odkladu by měly být přijaty dodatky týkající se revize chybných částí rezolucí č. 1844 a 1907.
- (3) Provést okamžitou reorganizaci somálské přechodné vlády (TFG), která svým korupčním jednáním přímo ohrožuje bezpečnost a celistvost somálského státu.
- (4) Uvalení všech opatření, která by zkomplikovala financování jednotek al-Shabab v oblasti jako např. přerušení obchodního styku s pirátskými přístavy nebo omezení nepřímé podpory ze strany arabských států Zálivu.
- (5) Propojení zbrojního embarga s operacemi NATO a EU probíhajícími na moři proti pirátským aktivitám.
- (6) Spustit asistenční program mezi experty OSN a autoritami somálského státu na podporu bezpečnosti zahrnující mimo jiné: pomoc při správě inventáře zbraní, jejich registraci, manipulaci a použití při obraně.

Zpráva zahrnuje mnohem více bodů, nicméně nás v tomto ohledu bude nejvíce zajímat splnění podmínek obsažených v bodu č. 6, který je zmiňován v nedávno přijaté rezoluci RB č. 2142 (2014) a dalších zprávách ze strany samotné mise UNSOM. Výsledkem monitoringu je doporučení pro znovuoobnovení celoplošného embarga na dovoz zbraní do Somálska, a to na základě rezoluce RB č. 2036 (2012), 2093 (2013) a 2111 (2013). Hlavním důvodem, který je v této zprávě uveden je ohrožení bezpečnosti okolních států, ale i celosvětového společenství. Toto závažné tvrzení je dále rozváděno do několika bodů, jež se opírají o důkazy svědčící v prospěch stále silného postavení jednotek al-Sbabab, které systematicky provádějí bombové útoky jak na území Somálska, tak v sousedních státech jako např. Keňa.

Zpráva však není pouze kritická, především co se znovuoobnovení zbrojního embarga týče. Velmi pozitivně totiž hodnotí průběh transformace somálské vlády, která např. v roce 2012 přijala po dlouhých desetiletích konečnou verzi nové Ústavy. Kromě toho jsou kladně hodnoceny opatření zefektivňující správu a nakládání zbraní SALW, určených pro nově vznikající somálské bezpečnostní složky, ale i ty v rámci získané v procesu odzbrojení. S tím tak souvisí i udělená výjimka v rámci přijatého embarga, která se vztahuje na zbraně určené na podporu somálských bezpečnostním složkám.

V rámci závěrečného zhodnocení tak kladně zhodnotit především práci pozorovatelů pracujících pro *Monitorovací skupinu Somálsko-Eritrea (Somalia and Eritrea Monitoring Group's, SEMG)*. Na základě jejich doporučení došlo k většímu

zapojení samotné somálské vlády, jejíž kroky byly pod větším dohledem. To jen podporuje význam důkladně prováděného monitoringu ze strany nezávislých pozorovatelů, které nelze během post-konfliktní rekonstrukce nahradit samotnými státními úředníky.

7 ZÁVĚR

V rámci závěrečného shrnutí a vyhodnocení bych rád nejprve odpověděl na výzkumné otázky související s efektivitou rozvojové pomoci a bojem se zbraněmi.

- Je vůbec možné provést takovouto analýzu? Pokud ano, tak v jakém rozsahu?
- *Má počet zbraní⁵⁷ v regionu přímý dopad na efektivitu rozvoje a bezpečnost?*
- *Zvyšuje počet zbraní v regionu konfliktní potenciál vybrané země či regionu?*
- *Jakým způsobem ovlivňuje přítomnost NGOs v regionu Rohu Afriky rozvoj tohoto regionu?*
- *Má vymezení větších finančních prostředků na rozvojový projekt zaměřený na zbraně přímo úměrný vliv na jeho vyšší efektivitu?*

V rámci otázky souvisejí s možnostmi rozsahu analýzy v rámci efektivity rozvojové pomoci související se obchodem se zbraněmi a bezpečností se vyskytují z metodologického pohledu velké překážky. A to zejména v přístupu ke statistickým datům jednotlivých NGOs, které působí v oblasti Rohu Afriky. A to zejména z důvodu povahy těchto dat, které jsou brány jako interní dokumenty. Díky tomu nelze v dostatečném rozsahu, například z hlediska rozdělení zjištění, zda se jednalo v daném incidentu o přímou souvislost se zbraněmi či nikoliv. Další překážku představuje minimální rozdělení dostupných dat na základě genderového vymezení. Jinými slovy, analýzu efektivity rozvojové pomoci v souvislosti bojem se zbraněmi lze provést, ale výsledky budou znehodnoceny kvantitativním i kvalitativním vzorkem informací.

Přítomnost zbraní v regionu Rohu Afriky má prokazatelný dopad na bezpečnost státu i jednotlivce v souladu s vymezením tohoto hned v úvodu této práce. S tímto uvážením lze odpovědět i na otázku týkající se konfliktního potenciálu této oblasti. Jednoznačně ano, ale zbraně samotné nepředstavují hlavní příčinnou souvislost s vypuknutím konfliktu.

V případě přítomnosti NGOs v této oblasti je nezpochybnitelný pozitivní dopad v krátkodobějším horizontu, který lze vyvodit na základě evaluačních zpráv jednotlivých projektů spojených například s otázkou odzbrojení ozbrojených skupin.

⁵⁷ V tomto případě myšleny jak konvenční zbraně, tak zbraně SALW.

V dlouhodobějším časovém horizontu je však velmi obtížné, na základě dostupných údajů, zjistit skutečný dopad působení NGOs v této oblasti.

V rámci vymezení finančních prostředků na jednotlivé projekty spojené se snižováním počtu zbraní v regionu nebo na zajištění bezpečnosti obyvatelstva, nemá výše přidělených finančních prostředků žádný vliv.

Je rovněž důležité přehodnotit přístup a mechanismus nastavení ODA a mikrofinančních projektů, realizovaných velkými finančními institucemi. Jejich dopady jsou v tomto ohledu spíše záporné povahy. To však rovněž souvisí i s otázkou kontrolních mechanismů v rámci rozvojové pomoci. Ty by v tomto ohledu měly být nastaveny tak, aby jednotlivé finanční toky byly sledovány jak na centrální úrovni, tak na úrovni regionální, kde dochází díky korupci k závažným ztrátám v rámci efektivity této pomoci.

Dalším faktorem ovlivňující efektivitu rozvojové pomoci v rámci boje se zbraněmi, je budování důvěry mezi státními úřady a místní komunitou, která je například zapojena do procesu projektů DDR.

Důležitým poznatkem je i fakt, že je velmi důležité zaměřit se nejen na boj či demobilizaci ozbrojených skupin v oblasti Rohu Afriky, ale především také na demobilizaci samotné armády. Ta totiž během post-konfliktního období a dlouho po oficiálním ukončení lokálního konfliktu představuje strukturu společnosti, která ve svých rukou vlastní zhruba $\frac{1}{2}$ z celkového počtu veškerých zbraní v oblasti. Úspěšným projektem zaměřeným na demobilizaci armádních složek tak lze dosáhnout významného úspěchu na poli snížení počtu zbraní v oblasti.

Při analytickém vyhodnocení dat týkajících se exportu a importu zbraní do tohoto regionu se také nelze ubránit poměrně závažnému zjištění, podporující hypotetickou avšak ne nereálnou myšlenku, jež by mohla být formulována v tomto znění: *„Nenahrazují rozvojové projekty pouze staré zbraně za nové a nepřipravují tak půdu pro import nových zbraní, sloužících jako nástroj k vypuknutí nových konfliktů a zároveň podporující západní zbrojní průmysl?“*

V rámci analýzy efektivity DDR projektů a jiných bezpečnostně-rozvojových programů, je třeba se z hlediska geografického vymezení zaměřit na každou zemi zvlášť, v některých případech dokonce na každou provinční oblast. Každá z těchto zemí totiž „trpí“ odlišnými problémy z hlediska bezpečnosti a rozvoje.

Problematika dlouhodobého dopadu vs. úspěšná realizace rozvojového projektu je však diskutována dlouhodobě a evaluační zprávy se jí snaží zabývat a poskytovat jiným obdobným projektům potřebná data.

Cílem snížení počtu zbraní v regionu sice není přímé snížení chudoby, jako je tomu u jiných segmentů rozvojové pomoci, ale spíše vytváří takové prostředí, ve kterém je možné tuto *mainstreamovou pomoc* bezpečně realizovat nejen v kratším, ale i v dlouhodobějším časovém období. Pro takovýto dlouhodobější udržitelný rozvoj ve smyslu bezpečnosti, je ale nutná součinnost s dalšími oblastmi rozvoje, aby tak nedocházelo k přílivu zbraní do regionu v budoucnu.

Klíčovým elementem v rámci efektivity rozvoje je posilování státních institucí, ale zároveň i patřičná kontrola v delším časovém horizontu. K tomu, jak již bylo zmíněno výše, může efektivně posloužit zapojení místní komunity.

Role rozvojové pomoci či spolupráce, mající za cíl podporu lidských práv a hodnot, upřednostňovaných jednotlivými komunitami, může mít v boji se zbraněmi přímou nebo nepřímou podobu. Podporou vzdělání například zvyšujeme gramotnost a povědomí o pravých lidských hodnotách, dopadech a následcích násilí, ale také zvýšení šancí najít zaměstnání, které je v případě integrace do společnosti preventivním opatřením před zapojením se do nelegálních aktivit, jenž jsou výsledkem lidské frustrace a nízké životní úrovně. Tuto nepřímou účast rozvojové pomoci lze samozřejmě doplnit i o účast přímou např. na základě realizace projektů souvisejících s odstraněním min, odzbrojením civilního obyvatelstva v době násilí, sporech o půdu aj.

8 POUŽITÁ LITERATURA

9.1 Dokumenty

1. Arms Trade Treaty: Signature and Ratification. In: New York: UN Secretariat, Office of Legal Affairs, Treaty Section, 2013, s. 7. Dostupný z: http://www.un.org/disarmament/ATT/docs/ATT_info_kit.pdf
2. Arms Trade Treaty (ATT). In: *United Nations Treaty Database*. New York, 13-05-2013. Dostupný z: https://treaties.un.org/doc/Treaties/2013/04/20130410%2012-01%20PM/Ch_XXVI_08.pdf.
3. Beijing Declaration and Platform for Action (BDPfA).
4. Doha Document for Peace in Darfur (DDPD).
5. Final Report of Commission of Human Rights. 2003.
6. UN General Assembly. *Resolution 1722 (XVI)*. December 21, 1961. Rezoluce ustanovující Komisi osmnácti národů pro odzbrojení (ENCD).
7. UN General Assembly. *Resolution adopted by the General Assembly on 8 December 2010*. 13 January 2011 (Distr. General), A/RES/65/45.
8. UN General Assembly. UNODA's Mandate on Regional Disarmament: Section 4 (Disarmament). 22 March 2011, A/66/6 (Sect. 4).
9. UN Security Council: Report of the Secretary-General on Sudan. Resolution 1556 (2004), S/RES/1556 (2004), 30 July 2004. [online]. http://www.un.org/Docs/sc/unsc_resolutions04.html. [cit. 24.04.2014].
10. UN Security Council. Small Arms Report. 22 August 2013.
11. Všeobecná deklarace lidských práv OSN. 1948.
12. Všeobecná mírová dohoda, mezi súdánskou vládou v Chartúmu a ozbrojenými jednotkami SPLM/SPLA (CPA, Comprehensive Peace Agreement).

13. Zákon o střelných zbraních a střelivu (zákon o zbraních) č. 119/2002 Sb., 3. zákon, § 79 odst. 2., Ministerstvo vnitra ČR.
14. UNDP. *Zpráva UNDP o lidském rozvoji z roku 1994 (Human Development Report)*. OSN.
15. Vyhláška o provedení některých ustanovení zákona o zbraních č. 115. Sbírka zákonů č. 115/2014, Poslanecká sněmovna ČR, 19. června 2014.

9.2 Monografie

16. ADAMCOVÁ, Lenka. *Úvod do rozvojových studií*. Vyd. 1. Praha: Oeconomica, 2006, 297 s. ISBN 80-245-1057-X.
17. ADAMCOVÁ, Lenka. *Rozvojová ekonomika*. Vyd. 1. Praha: Oeconomica, 2009. ISBN 978-80-245-1515-1.
18. BEALL, Jo. *Invention and intervention in African cities*. London: Global [distributor], c2011, 51 p. Carl Schlettwein lectures, v. 6. ISBN 36-438-0106-8.
19. *Capacity building in Africa: an OED evaluation of World Bank support*. Washington, D.C.: World Bank, 2005, xvii, 92 p. ISBN 08-213-6242-9.
20. COLLIER, Paul. *Miliarda nejchudších: proč se některým zemím nedaří a co s tím*. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 2009. ISBN 978-80-7429-010-7.
21. COLLIER, Paul a Anke HOEFFLER. *Greed and Grievance in Civil War*. The World Bank, CEPR and CSAE, 2000, 50 s.
22. CRACKNELL, B. E. *Evaluation of Development Aid. Issues, Problems and Solutions*. Sage Publications, 2005, 389 s.
23. DUŠKOVÁ ET AL. *Encyklopedie rozvojových studií*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2011, 422s. ISBN 978-80-244-2948-9.
24. EASTERLY, William Russell. *Břímě bílého muže: proč pomoc Západu třetímu světu selhává?*. Vyd. 1. Překlad Jaroslav Veis. Praha: Academia, 2010, 454 s. XXI. století, sv. 7. ISBN 978-802-0017-765.

25. EDITED BY INDERMIT S. GILL, Edited by Indermit S. Todd Pugatch. *At the frontlines of development: reflections from the World Bank*. Washington, D.C: World Bank, 2005. ISBN 978-821-3604-185.
26. HOCH, Tomáš. *Základy rozvojové pomoci*. Vyd. 1. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2007, 152 s. ISBN 978-80-7368-370-2.
27. HORKÝ, Ondřej. *Česká rozvojová spolupráce: diskursy, praktiky, rozpory*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství, 2010, 165 s. Studie (Sociologické nakladatelství), 67. sv. ISBN 978-807-4190-407.
28. HRABÁLEK, Martin. *Organizovaný zločin a jeho ohniska v současném světě*. 1. vyd. Editor Josef Smolík, Tomáš Šmíd, Vladimír Vaďura. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2007, 204 s. ISBN 978-802-1044-388.
29. JENÍČEK, Vladimír. *Globální problémy a světová ekonomika*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2003, xvii, 269 s. ISBN 80-717-9795-2.
30. LABROUSSE, Alain. *Drogy, peníze a zbraně*. Vyd. 1. Praha: Themis, 1998, 495 s. ISBN 80-858-2154-0.
31. LEICHTOVÁ, Magdalena a Linda PIKNEROVÁ. *Rozvojová spolupráce východního bloku v době studené války*. 1. vyd. Praha: Dokořán, c2013, 131 s. Bod (Dokořán). ISBN 978-80-7363-570-1.
32. MARKAKIS, John. *Ethiopia: the last two frontiers*. S.l.: James Currey, 2013. ISBN 978-1-84701-074-2.
33. MCNEISH, John-Andrew a Jon Harald Sande LIE. *Security and development*. New York: Berghahn Books, 2010, vi, 159 p. Critical interventions, 11. ISBN 08-574-5177-4.
34. MEKONNEN, Daniel R. et al. *The Horn of Africa at the Brink of the 21st Century: Coping with Fragmentation, Isolation and Marginalization in a Globalizing Environment*. Daniel Eds. R. Mekonnen, Mussie Tesfagiorgis. Felsberg, 2013, 215 s. Editions eins. ISBN 978-3-933184-99-3.
35. MENGISTEAB, K.; YOHANNES, O. *Anatomy of an African Tragedy. Political, Economic and Foreign Policy Crisis in Post-Independence Eritrea*. Red Sea Press: Asmara 2005, 310 s.

36. *Military English: cvičebnice anglické vojenské terminologie*. 1. vyd. Praha: Ministerstvo obrany České republiky, Odbor komunikace a propagace (MO), 2012, 170 s. ISBN 978-80-7278-591-9.
37. MOYO, Dambisa. *Dead aid: why aid is not working and how there is a better way for Africa*. 1st American ed. New York: Farrar, Straus and Giroux, 2009, xx, 188 p. ISBN 03-741-3956-3.
38. NUNOW, Abdirizak Arale. *Pastoralists and markets: livestock commercialization and food security in north-eastern Kenya*. Leiden: African Studies Centre, 2000. ISBN 90-544-8042-4.
39. ONDŘEJ, Jan. *Odzbrojení, prostředek zajištění mezinárodní bezpečnosti*. 2. vyd., Aleš Čeněk: Plzeň 2008. 343 s.
40. PRUNIER, Gérard. *Darfur: the ambiguous genocide*. Rev. and updated ed. Ithaca, NY: Cornell University Press, c2007, xxiii, 236 p. ISBN 978-080-1446-023.
41. *Rozvojová pomoc nestačí: alternativní politické přístupy k chudobě a bezmoci ve světě*. Editor Petr Lebeda, Ivan Lukáš. Praha: Pražský institut pro globální politiku - Glopolis, 2009, 40 s. ISBN 978-802-5467-879.
42. SIMPKIN, Piers S. INSTITUTIONAL ICRC. *Livestock Study in the Greater Horn of Africa*. Nairobi: Nairobi Regional Delegation, November 2005. International Committee of the Red Cross. ISBN 9966-7116-0-0.
43. SVITÁKOVÁ, Jiřina. *Mikrofinancování z dobré i stinné stránky: aneb... jak to funguje a zkušenosti českých organizací*. 1. vyd. Brno: Nadační fond Microfinance, 2011, 89 s. ISBN 978-802-6009-429.
44. TESAŘ, Filip. *Etnické konflikty*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2007, 251 s. ISBN 978-807-3670-979.
45. TOŽIČKA, Tomáš a CHMELAŘ, Pavel, eds. 2005. *Rozvojové cíle tisíciletí*. 1. vyd. Praha: Ekumenická akademie Praha.
46. WAISOVÁ, Šárka. *Atlas mezinárodních vztahů: prostor a politika po skončení studené války*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007, 158 s. ISBN 978-807-3800-154.
47. WAISOVÁ, Šárka. *Bezpečnost: vývoj a proměny konceptu*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005, 159 s. Politologické učebnice. ISBN 80-868-9821-0.

48. WAISOVÁ, Šárka. *Řešení konfliktů v mezinárodních vztazích*. Aleš Čeněk, Plzeň 2011, 250 s.
49. WAISOVÁ, Šárka. *Ve stínu modernity: perspektivy a problémy rozvoje*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-868-9854-7.
50. WAISOVÁ, Šárka a kol. *Slabé státy: Selhání, rozpad a obnova státnosti*. Aleš Čeněk: Plzeň 2007, 295 s. ISBN 978-80-7380-069-7.
51. ZÁHOŘÍK, Jan. *Ohniska napětí v postkoloniální Africe*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2012, 274 s. ISBN 978-802-4619-613.
52. ZÁHOŘÍK, Jan. *Subsaharská Afrika*. Nakladatelství Lidové noviny: Praha 2010, 179 s. ISBN 978-80-7422-021-0.
53. ZOUBEK, Vladimír. *Lidská práva - globalizace - bezpečnost*. 2. upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, 461 s. ISBN 978-807-3801-038.
54. ZOUBKOVÁ, Ivana. *Kriminologický slovník*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011, 251 s. ISBN 978-807-3803-124.

9.3 Příspěvek ve sborníku

55. KOCOUREK, Aleš. *Otázka efektivity rozvojové pomoci*. In: *Chudoba a bohatství v současném světě: sborník z konference*. Editor Šárka Waisová. 1. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006, s. 56-66. ISBN 8086898865.
56. URBANOVSKÁ, Jana. *Hodnocení úspěšnosti operací OSN na udržení míru se zaměřením na Afriku*. *Teorie a praxe postkonfliktní rekonstrukce: sborník vybraných příspěvků z konference pořádané Metropolitní univerzitou Praha ve spolupráci s Prague Security Studies Institute v Praze 22. listopadu 2008*. Editor Oldřich Bureš. Praha: Metropolitní univerzita Praha, 2008, 105 s. ISBN 978-808-6855-400.

9.4 Příspěvek v odborném periodiku

57. AMSALU, Aklilu. *Natural Resources Management Options for Farming in Highland Ethiopia*. *Ethiopian Journal of the Social Sciences and Humanities*. Addis Ababa: AAU Printing Press, 06-2004, II, č. 1.

58. AYALEW, Tekalign. *The Emerging Risks and Developmental Challenges to Children and the Youth in Ethiopia: The Case of Arba Minch Town*. Ethiopian Journal of the Social Sciences and Humanities. Addis Ababa: AAU Printing Press, 12-2012, VIII, č. 2. ISSN 1810-4487.
59. BÍLKOVÁ, Veronika. *Právník: teoretický časopis pro otázky státu a práva*. Milan Kindl. Praha: Ústav státu a práva AV ČR, 2008, roč. 147, č. 1. ISSN 0231-6625.
60. FIALA, Vlastimil. *Jednostranné režimy v Africe: Teoretické a metodologické problémy výzkumu*. Vladimíra Dvořáková. Politologická revue. Praha: Česká společnost pro politologické vědy, 2006, roč. 12, č. 2. ISSN 1211-0353.
61. KELBORO, Girma, Till STELLMACHER a Volker HOFFMAN. *Peace-making from Within: The Tradition of Conflict Resolution in Northern Afar Ethiopia*. Ethiopian Journal of the Social Sciences and Humanities. Addis Ababa: AAU Printing Press, 06-2013, IX, č. 1. ISSN 1810-4487.
62. KETSELA, Mulu. *Strengthening Economic Partnership And Creating A Common Vision For Sustainable Development In The Horn of Africa*. The Eye on Ethiopia and the Horn of Africa Review. Addis Ababa, 12-2008, roč. 20, č. 162.
63. MENKHAUS, Ken. *Somalia: A Country in Peril*. The Eye on Ethiopia and the Horn of Africa Review. Addis Ababa, 12-2008, roč. 20, č. 162.
64. MOCHŤAK, Michal. *Na cestě k zmluve o obchode so zbraňami*. Mezinárodní vztahy. Šéfredaktor Vít Beneš. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2012, roč. 47, č. 4. ISSN 0323-1844.
65. MOHAMED, Abdullahi Shirwa. *Somalia: Challenges and opportunities for building peace in Somalia: An insider's perspective on examples for local and international efforts*. The Eye on Ethiopia and The Horn of Africa Review. Addis Ababa, 01-2009, roč. 20, č. 163.
66. MUGGAH, R. et al *Suveying armed violence, arms and victimization in Southern Sudan: findings and challenges*. The Eye on Ethiopia and the Horn of Africa Review. Addis Ababa, 12-2008, roč. 20, č. 162.
67. OLIKA, Tafesse. *Conflicts and Conflict Resolution in the Horn of Africa: Toward the Study of Regional Peace and Security*. Ethiopian Journal of the Social Sciences and Humanities. Addis Ababa: AAU Printing Press, 2008-2009, VI, 1-2. ISSN 1810-4487.

68. PETŘÍČKOVÁ, Iva. *Recenze na knihu Dambisa Moyo: Dead Aid*. Mezinárodní vztahy. Šéfredaktor Vít Beneš. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2011, roč. 46, č. 1. ISSN 0323-1844.
69. PHAM, J. Peter. *Pirates and Dragon Boats: Assessing the Chinese Navy's Recent East African Deployments*. Journal of the Middle East and Africa. Ed. J. Peter Pham. Washington DC: Routledge, January-June 2013, roč. 4, č. 1. ISSN 2152-0844.
70. PIKNEROVÁ, Linda. *Africký mikroregionalismus: Rozvojové koridory a prostorové iniciativy v Jižní Africe*. Mezinárodní vztahy. Šéfredaktor Vít Beneš. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2012, roč. 47, č. 1. ISSN 0323-1844.
71. RAHMATO, Dessalegn. *The Dynamics of Rural Poverty: Case Studies from a District in Southern Ethiopia*. Monograph series = Serie de monographs / Codesria. Institute of Development Research. Addis Ababa: AAU Printing Press, 1992, č. 2. ISSN 0850-2633.
72. STOJANOV, Robert a Barbora DUŽÍ. *Migrace jako adaptace na změnu klimatu*. Mezinárodní vztahy. Šéfredaktor Vít Beneš. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2013, roč. 48, č. 3. ISSN 0323-1844.
73. SUCHÁNEK, Jiří. *Hodnotová východiska energetických strategií Číny a EU v Africe*. Mezinárodní vztahy. Šéfredaktor Vít Beneš. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2013, roč. 48, č. 1. ISSN 0323-1844.
74. WOLFERS, Arnold. National Security as an Ambiguous Symbol, in: Wolfers, Arnold (Ed.): *Discord and Collaboration. Essays on International Politics*. 1962, Baltimore: John Hopkins University Press: 147–165.

9.5 Internetové zdroje

75. CRISIS GROUP AFRICA. *Somalia: Puntland's Punted Polls*. Crisis Group, 19. 12. 2013, Africa Briefing No 97. [online]. Dostupný z: <<http://www.crisisgroup.org/en/regions/africa/horn-of-africa/somalia/b097-somalia-puntland-s-punted-polls.aspx>>. [cit. 20. 02. 2014].
76. Danish Demining Group: Community Safety in Mogadishu. 23 February 2012. [online]. Dostupný z: <<http://www.danishdemininggroup.dk/news/news/artikel/community-safety-in-mogadishu/>>. [cit. 21. 04. 2014].

77. EuropeAid – Development and Cooperation. *EU sets the Strategy for Horn of Africa*. 17. 02. 2012. [online]. Dostupný z: <http://ec.europa.eu/europeaid/news/horn_of_africa_en.htm>. [cit. 11. 07. 2014]
78. Friedman, Thomas L. *Israelis reassess supplying arms to South Africa*. New York Times (NYT), Jerusalem, January 29, 1987. [online]. Dostupný z: <<http://search.proquest.com/docview/426385478?accountid=45601>>. [cit. 20. 07. 2014].
79. Griffiths-Fulton, Lynne. *Small Arms and Light Weapons in the Horn of Africa*. The Ploughshares Monitor, Vol. 23, No 2, 2002. [online]. Dostupný z: <http://ploughshares.ca/pl_publications/small-arms-and-light-weapons-in-the-horn-of-africa/>. [cit. 26. 04. 2014].
80. Kedroň, Radek. *Gross věděl o obchodu se zbraněmi*. Hospodářské Noviny, 10. 05. 2005. [online]. Dostupný z: <<http://hn.ihned.cz/c1-15633340-gross-vedel-o-obchodu-se-zbranemi>>. [cit. 20. 07. 2014].
81. Safer World: *South Sudan Civilian Disarmament*. February 2012. [online]. Dostupný z: <<http://www.saferworld.org.uk/smartweb/resources/view-resource/637>>. [cit. 21. 04. 2014].
82. USA TODAY. *More than 65 countries sign landmark Arms Trade Treaty*. June 3, 2013 [online]. Dostupný z: <<http://www.usatoday.com/story/news/world/2013/06/03/arms-trade-treaty-united-nations/2386271/>>. [cit. 30. 04. 2014].

9.6 Working papers

83. ANDERSON, John. *Decentralization, local powers and local development: Universitas Capitalisation Study*. ILO Universitas Decentralization, January 2003, 119s. [cit. 11. 02. 2014].
84. BRENTON, Paul a Mombert HOPPE. *The African Growth and Opportunity Act, Exports, and Development in Sub-Saharan Africa: Policy Research Working Paper*. Washington: The World Bank, August 2006, 28 s. [cit. 11. 06. 2014].
85. MAKINDA, Samuel M. *Security in the Horn of Africa. An Analysis of post cold-war developments in regional security and emerging strategic issues in*

Ethiopia, Somalia, Sudan and Djibouti. Adelphi Paper no. 269, Summer 1992, London. ISBN 1-85753-032-2. [cit. 20. 05. 2014].

86. *Making Development Aid More Effective*. Paper, September 2010, Washington DC: Brookings, 61s. ISBN 202-797-6000. [cit. 20. 05. 2014].

87. *Security Sector Reform: The Connection Between Security, Development and Good Governance*. Cuadernos de Estrategia. Madrid: Ministerio de Defensa, June 2008. 138-B. ISBN 978-84-9781-454-1. [cit. 12. 04. 2014].

88. ŠRÁMKOVÁ, Katarína. *Lidská práva v kontextu zahraniční rozvojové spolupráce*. Praha: FoRS - České fórum pro rozvojovou spolupráci, 2011, 30 s. ISBN 978-80-904395-8-0. [cit. 15. 04. 2014].

89. ZÁZVORKOVÁ, Marie, Jana MILÉŘOVÁ a Zuzana DUDOVÁ. *Zpráva FoRS o zahraniční rozvojové spolupráci ČR za rok 2011: hodnotící zpráva nevládních neziskových organizací sdružených ve FoRS - Českém fóru pro rozvojovou spolupráci*. Praha: FoRS - České fórum pro rozvojovou spolupráci, 2012, 50 s. ISBN 978-80-905375-0-7. [cit. 20. 05. 2014].

90. World Bank. *Governance matters VIII. Aggregate and Individual Governance Indicators 1996-2008*. Washington 2009. [cit. 11. 07. 2014].

9.7 Příspěvek z konference

91. COUNTRYMAN, Thomas, Raymond GILPIN a Jennifer G. COOKE. *Africa and the Arms Trade Treaty*. In: Sharon Squassoni. 23. 04. 2014. [online]. Dostupný z: <<https://csis.org/event/africa-and-arms-trade-treaty>>. [cit. 28. 04. 2014].

92. *Conference on Security, Disarmament and Development in Africa*. Meeting of Experts, United Nations Department for Disarmament Affairs (UN DDA), 11-12 August 1985, Lomé, Togo. ISBN 92-1-142120-9. [cit. 15. 06. 2014].

9.8 Akademická práce

93. DVOŘÁK, Petr. *Obchod se zbraněmi v oblasti Adenského zálivu*. Plzeň, 2012. Bakalářská práce. Západočeská Univerzita, Fakulta filozofická. Vedoucí práce Jan Záhořík. [cit. 16. 04. 2014].

94. RUDINCOVÁ, Kateřina. *Islám v Somálsku*. Diplomová práce. Západočeská Univerzita, fakulta filozofická. Vedoucí práce PhDr. Jan Záhořík, Ph.D. [cit. 11. 04. 2014].

9.9 Webové stránky

95. Africa Centre for Strategic Studies. [online]. Dostupný z: <<http://africacenter.org/>>. [cit. 29. 04. 2014].
96. Africa-EU Partnership – Documents. [online]. Dostupný z: <<http://www.africa-eu-partnership.org/documents>>. [cit. 14. 06. 2014].
97. Africa Peace Forum (APFO). [online]. Dostupný z: <<http://www.amaniafrika.org/>>. [cit. 15. 07. 2014].
98. Africa South of the Sahara – Selected internet resources. 2014. [online]. Dostupný z: <<http://www-sul.stanford.edu/depts/ssrg/africa/>>. [cit. 11. 07. 2014].
99. *African Development Bank (AfDB)*. 2014. [online]. Dostupný z: <<http://www.afdb.org/en/>>. [cit. 30. 04. 2014].
100. African Union: Peace and Security - Somalia. 1963-2014. [online]. Dostupný z: <<http://www.peaceau.org/en/resource/documents?keywords=somalia&organ=&theme=&conflict=&location=&txtEndDate=yyyy-mm-dd&txtStartDate=yyyy-mm-dd&txtDate=yyyy-mm-dd&orderByDate=newest&orderByDate=alpha-a-z&searchMethod=all&fulltextsearch=0>>. [cit. 01. 05. 2014].
101. African Union Mission in Somalia (AMISOM). [online]. Dostupný z: <<http://amisom-au.org/>>. [cit. 10. 07. 2014].
102. *Aid Watch*. 2013-14. [online]. Dostupný z: <<http://aidwatch.concordeurope.org/>>. [cit. 30. 04. 2014].
103. Amnesty International. Working to Protect Human Rights. [online]. Dostupný z: <<http://www.amnesty.org/en>>. [cit. 12. 07. 2014].
104. Anti-personnel Mine Ban Convention. [online]. Dostupný z: <<http://www.apminebanconvention.org/>>. [cit. 15. 07. 2014].

105. *Arms Control Association*. 2013-2014. [online]. Dostupný z: <<https://www.armscontrol.org/>>. [cit. 30. 04. 2014].
106. Auswärtiges Amt – Conventional Arms Control. German Federal Foreign Office. [online]. Dostupný z: <http://www.auswaertiges-amt.de/EN/Aussenpolitik/Friedenspolitik/Abruestung_/KonvRueKontrolle/Uebersicht-KonvAlles_node.html>. [cit. 10. 07. 2014].
107. BBC News – Africa. [online]. Dostupný z: <<http://www.bbc.com/news/world/africa/>>. [cit. 20. 07. 2014].
108. Community-Driven Recovery and Development Project for Somalis (SomCDRD). [online]. Dostupný z: <<http://somcdrd.org/home/>>. [cit. 14. 07. 2014].
109. Centre for Global Development (CGD). [online]. Dostupný z: <<http://www.cgdev.org/>>. [cit. 10. 07. 2014].
110. *Concord: European NGO confederation for relief and development*. 2014. [online]. Dostupný z: <<http://www.concordeurope.org/>>. [cit. 30. 04. 2014].
111. Control Arms. [online]. Dostupný z: <<http://controlarms.org/en/>>. [cit. 20. 07. 2014].
112. Council on Foreign Relations (CFR) – Development Section. 2014. [online]. Dostupný z: <<http://www.cfr.org/issue/development/ri4>>. [cit. 01. 07. 2014].
113. Crisis Group: Independent Research Center. *Horn of Africa Region*. 2014. [online]. Dostupný z: <<http://www.crisisgroup.org/en/regions/africa/horn-of-africa.aspx>>. [cit. 20. 06. 2014].
114. DCAF – Centre for Security, Development and the Rule of Law. [online]. Dostupný z: <<http://www.dcaf.ch/>>. [cit. 06. 07. 2014].
115. Deployment for Democratic Development: DDD by Region/Country. 2014. [online]. Dostupný z: <<http://www.democraticdevelopment.ca/DDDbyRegion>>. [cit. 12. 07. 2014].
116. Disaster Training Curriculum (DITAC). 2013. [online]. Dostupný z: <<http://www.ditac.info/>>. [cit. 16. 07. 2014].
117. East African Community. *Regional Intergovernmental Organization*. [online]. Dostupný z: <<http://www.eac.int/index.php>>. [cit. 15. 04. 2014].

118. Europafrica. News and Resources on the Joint Africa-EU Strategy. [online]. Dostupný z: <<http://europafrica.net/>>. [cit. 20. 05. 2014].
119. EuropeAid – Development and Cooperation. [online]. Dostupný z: <http://ec.europa.eu/europeaid/news/horn_of_africa_en.htm>. [cit. 11. 07. 2014].
120. European Union – Common Security and Defence Policy (CSDP). [online]. Dostupný z: <<http://www.eeas.europa.eu/csdp/about-csdp/european-security-strategy/>>. [cit. 01. 05. 2014].
121. European Union – External Action. [online]. Dostupný z: <http://www.eeas.europa.eu/index_cs.htm>. [cit. 11. 05. 2014].
122. Feinstein International Centre (FIC). *The Future of Pastoralism*. 2014. [online]. Dostupný z: <<http://fic.tufts.edu/research-area/the-future-of-pastoralism/>>. [20. 07. 2014].
123. Global Partnership for Effective Cooperation. [online]. Dostupný z: <<http://effectivecooperation.org/>>. [cit. 04. 07. 2014].
124. Global Security. 2014. [online]. Dostupný z: <<http://www.globalsecurity.org>>. [cit. 11. 02. 2014].
125. Glossary of UN Peacekeeping Terms. [online]. Dostupný z: <<http://www.un.org/en/peacekeeping/sites/glossary/>>. [cit. 09. 05. 2014].
126. GMES – G-Mosaic. [online]. Dostupný z: <<http://www.gmes-gmosaic.eu/>>. [cit. 20. 07. 2014].
127. G-Sextant Geospatial Intelligence – Services in Support of EU External Action. [online]. Dostupný z: <<http://externalaction.security-copernicus.eu/projects-overview/g-sextant/g-sextant-nutshell>>. [cit. 10. 06. 2014].
128. *Governance - Social Development - Humanitarian - Conflict (GSDRC): Partnership of research institutes*. vyd. 2014. [online]. Dostupný z: <<http://www.gsdr.org/>>. [cit. 01. 05. 2014].
129. Human Security Baseline Assessment for Sudan and South Sudan (HSBA). [online]. Dostupný z: <<http://www.smallarmssurveysudan.org>>. [cit. 17. 05. 2014].

130. International Campaign to Ban Landmines (ICBL). [online]. Dostupný z: <www.icbl.org/en-gb/home.aspx>. [cit. 18. 07. 2014].
131. International Centre for Settlement of Investment Disputes (ICSID). The World Bank Group 2014. [online]. Dostupný z: <<https://icsid.worldbank.org/ICSID/Index.jsp>>. [cit. 02. 04. 2014].
132. International Finance Corporation (IFC). [online]. Dostupný z: <http://www.ifc.org/wps/wcm/connect/corp_ext_content/ifc_external_corporate_site/home>. [cit. 13. 06. 2014].
133. International Organization for Migration (IOM). [online]. Dostupný z: <<https://www.iom.int>>. [cit. 20. 07. 2014].
134. International Peace Bureau (IPB). [online]. 2014. Dostupný z: <<http://www.ipb.org/web/>>. [cit. 10. 04. 2014].
135. Interpol. Africa – National Central Bureaus in Action. [online]. Dostupný z: <<http://www.interpol.int/en/Member-countries/Africa>>. [cit. 15. 07. 2014].
136. Institute for Security Studies (ISS) – Africa. 2014. [online]. Dostupný z: <<http://www.issafrica.org/>>. [cit. 12. 07. 2014].
137. James Madison University. Global Mine Action Registry (GMAR). [online]. Dostupný z: <http://www.jmu.edu/cisr/_pages/research/gmar/search-gmar.shtml>. [cit. 20. 07. 2014].
138. Kampaň zbraně pod kontrolou. Amnesty International – ČR, 2014. [online]. Dostupný z: <<http://www.amnesty.cz/zbrane/>>. [cit. 20. 06. 2014].
139. Millenium Development Goals and Beyond 2015. [online]. Dostupný z: <<http://www.un.org/millenniumgoals/>>. [cit. 20. 06. 2014].
140. Mines Advisory Group. *Landmines, cluster munitions and UXO destruction*. [online]. Dostupný z: <<http://www.maginternational.org/>>. [cit. 17. 07. 2014].
141. Multi-donor Trust Funds (MDTF). *United Nations Development Group (UNDG)*. [online]. Dostupný z: <http://www.undg.org/content/joint_funding_approaches/multi-donor_trust_funds_one_un_funds>. [cit. 30. 05. 2014].
142. Multilateral Investment Guarantee Agency (MIGA). [online]. Dostupný z: <<http://www.miga.org/>>. [cit. 14. 07. 2014].

143. National DDR Commission in South Sudan. [online]. Dostupný z: <<http://www.ssddrc.org/>>. [cit. 18. 07. 2014].
144. NGO Research Guide. Duke University Libraries 2014. [online]. Dostupný z: <http://library.duke.edu/research/subject/guides/ngo_guide/ngo_database>. [cit. 11. 07. 2014].
145. Norská agentura rozvojové spolupráce (NORAD). 2014. [online]. Dostupný z: <<http://www.norad.no/en/countries>>. [cit. 20. 07. 2014].
146. NORWEGIAN COUNCIL FOR AFRICA. 2014. [online]. Dostupný z: <<http://www.afrika.no/English/index.html>>. [cit. 01. 05. 2014].
147. OECD – Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (Organisation for Economic Co-operation and Development). *DAC Glossary of Key Terms and Concepts*. [online]. Dostupný z: <<http://www.oecd.org/dac/dac-glossary.htm>>. [cit. 22. 06. 2014].
148. Open Forum for CSO Development Effectiveness. 2014. [online]. Dostupný z: <<http://cso-effectiveness.org/creation-of-global-cso-platform,221?lang=en>>. [cit. 04. 04. 2014].
149. OSN. *Mír a bezpečnost*. 2014. [online]. Dostupný z: <<http://www.osn.cz/mir-a-bezpecnost/>>. [cit. 14. 06. 2014].
150. Overseas Development Institute (ODI). 2014. [online]. Dostupný z: <<http://www.odi.org/>>. [01. 03. 2014].
151. PoA-ISS: Small Arms Advisory Network. *Programme of Action Implementation Support System*. [online]. Dostupný z: <<http://www.poa-iss.org/BulletinBoard/Default.aspx?g=forum>>. [cit. 15. 05. 2014].
152. *Poverty Reduction Strategy Papers*. International Monetary Fund (IMF). 2014. [online]. Dostupný z: <<http://www.imf.org/external/np/prsp/prsp.aspx>>. [cit. 02. 07. 2014].
153. PreventionWeb – terminology [online]. Dostupný z: <<http://www.preventionweb.net/english/professional/terminology/>>. [cit. 02. 02. 2014].
154. Regional Centre on Small Arms in the Great Lakes Region, the Horn of Africa and Bordering States (RECSA). [online]. Dostupný z: <<http://www.recsasec.org>>. [cit. 20. 02. 2014].

155. Relief Web. [online]. Dostupný z: <<http://reliefweb.int/>>. [cit. 20. 07. 2014].
156. Relief Web – South Sudan. [online]. Dostupný z: <<http://reliefweb.int/country/ssd>>. [cit. 11. 06. 2014].
157. Rozvojovka – Informační zdroje. [online]. Dostupný z: <<http://www.rozvojovka.cz/informacni-zdroje>>. [cit. 06. 07. 2014].
158. Safer World. [online]. Dostupný z: <<http://www.saferworld.org.uk/>>. [cit. 12. 05. 2014].
159. SALW Guide. [online]. Dostupný z: <<http://salw-guide.bicc.de/>>. [cit. 01. 06. 2014].
160. Security Sector Reform. *Governance, Social Development, Humanitarian, Conflict (GSDRC)*. [online]. Dostupný z: <<http://www.gsdrc.org/go/topic-guides/security-sector-reform>>. [cit. 20. 05. 2014].
161. SIPRI Arms Production. [online]. Dostupný z: <<http://www.sipri.org/research/armaments/production>>. [cit. 17. 07. 2014].
162. Small Arms Survey. *Yearbooks 2001-2014*. [online]. Dostupný z: <<http://www.smallarmssurvey.org/publications/by-type/yearbook.html>>. [cit. 21. 07. 2014].
163. The African Capacity Building Foundation. 2014. [online]. Dostupný z: <<http://www.acbf-pact.org/index.php/en/>>. [cit. 21. 07. 2014].
164. The Busan Partnership for Effective Development Cooperation. [online]. Dostupný z: <<http://www.acdi-cida.gc.ca/acdi-cida/acdi-cida.nsf/eng/HEL-1118125514-P23>>. [cit. 14. 06. 2014].
165. The Failed States Index 2013 (FFP). [online]. Dostupný z: <<http://ffp.statesindex.org/rankings-2013-sortable>>. [cit. 29. 04. 2014].
166. The Geneva Declaration on Armed Violence and Development. [online]. Dostupný z: <<http://www.genevadeclaration.org/>>. [cit. 27. 05. 2014].
167. The Halo Trust 2014 – Mine Risk Education (MRE). [online]. Dostupný z: <<http://www.halotrust.org/what-we-do/mine-risk-education-mre>>. [cit. 21. 07. 2014].
168. The Internal Displacement Monitoring Centre. [online]. Dostupný z: <<http://internal-displacement.org/>>. [cit. 20. 06. 2014].

169. The International Institute of Strategic Studies (IISS). [online]. Dostupný z: <<https://www.iiss.org/regions/east-africa>>. [cit. 20. 06. 2014].
170. The National Coalition on Affirmative Action. 2014. [online]. Dostupný z: <http://www.aacoalition.org/national_policy_women.htm>. [cit. 08. 02. 2014].
171. UN Peace Missions. [online]. Dostupný z: <<http://www.unmissions.org/>>. [cit. 07. 06. 2014].
172. United Nations Environment Programme (UNEP). [online]. Dostupný z: <<http://www.unep.org/roa/>>. [cit. 20. 02. 2014].
173. United Nations Office for Disarmament Affairs (UNODA): Arms Trade Treaty (ATT). [online]. Dostupný z: <<http://www.un.org/disarmament/ATT/>>. [cit. 30. 04. 2014].
174. United Nations Organization Stabilization Mission in the DR Congo (MONUSCO). [online]. Dostupný z: <<http://monusco.unmissions.org/>>. [cit. 20. 07. 2014].
175. United Nations Peacekeeping – Operations. [online]. Dostupný z: <<http://www.un.org/en/peacekeeping/operations/>>. [cit. 20. 06. 2014].
176. United Nations Population Fund (UNFPA). *Linking Population, Poverty and Development*. [online]. Dostupný z: <<http://www.unfpa.org/pds/index.html>>. [cit. 11. 02. 2014].
177. United Nations Regional Office for Central Africa (UNOCA). [online]. Dostupný z: <<http://unoca.unmissions.org/>>. [cit. 06. 07. 2014].
178. United Nations Treaty Collections (UNTC). 2014. [online]. Dostupný z: <https://treaties.un.org/Pages/DB.aspx?path=DB/MTDSG/page1_en.xml>. [cit. 21. 07. 2014].
179. UNODA. UN Office for Disarmament. [online]. Dostupný z: <<http://www.un.org/disarmament/>>. [cit. 22. 05. 2014].
180. UNODA – Landmines. 2014. [online]. Dostupný z: <<http://www.un.org/disarmament/convarms/landmines/>>. [cit. 28. 05. 2014].
181. UNU-WIDER. UN World Institute for Development Economics Research. [online]. Dostupný z: <<http://www.wider.unu.edu/>>. [cit. 14. 03. 2014].

182. UNWomen. United Nations Entity for Gender Equality and the Empowerment of Women. 2014. [online]. Dostupný z: <<http://www.un.org/womenwatch/daw/daw/>>. [cit. 20. 05. 2014].
183. V4 Aid. *Projekt evropské rozvojové spolupráce 2011-2014*. [online]. Dostupný z: <<http://www.v4aid.eu/cz/o>>. [cit. 20. 06. 2014].
184. Working Group on Armed Violence and Development. [online]. Dostupný z: <<http://www.violenceanddevelopment.org/>>. [cit. 20. 02. 2014].

9.10 Statistické údaje

185. African Development Bank – Publications. [online]. Dostupný z: <<http://www.afdb.org/en/documents/publications/>>. [cit. 20. 07. 2014].
186. Aid Data 3.0. Open Data for International Development. 2014. [online]. Dostupný z: <<http://aiddata.org/>>. [cit. 20. 07. 2014].
187. Aid Effectiveness Portal. [online]. Dostupný z: <<http://www.aideffectiveness.org/>>. [cit. 20. 07. 2014].
188. AV Map: *Mapping Armed Violence*. Geneva Declaration 2014. [online]. Dostupný z: <<http://map.genevadeclaration.org/>>. [cit. 22. 07. 2014].
189. Data and Geographic Information Systems. Bonn International Center for Conversion (BICC). [online]. Dostupný z: <<http://www.bicc.de/our-work/data-and-geographic-information-systems/>>. [cit. 25. 07. 2014].
190. Development Marketplace – Map. The World Bank. [online]. Dostupný z: <<http://wbi.worldbank.org/developmentmarketplace/page/map>>. [cit. 20. 07. 2014].
191. GeolQ. The World Bank Mapping for Results. [online]. Dostupný z: <<http://maps.worldbank.org/maps/>>. [cit. 20. 07. 2014].
192. Human Development Reports. UNDP 2014. [online]. Dostupný z: <<http://hdr.undp.org/en>>. [cit. 20. 07. 2014].
193. IISS – Armed Conflict Database (ACD). [online]. Dostupný z: <<https://acd.iiss.org/en>>. [cit. 20. 07. 2014].

194. Multi-Partner Trust Fund Office Gateway. [online]. Dostupný z: <<http://mptf.undp.org/factsheet/fund/PB000>>. [cit. 20. 07. 2014].
195. OECD. Development Co-operation Directorate (DCD-DAC) – Aid Effectiveness. 2014. [online]. Dostupný z: <<http://www.oecd.org/dac/effectiveness/>>. [cit. 11. 07. 2014].
196. OECD StatExtracts. *Complete databases available via OECD's iLibrary*. [online]. Dostupný z: <<http://stats.oecd.org/>>. [cit. 13. 07. 2014].
197. OECD Statistics. 2014. [online]. Dostupný z: <<http://www.oecd.org/statistics/>>. [cit. 20. 07. 2014].
198. OpenAid Partnership. [online]. Dostupný z: <<http://www.openaidmap.org/>>. [cit. 01. 07. 2014].
199. PRIO – Online Dataset. 2014. [online]. Dostupný z: <<http://www.prio.org/Data/>>. [cit. 20. 06. 2014].
200. Refworld – Maps. [online]. Dostupný z: <<http://www.refworld.org/type,MAP,,,,,0.html>>. [cit. 15. 06. 2014].
201. Rüstungsexport. Bonn International Center for Conversion (BICC). [online]. Dostupný z: <<http://ruestungsexport.info/index.php/home-en>>. [cit. 12. 06. 2014].
202. SIPRI Arms Embargoes Database. [online]. Dostupný z: <<http://www.sipri.org/research/armaments/transfers/databases/embargoes>>. [cit. 15. 07. 2014].
203. SIPRI Arms Transfers Database. [online]. Dostupný z: <<http://www.sipri.org/databases/armstransfers>>. [cit. 14. 07. 2014].
204. SIPRI Military Expenditure Database. [online]. Dostupný z: <http://www.sipri.org/research/armaments/milex/milex_database/milex_database>. [cit. 20. 07. 2014].
205. SIPRI National Reports Database. [online]. Dostupný z: <http://www.sipri.org/research/armaments/transfers/research/armaments/transfers/transparency/national_reports/sipri-national-reports-database>. [cit. 20. 07. 2014].

206. Survey on Monitoring the Paris Declaration 2011. [online]. Dostupný z: <<http://www.oecd.org/dac/effectiveness/2011surveyonmonitoringtheparisdeclaration.htm>>. [cit. 20. 06. 2014].
207. The World Bank Open Data. [online]. Dostupný z: <<http://data.worldbank.org/>>. [cit. 20. 07. 2014].
208. UN-Register. The Global Reported Arms Trade. [online]. Dostupný z: <<http://www.un-register.org/HeavyWeapons/Index.aspx>>. [cit. 20. 07. 2014].
209. UNdata. United Nations Statistics Division (UNSD). [online]. Dostupný z: <<http://data.un.org/Default.aspx>>. [cit. 20. 07. 2014].
210. United Nations Peacekeeping – Statistics [online]. Dostupný z: <<http://www.un.org/en/peacekeeping/resources/statistics/>>. [cit. 01. 07. 2014].
211. United Nations Report on Military Expenditures (MilEx). [online]. Dostupný z: <<http://www.un-arm.org/Milex/home.aspx>>. [cit. 20. 06. 2014].
212. UNODC Homicide Statistics 2013. *The Global Study on Homicide*. [online]. Dostupný z: <<http://www.unodc.org/gsh/en/data.html>>. [cit. 11. 06. 2014].
213. Uppsala Conflict Data Program: Georeferenced Event Dataset (GED) Points Map. [online]. Dostupný z: <<http://www.ucdp.uu.se/ged/>>. [cit. 12. 06. 2014].
214. Uppsala Conflict Data Program: Conflict Encyclopedia. [online]. Dostupný z: <<http://www.ucdp.uu.se/gpdatabase/search.php>>. [cit. 16. 07. 2014].

9.11 Rozhovor

215. Interview, Jan Svitálek a Michala Traplová, *Člověk v Tísni*, Praha, 15. července, 2014.

9 RESUME

As a key element is kind of development through the strengthening state institutions that must provide basic services such as health and human rights. In this way, It is also important energy, sanitation, and education needs that support.

This includes not only developing a functioning public sector, but also taking measures to counter the marginalization and isolation of people in large parts of the territory that is in this way in also in the Eastern part of the Horn of Africa.

Former soldiers and ex.combatants, children soldiers and young men and women need to be offered new alternative and viable economic opportunities that have to be built by effective institutions. Programs that are realized in the Horn of Africa region, are dynamic process that need current analysis attention.

As NGO Kumeni Amani exactly say: *„For a solution to be sustainable, it must be endorsed by the people and all major groups of the society. Support is fundamental—not only in the form of humanitarian assistance from the international community, but also from below, through the involvement of the local civil society. The main point of this thesis related with development aid is to bring a new idea within current discussion within meaning new agenda for future.”*

10 REFERENČNÍ SEZNAM ZKRATEK

3D (Democracy, Disarmament, Development) – Proces vzájemného posilování demokratizace, odzbrojení a rozvoje

AAA (Accra Agenda for Action) – Akční program z Akry o efektivitě rozvojové pomoci

ACBF (African Capacity Building Foundation) – Nadace pro budování kapacit v Africe

ACCORD (African Centre for the Constructive Resolution of Disputes) – Africké centrum pro konstruktivní řešení sporů

ACHPR (African Charter on Human and People's Rights) – Africká charta práv člověka a národů

ACP (African, Caribbean and Pacific Group of States) – Uskupení zemí Afriky, Karibiku a Tichomoří

ADF (African Development Fund) – Africký rozvojový fond

AIDS (Acquired Immune Deficiency Syndrome) – Syndrom získaného selhání imunity

AMIS (African Union Mission in Sudan) – Mise Africké unie v Súdánu

AMISOM (African Union Mission in Somalia) – Mise Africké unie v Somálsku

ANSA (Armed non-State Actor) – Ozbrojený nestátní aktér

AP (Access point) – Přístupový bod/Vstupní kontrola, stojící na cestě do rizikové oblasti, a kde příslušníci policie zastavují vozidla k provedení kontroly osob či materiálu

AP projectile (Armour piercing projectile) – Průbojná střela s vysokou ústovou rychlostí, schopná probít pancíř

APRRW (African Protocol on People's Rights and the Rights of Women) – Protokol africké charty lidských práv a práv žen

APRM (African Peer Review Mechanism) – Africký mechanismus vzájemného hodnocení

ATGWs (Anti-tank guided weapons) – Proti-tankové řízené zbraně

ATI (Aid Transparency Index) – Index transparentnosti rozvojové pomoci

ATT (Arms Trade Treaty) – Smlouva o obchodu se zbraněmi

AU (African Union) – Africká unie

AU PCRD (African Union Post-Conflict Reconstruction) – Mise/Politika Africké unie v oblasti post-konfliktní rekonstrukce

AVR (Armed Violence Reduction) – Zmírňování/snižování ozbrojeného násilí (vzdělávací programy zaměřené na procedury bezpečného skladování či přechovávání zbraní v rukou státních složek nebo členů místních komunit; posilování důvěry mezi místní komunitou a úřady; posilování lidských zdrojů v oblasti bezpečnosti)

AXO (Abandoned Explosive Ordnance) – Nepoužívaný výbušný materiál

BICC (Bonn International Center for Conversion) – Bonnské mezinárodní centrum pro konverzi

BINUCA (United Nations Integrated Peace-building Office in the Central African Republic) – Jednotný úřad OSN pro budování míru ve Středoafričské republice

BPa (Busan Partnership for Effective Development Cooperation / Busan Partnership Agreement) – Busanské partnerství pro efektivní rozvojovou spolupráci

BPfA (Beijing Platform for Action) – Pekingská akční platforma

BRICS (Brazil, Russia, India, China, and South Africa) – Akronym označující společné hospodářské uskupení Brazílie, Ruska, Indie, Číny a Jihoafrické republiky

CACD (Community Arms Collection and Destruction Programme) – Komunitní program na sběr a likvidaci zbraní

CADFund (China-Africa Development Fund) – Čínsko-africký rozvojový fond

CASA (Coordinating Action on Small Arms)

CBOs (Community Based Organizations) – Komunitní organizace / Organizace, založené na komunitním základě

CCM (Convention on Cluster Munitions) – Úmluva o kazetové munici

CCPAC (Central African Police Chiefs Committee) – Výbor středoafriických policejních náčelníků

CCW (Convention on Certain Conventional Weapons) – Úmluva o zákazu nebo omezení použití některých konvenčních zbraní

CD (Conference on Disarmament) – Konference o odzbrojení

CEDAW (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women) – Úmluva o odstranění všech forem diskriminace žen

CEEAC-ECCAS (Economic Community of Central African States) – Hospodářské společenství středoafriických států

CEMAC (Economic and Monetary Community of Central Africa) – Hospodářské a měnové společenství střední Afriky

CEN-SAD (Community of Sahel-Saharan States) – Společenství sahelsko-saharských států

CEPGL (Economic Community of Great Lakes Countries) – Hospodářské společenství zemí Velkých jezer

CEWARN (Conflict Early Warning and Response Mechanism/Crowdsourcing) – Mechanismus včasného varování a odpovědi

CFC (Ceasefire Commission) – Komise pro kontrolu dodržování příměří

CFD (Central Firearms Database) – Centrální databáze střelných a palných zbraní

CHC (Commission on Human Security) – Komise pro lidskou bezpečnost OSN

CIDA (Canadian International Development Agency) – Kanadská agentura pro mezinárodní rozvoj

CMC (Cluster Munition Coalition) – Koalice za zákaz tříštivé munice

COI (Indian Ocean Commission) – Komise Indického oceánu

COMESA (Common Market for Eastern and Southern Africa) – Společný trh pro východní a jižní Afriku

CPA (Country Programmable Aid) – Programovatelná rozvojová pomoc

CPA (Comprehensive Peace Agreement) – Všeobecná mírová dohoda, mezi súdánskou vládou v Chartúmu a ozbrojenými jednotkami SPLM/SPLA

CPDE (Global CSO Partnership for Development Effectiveness) – Globální partnerství občanských organizací pro efektivitu rozvoje

CSOs (Civil Society Organizations) – Občanská sdružení/organizace

CSPs (Country Strategy Papers) – Programy rozvojové spolupráce s prioritními zeměmi

DANIDA (Danish Ministry of Foreign Affairs) – Dánské ministerstvo zahraničních věcí

DDG (Danish Demining Group)

DDPD (Doha Document for Peace in Darfur) – Dárfúrská mírová dohoda z Doha

DDR (Disarmament, Demobilization, Reintegration Process) – Proces odzbrojení, demobilizace a reintegrace do společnosti

DFI (Development Finance Institution) – Rozvojové finanční instituce

DFID (Department for International Development) – Ministerstvo rozvojové spolupráce Velké Británie

DPA (Darfur Peace Agreement) – Dárfúrská mírová dohoda

DRR (Disaster Risk Reduction) – Snižování rizika katastrof

EAC (East African Community) – Východoafrické společenství

EAPCCO (Secretariat of the Eastern African Police Chiefs Organisation) – Sekretariát organizace východoafrických policejních náčelníků

EASBRIG (East African Standby Brigade) – Východoafrická pohotovostní brigáda

EBA (Everything But Arms) – Všechno kromě zbraní (Program Evropské unie)

EC (European Commission) – Evropská komise

ECHO (European Community Humanitarian Office) – Generální ředitelství pro humanitární pomoc a civilní ochranu

ECOSOC (Economic and Social Commission) – Hospodářská a sociální rada OSN

ECOWAS (Economic Community of West African States) – Ekonomické společenství západoafrických států

EDF (European Development Fund) – Evropský rozvojový fond

EEAS (European External Action Service) – Evropská služba pro vnější činnost

EFA (Education for All) – Projekt “Vzdělání pro všechny“, fungující pod záštitou organizace UNESCO od roku 2000

EIB (European Investment Bank) – Evropská investiční banka

ELF (Eritrean Liberation Front) – Eritrejská osvobozenecká fronta

ELPP (Eritrean Liberal Progressive Party) – Eritrejská liberální pokroková strana

ENCD () – Komise osmnácti národů pro odzbrojení

EO (Explosive Ordnance) – Munice

EPLF (Eritrean People's Liberation Front) – Eritrejská lidová osvobozenecká fronta

EPRDF (Ethiopian People's Revolutionary Democratic Front) – Etiopská lidová revoluční demokratická fronta

ERW (Explosive Remnants of War) – Výbušné zbytky války / Výbušná poválečná munice

ESA (Explosive Storage Area) – Sklad výbušnin

ESPA (East Sudan Peace Agreement) – Východosúdánská mírová smlouva

EU (European Union) – Evropská unie

EU MSs (European Union's Member States) – Členské státy Evropské unie

EU-13 (The Relatively Recent EU States, now Croatia included) – Skupina třinácti naposledy připojených členských států Evropské unie, včetně Chorvatska / Nové členské státy Evropské unie

EU-15 (The Longer-standing EU States) – Skupina patnácti nejstarších členských států Evropské unie / Původní členské státy Evropské unie

EU-28 (All EU States, now Croatia included) – Všechny členské státy Evropské unie

EU NAVFOR (European Union Naval Force Somalia) – Mise Námořních ozbrojených sil EU v Somálsku

EUC (End User Certificate) – Certifikát konečného uživatele

EVI (Economic Vulnerability Index) – Index ekonomické zranitelnosti

FAO (Food and Agriculture Organization of the United Nations) – Organizace pro výživu a zemědělství

FCO (Foreign and Commonwealth Office, UK) – Ministerstvo zahraničních věcí Velké Británie

FD (Firearms Definition) – Definice palné či střelné zbraně (výchozím dokumentem je zákon ČR o zbraních č. 119/2002 Sb., který rozlišuje střelnou a palnou zbraň takto: „palná zbraň je střelná zbraň, u které je funkce odvozena od okamžitého uvolnění chemické energie“, zatímco „střelná zbraň je definována funkcí okamžitého uvolnění energie při výstřelu, konstruovanou na požadovaný účinek na definovanou vzdálenost)

GAD (Gender and Development) – Gender a rozvoj

GANa (Gender Assessment and Needs Analysis) – Revize genderu a analýza lidských potřeb

GDI (Gender-related Development Index) – Genderový rozvojový index

GDP (Gross Domestic Product) – Hrubý domácí produkt

GEM (Gender Empowerment Measure) – (roku 2010 nahrazen indexem GII)

GEOC (Gender Equality Opportunities Commission) – Komise pro genderově spravedlivé příležitosti

GHI (Global Hunger Index) – Globální index hladu, zavedený institutem IFPRI

GIG (The Graduate Institute Geneva, The Graduate Institute of International and Development Studies) – Ženevský institut mezinárodních vztahů a rozvojových studií

GII (Gender Inequality Index) – Index genderové nerovnosti

GMS (Gender Management System) – Systém genderové správy

GMES (Global Monitoring for Environment and Security) – Globální monitoring životního prostředí a bezpečnosti

GMI (Global Militarization Index) – Globální index úrovně militarizace, sestavený německým Mezinárodním centrem pro změnu se sídlem v Bonnu

GNI (Gross National Income) – Hrubý národní příjem

GPDUP (Gambella People Democratic Unity Party) – Gambellská lidová demokratická strana jednoty

GPEDC (Global Partnership for Effective Development Cooperation) – Globální partnerství pro efektivní rozvojovou spolupráci

GPLM (Gambella People's Liberation Movement) – Gambellské lidové osvobozené hnutí

HAI (Human Assets Index) – Index lidských zdrojů

HDI (Human Development Index) – Index lidského rozvoje

HDR (Human Development Report) – Zpráva řešení rozvoje

HIV (Human Immunodeficiency Virus) – Virus lidské imunitní nedostatečnosti

IAMSP (International Association of Maritime Security Professionals) – Mezinárodní asociace námořních bezpečnostních služeb

IANSAs (International Action Network on Small Arms) – Mezinárodní akční síť proti ručním palným zbraním

IATI (International Aid Transparency Initiative) – Mezinárodní iniciativa na podporu transparentnosti rozvojové pomoci

IBRD (International Bank for Reconstruction and Development) – Mezinárodní banka pro obnovu a rozvoj

ICBL (International Campaign to Ban Landmines) – Mezinárodní kampaň za zákaz nášlapných min

ICGLR (International Conference on the Great Lakes Region) – Mezinárodní konference pro region velkých jezer

ICU (Islamic Courts Union) – Svaz islámských soudů

IDA (International Development Association) – Mezinárodní asociace pro rozvoj

IDPs (Internally Displaced Persons) – Vnitřně vysídlené osoby, které byly v důsledku konfliktu a vzrůstajícího násilí donuceny opustit svůj domov (trvale však zůstávají na území svého státu)

IED (Improvised Explosive Device) – improvizované výbušné zařízení

IFAD (International Fund for Agricultural Development) – Mezinárodní fond pro rozvoj a zemědělství

IFC (International Finance Corporation) – Mezinárodní finanční korporace

IGAD (Intergovernmental Authority on Development) – Mezivládní úřad pro rozvoj

IGASOM (IGAD Peace Support Mission in Somalia) – Mírová mise IGAD v Somálsku

IMAS (International Mine Action Standards) – Mezinárodní standardy OSN pro odminování

IMB (The ICC International Maritime Bureau) – Mezinárodní námořní kancelář, spadající pod Mezinárodní protikriminální služby (ICC)

IMF (International Monetary Fund) – Mezinárodní měnový fond

IMO (International Maritime Organization) – Mezinárodní námořní organizace

INCAF (International Network on Conflict and Fragility) – Mezinárodní síť pro otázky konfliktů a nestability

INGO (International Non-governmental Organisation) – Mezinárodní nevládní organizace

INTERPOL (International Criminal Police Organization) – Mezinárodní organizace kriminální policie

IOM (International Organization for Migration) – Mezinárodní organizace pro migraci

KANSA (Kenya Action Network on Small Arms) – Mezinárodní akční síť proti ručním palným zbraním v Keni

LDCs (Least Developed Countries) – Nejméně rozvinuté země (podle kritérií OSN)

LGA (Local Government Area) – Oblast místní samosprávy

LIC (Low-income Country) – Nízkopříjmová země

LJM (Liberation and Justice Movement) – Hnutí za osvobození a spravedlnost

LLDCs (Landlocked Developing Countries) – Vnitrozemské rozvojové země

MANPADS (Man-Portable Air Defense Systems) – Přenosné protiletadlové řízené střely

MDGs (Millenium Development Goals) – Rozvojové cíle tisíciletí

MDTF (Multi-Donor Trust Fund) – Svěřenecký fond více dárců

MENA (Middle East and North Africa) – Region Blízkého východu a severní Afriky

MFA (Ministry of Foreign Affairs) – Ministerstvo zahraničních věcí

MFIs (Microfinance Institutions) – Mikrofinanční instituce

MIC (Middle-income Country) – Středněpříjmová země

MONUSCO (UN Organization Stabilization Mission in the DR Congo) – Stabilizační mírová mise OSN v Demokratické republice Kongo

MPI (Multidimensional Poverty Index) – Vícerozměrný index chudoby

MRE / MAT (Mine Risk Education / Mine Awareness Training) – Budování povědomí o rizikosti min

MSCHOA (Maritime Security Centre – Horn of Africa) – Středisko námořní bezpečnosti EU NAVFOR v oblasti Rohu Afriky

NCDDR (National Commission for Disarmament, Demobilization and Reintegration) – Národní komise pro záležitosti odzbrojení, demobilizace a reintegrace

NEPAD (New Partnership for African Development) – Nové partnerství pro rozvoj Afriky

NFD (Northern Frontier District) – Severní / Severovýchodní provincie Keni

NGO (Non-Governmental Organization) – Nevládní organizace

NGP (National Gender Policy) – Národní genderová politika

NIF (National Islamic Front) – Národní islámská fronta

NMAA (National Mine Action Authority) – Národní úřad pro problematiku odstraňování min

OAU (Organization of African Unity) – Organizace africké jednoty

ODA (Official Development Aid / Official Development Assistance / Overseas Development Assistance) – Oficiální rozvojová pomoc

OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development) – Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj

OECD DAC (OECD Development Assistance Committee) – Výbor pro rozvojovou pomoc Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj

OIC (Organisation of Islamic Cooperation) – Organizace islámské spolupráce

OLF (Oromo Liberation Front) – Oromská osvobozenecká fronta

ONLF (Ogaden Nation Liberation Front) – Ogadenská národní osvobozenecká fronta

OOF (Other Official Flows) – Jiné/další oficiální toky

OPCW (Organisation for the Prohibition of Chemical Weapons) – Organizace pro zákaz chemických zbraní

PACT (Partnership for Capacity Building) – Partnerství pro budování kapacit

PCASED (Programme of Coordination and Assistance on Security and Development) – Program koordinace a podpory bezpečnosti a rozvoje

PCASP (Protective and Communication Equipment, Ammunition and Spare Parts) – Ochranné a komunikační vybavení, munice a náhradní díly (komponenty, používané jako ochrana před pirátskými útoky)

PFDJ (People's Front for Democracy and Justice) – Lidová fronta za demokracii a spravedlnost

PMCs (Private Military Corporations) – Soukromé vojenské společnosti

PRSP (Poverty Reduction Strategy Paper) – Strategie snižování chudoby, sestavená členskými zeměmi IMF a Světovou bankou

PSC (Port State Control) – Státní inspekce pro kontrolu přístavu

PSSM (Physical Security and Stockpile Management) – Správa a fyzické zabezpečení muničních skladů

PTSD (Posttraumatic Stress Syndrome) – Post-traumatický stresový syndrom

PWD (People with Disabilities) – Tělesně postižené osoby

PWYF (Publish What You Fund) – Kampaň "Publish What You Fund", zaměřená na transparentnost rozvojové pomoci

RAMP (Regional Arms Management Policy) – Regionální politika zacházení se zbraněmi

RASR (Regional Approach to Stockpile Reduction) – Regionální snaha o snížení počtu nebezpečných skladů munice

RECSA (Regional Centre on Small Arms) – Regionální centrum pro ruční palné zbraně

RMM (Regional Mixed Migration) – Smíšená regionální migrace

ROEA (Regional Office in Eastern Africa) – Regionální Úřad pro Východní Afriku, spadající pod Úřad OSN pro drogy a kriminalitu

RPA (Rwandan Patriotic Army) – Rwandská vlastenecká armáda

RPB (Rocket-propelled Bomb) – Raketově poháněná bomba / Bomba s raketovým motorem

RPG (Rocket-propelled Grenade) – Ruční protitankový granátomet

SADC (Southern African Development Community) – Jihoafrické rozvojové společenství

SADD (Sex and Age Disaggregated Data) – Rozdělení dat podle pohlaví a věku

SALW (Small Arms and Light Weapons) – Ruční a lehké palné zbraně

SANA (Security Assessment in North Africa) – Hodnocení bezpečnosti v severní Africe

SAP (Strategic Action Plan) – Strategický akční plán

SAPs (Structural Adjustment Programs) – Programy strukturálního přizpůsobení

SARPCCO (Southern African Regional Police Chiefs Cooperation Organisation)
–

SAS (Small Arms Survey) – Nezávislý výzkumný projekt SAS, realizovaný pod záštitou ženevského Institutu mezinárodních vztahů a rozvojových studií (GIG)

SGBV (Sexual Gender-based Violence) – Sexuální násilí související s generovou problematikou

SHA (Suspected Hazardous Area) – předpokládaná oblast nebezpečí

SIDA (Swedish International Development Agency) – Švédská agentura mezinárodní rozvojové spolupráce

SIPRI (Stockholm International Peace Research Institute) – Stockholmský mezinárodní institut pro výzkum míru

SNA (System of National Accounts) – Systém národních účtů

SNNPR (Southern Nations, Nationalities and People's Region) – Region Jižních národů

SPLA (Sudan People's Liberation Army) – Súdánská lidová osvobozenecká armáda

SPLM (Sudan People's Liberation Movement) – Súdánské lidové osvobozené hnutí

SRO-EA (Sub-Regional Office for Eastern Africa) – Zastupující úřad ECA Organizace spojených národů pro východní Afriku

SSAS (Ship Security Alert System) – Varovný systém pro bezpečnost lodí a posádky

SSC (South-South Cooperation) – Spolupráce Jih-Jih

SSG (Security Sector Governance) – Správa/Řízení bezpečnostního sektoru

SSR (Security Sector Reform) – Reforma bezpečnostního sektoru

SV (Sexual violence) – Sexuální násilí

TFG (Transitional Federal Government) – Přejídná federální vláda

TPLF (Tigray People's Liberation Front) – Tigrájská lidová osvobozená fronta

TRC (Traditional Conflict Resolution) – Tradiční řešení sporu

UAV (Unmanned Aerial Vehicle) – Bezpilotní letoun / Dron

UEMS (Unplanned Explosions at Munition Sites) – Neočekávaná exploze skladu munice

UK (United Kingdom) – Spojené království (Velké Británie a Severního Irsku)

UMA (Arab Maghreb Union) – Unie/Svaz arabského Maghrebu

UN (United Nations) – Organizace spojených národů (dále jen OSN)

UN ECA (United Nations Economic Commission for Africa) – Ekonomická komise pro Afriku

UN-DESA (United Nations Department of Economic and Social Affairs) – Odbor OSN pro ekonomické a sociální záležitosti

UNAMID (African Union - United Nations Hybrid Operation/Mission in Darfur) – Hybridní/Společná mírová mise OSN v Dárfúru

UNCAC (United Nations Convention against Corruption) – Úmluva OSN proti korupci

UNCTAD (United Nations Conference on Trade and development) – Konference OSN o obchodu a rozvoji

UNCLOS (United Nations Convention on the Law of the Sea) – Úmluva OSN o mořském právu

UNDP (United Nations Development Programme) – Rozvojový program OSN

UNDP-BCPR (UN Development Programme – Bureau for Crisis Prevention and Recovery) – Úřad pro předcházení krizím a obnovu, v rámci Rozvojového programu OSN

UNEP (United Nations Environmental Programme) – Program OSN pro životní prostředí

UNFPA (United Nations Population Fund) – Populační fond OSN

UNHCR (United Nations High Commissioner for Human Rights) – Vysoký komisař OSN pro uprchlíky

UNICEF (United Nations Children's Fund) – Dětský fond OSN

UNIDIR (United Nations Institute for Disarmament Research) – Výzkumný institut OSN pro otázky odzbrojení

UNIFEM (United Nations Development Fund for Women) – Rozvojový fond OSN pro ženy, který byl změněn na UNWOMEN

UNITAF (Unified Task Force) – Mnohonárodnostní ozbrojené síly OSN pod vedením USA, operující na území Somálska v letech 1992-1993

UNITAR (United Nations Institute for Training and Research) – Institut OSN pro výcvik a výzkum

UNMAS (United Nations Mine Action Service) – Centrum OSN pro odstraňování min, vytvořené v roce 1997

UNMIS (United Nations Mission in Sudan) – Mise OSN v Súdánu

UNOCA (United Nations Regional Office for Central Africa) – Regionální úřad OSN pro záležitosti střední Afriky

UNODA (UN Office for Disarmament) – Úřad OSN pro otázky odzbrojení

UNODC (United Nations Office on Drugs and Crime) – Úřad OSN pro drogy a kriminalitu

UNOSOM (United Nations Operation in Somalia) – Operace OSN v Somálsku, která byla rozdělena na fázi I. (1992-1993) a II. (1993-1995)

UNPOS (United Nations Political Office for Somalia) – Politický úřad OSN pro Somálsko

UNREC (United Nations Regional Centre for Peace and Disarmament in Africa)
– Regionální středisko OSN pro mír a odzbrojení v Africe

UNSAC (United Nations Standing Advisory Committee on Security Questions in Central Africa) – Stálá poradní rada OSN pro bezpečnostní otázky ve střední Africe, jejíž kompetence má nyní v rukou UNOCA

UNSD (United Nations Statistics Division) – Statistická divize OSN

UNWOMEN (United Nations Entity for Gender Equality and the Empowerment of Women) – Entita OSN na podporu práv žen a genderové rovnosti, sdružující dřívější organizace UNIFEM, INSTRAW, DAW a OSAGI

USA (United States) – Spojené státy americké

USAID (United States Agency for International Development) – Agentura Spojených států pro mezinárodní rozvoj

USD (United States Dollar) – Americký dolar

UXO (Unexploded ordnance) – Nevybuchlá munice

WAPCCO (West Africa Police Chiefs Committee Organization) – Organizace výkonného výboru západoafrických policejních náčelníků

WASH (Water, Sanitation & Hygiene) – “Voda, dezinfekce & Hygiena” (zabezpečení distribuce kvalitních vodních zdrojů prostřednictvím adekvátních dezinfekčních a hygienických opatření v krátkodobém či dlouhodobém časovém horizontu; zlepšení obecného povědomí o hygienických standardech skrze informační a edukační osvětu; budování vodních nádrží, studní nebo čistících a odpadních zařízení)

WAD / EOD (Weapons & Ammunition Disposal / Explosive Ordnance Disposal)

– Odstraňování/Zneškodňování výbušnin, zbraní a munice

WHO (World Health Organization) – Světová zdravotnická organizace

WID (Women in Development) – Ženy v rozvojovém procesu

WMD (Weapons of Mass Destruction) – Zbraně hromadného ničení

WRA (U. S. Office of Weapons Removal and Abatement) – Úřad USA pro odstraňování a redukování počtu zbraní

11 PŘÍLOHY

Příloha č. 1.: Mapa zvyrazňující region Rohu Afriky (zelená barva) a jeho rozšiřující geografické vymezení, odpovídající tematickému rozsahu této práce (červená barva).

Příloha č. 2.: Mapa regionu Rohu Afriky ve větším měřítku, obsahující větší města v regionu (Zdroj: World Sites Atlas.com).

Příloha č. 3.: Grafické znázornění struktury *Implementačního mechanismu proti střelným zbraním Organizace spojených národů CASA*, jehož úkolem je efektivní koordinace vybraných orgánů OSN, zapojených do procesu odzbrojení a celkého boje se zbraněmi ve všech jeho formách a úrovních (včetně Rozvojového programu OSN)

Zdroj: ICBL – Maps. [online]. <<http://www.icbl.org/en-gb/resources/multimedia/maps.aspx>>.

Refworld – Maps. [online]. <<http://www.refworld.org/type,MAP,,,,,0.html>>.

United Nations Cartographic Section. [online].
<<http://www.un.org/depts/Cartographic/english/htmain.htm>>.